

Szemléljétek!

MEGSZENTELT ÉLET INTÉZMÉNYEINEK
ÉS APOSTOLI ÉLET TÁRSASÁGAINAK
KONGREGÁCIÓJA

SZEMLÉLJÉTEK!

„Te, akit szeret a lelkem”
(Én 1,7)

*A Szépség nyomában járó
megszentelt férfiaknak és nőknek*

Ujfalusi
kiadványok

A fordítás alapjául szolgáló kiadás:

Congregazione per gli Istituti
di Vita Consacrata
e le Società di Vita Apostolica:
Contemplate.
„*Tu che il mio cuore ama*” (Ct 1,7)
Ai consacrati e alle consacrate
sulle tracce della Bellezza,
Libreria Editrice Vaticana,
Città del Vaticano, 2015

Fordította:
Tózsér Endre SP

A borító Anna nővér,
az arcói Monastero Serve di Maria előjárója
Più che vino (Bornál több)
című ikonjának felhasználásával készült.

© Libreria Editrice Vaticana,
Città del Vaticano, 2015
© Magyar Kurír, Budapest, 2018
© Hungarian Translation: Tózsér Endre SP

„Az igazi szeretet
mindig szemlélődő.”

Ferenc pápa

Kedves testvérek és nővérek!

1. A megszentelt élet éve – ez az értékes és áldott út – elérkezett csúcspontjához, miközben a megszentelt férfiak és nők a világ minden táján kifejezik örömeiket hivatásukért, megélik hűségüket identitásukhoz az Egyházban, és tanúságot tesznek hűségükről akár a vértanúság vállalásáig is.

Az *Örüljétek* és a *Fürkésszétek* című levél elindított egy nagyon komoly és jelentős közös gondolkodást, amely egzisztenciális kérdéseket vetett fel személyes és intézményi életünk számára. Érdemes folytatnunk ezt a több hangon szóló gondolkodást, mégpedig úgy, hogy szemünket Krisztus-követő életünk szíveközepére szegezzük.

Nézzünk bele életünk mélységébe, próbáljuk meglatni istenkereső zarándoklásunk értelmét, kérdezzünk rá mindennapjaink szemlélődő dimenziójára, hogy felismerjük a kegyelem misztériumát, amely táplál, lelkesít és egészen átalakít bennünket.

Ferenc pápa állandóan arra buzdít minket, hogy fordítsuk életünk tekintetét Jézusra, de engedjük azt is, hogy ő nézzen minket, hogy „naponta felfedezzük: olyan kincs letéteményesei vagyunk, amely emberibbé tesz, és segít, hogy új életet éljünk”.¹ Arra

---

¹ FERENC PÁPA *Evangelii gaudium [Az evangélium öröme] kezdetű apostoli buzdítása* (2013. november 24.), Szent István Társulat, Budapest, 2014, 264. pont.

hív, hogy eddzük szívünk szemét, mert „az igazi szeretet mindig szemlélődő”.² A megszentelt személy teológiai kapcsolata az Úrral (*confessio Trinitatis*), a testvéri szeretetközösség mindazokkal, akik ugyanazon karizma megélésére kaptak meghívást (*signum fraternitatis*), a küldetés mint Isten irgalmas szeretetének epifániája az emberi közösségben (*servitium caritatis*) – mindez Isten arcának soha véget nem érő keresésével, az ő szavának engedelmes hallgatásával áll kapcsolatban, hogy eljussunk az élő és igaz Isten szemlélésére.

A megszentelt élet különböző formái – a remete-élet, a megszentelt szüzek élete, a monasztikus és kanonokrendek élete, a konventuális és apostoli élet, a világi intézményekben és az új testvéri közösségekben folytatott élet – a szemlélődés forrásából isznak, ott frissülnek fel és kapnak erőre. A szemlélődésben találkoznak a bennük élő misztériummal, és ott találják meg a teljességet, hogy meg tudják élni a megszenteltség, a közösség és a küldetés evangéliumi titkát.

Ez a levél – mely folytatja *A szerzetesi élet szemlélődő dimenziója instrukció* (1980), a *Vita consecrata* szinódus utáni apostoli buzdítás (1996), a *Novo millennio ineunte* apostoli levél (2001), az *Újrarendelés Krisztustól* instrukció (2002) és a *Faciem tuam, Domine, requiram* instrukció (2008) sorát – meg-

---

² Uo., 199. pont.

hívás kíván lenni arra, hogy megnyíljunk Istennek, egész életünk alapjának a misztériumára. Arra a horizontra akar megnyitni minket, amelyet sosem értünk még el, és sosem tapasztaltunk meg teljes egészében, ez pedig a mi kapcsolatunk az élő Isten titkával, a Lélekben élt élet elsődlegessége, a szeretetközösség Jézussal, életünk középpontjával és minden kezdeményezésünk ki nem apadó forrásával, valamint az az élő tapasztalat,³ amelyet meg kell osztanunk másokkal.⁴ Felhangzik a bennünk élő vágy: *Tégy pecsétként szívedre* (Én 8,6).

A Szentlélek, aki egyedül ismeri és mozgatja legbensőnk, aki *intimior intimo meo* [bensőbb legbensőbb valómnál],⁵ kísérjen minket életünk felülvizsgálásában, építésében és átalakításában, hogy életünk örvendezve fogadja a bennünk lakozó, vágyott és szeretett Jelenlétet, hogy valódi *confessio Trinitatis* legyen az Egyházban és az ember váro-

³ Vö. MEGSZENTELT ÉLET INTÉZMÉNYEINEK ÉS APOSTOLI ÉLET TÁRSASÁGAINAK KONGREGÁCIÓJA: *Újraindulás Krisztustól. A megszentelt élet megújult elköteleződése a harmadik évezredben. Instrukció* (2002. május 19.), Szent István Társulat, Budapest, 2005, 22. pont.

⁴ II. JÁNOS PÁL PÁPA *Vita consecrata [Megszentelt élet] kezdetű, szinódus utáni apostoli buzdítása* (1996. március 25.), 16. pont, in DIÓS ISTVÁN (szerk.): *II. János Pál megnyilatkozásai. Pápai dokumentumok 1978–2005*, II. kötet, Szent István Társulat, Budapest, 2005, 340–341.

⁵ Vö. SZENT ÁGOSTON: *Vallomások*, 3, VI, 11.

sában: „Annál bővebben kapjuk majd ezt a nagy ajándékot [...], minél hűségesebben hisszük, minél szilárdabban reméljük, és minél hevesebben vágyakozunk rá.”⁶

A misztikus kiáltás, mely felismeri a Kedvest – *Te vagy a legszebb az emberek fiai közül* (Zsolt 45,3) –, a szeretet hatalmaként termékenyvé teszi az egyházat és összeilleszti az ember városában a Szépség szét-szóródott töredékeit.

---

⁶ SZENT ÁGOSTON: *Az imádságról* (130. levél), VIII, 17, *Pannonhalmi Szemle* 6 (1998/3) 21. (Ford. Schmal Dániel)

ELŐSZÓ

*Az utcákon és a tereken; megkeresem,
akit szeret a lelkem.*

Énekek éneke 3,2

NYITOTT SZÍVVEL HALLGATVA

2. Aki szeret, azt különleges erő járja át, megtapasztalja a létezés húsvéti jellegét, elfogadja az önmagából való kilépés kockázatát, hogy elérje a másikat – nemcsak a külső térben, hanem belső világában is –, és felfedezi: az okoz neki igazán örömet, ha a másikban lakhat, és befogadhatja őt magába.

A szeretet új, különlegesen meghitt szemmel tekint a másikra, melynek erejében a másik nem marad többé a gondolatok szintjén, nem áll meg a küszöbön, hanem saját érzésvilágom mikrokozmoszába lép olyannyira, hogy azzá válik, akit *szeret a lelkem* (Én 3,2), azzá, „akit keresek”.

Ez a dinamizmus járja át az *Énekek énekét* (héberül: sír hassírím), az olyannyira dicséret könyvet, hogy az *Első szövetség* „szentek szentjének” is nevezik. Ez az első azon öt tekercs közül (*m^e gillót*), amelyeknek a zsidók számára különleges szerepe van a liturgiában: a húsvéti szertartáson olvassák fel. Ez a *magasztos* ének a férfi és nő közötti szeretet szépségét és vonzerejét ünnepli. Ez a szeretet egy történet keretében hajt ki, melyben ott van a vágy, a keresés, a találkozás, *exodussá* válik *utcákon és tereken át* (Én 3,2), és meggyújtja a világban Isten szeretetének tüzét. Ha a könyv az emberi szeretetet *isteni lángként*, az Úr lángjaként mutatja be (Én 8,6: *salhevetja*), az azért van, mert ez a *legmagasztosabb út* (1Kor 12,31), az a valóság, amely nélkül az ember *semmit* sem ér

(1Kor 13,2), az, ami a teremtményt leginkább hasonlónak teszi Istenhez. A szeretet Isten természetének visszhangja és gyümölcse. Az, aki szeret, egyre inkább emberré válik, ugyanakkor az istenivé válás folyamatának megkezdését is megtapasztalja, mert *Isten szeretet* (1Jn 4,10.16). Az a teremtmény, aki szeret, a teljesség és a béke felé tart, azon *salóm* felé, amely a szeretetközösség kikötője, ahogyan az *Énekek énekének* jegyesei még nevükben is hordozzák ezt a *salómot*, a *völegényt Salamonnak*, a *menyasszonyt Sullamitnak* hívják.

Az *Énekek énekét* szó szerint értelmezték, mint a férfi és nő közötti szeretet erejének ünneplését, de allegorikusan is, mint a zsidó és keresztény hagyomány fő áramlatában, hogy az Isten és Izrael, Krisztus és az egyház közötti kapcsolatról beszéljenek. A könyv lényege azonban a szeretet jegyesi dinamikájában rejlik – egyfajta példabeszédként segít átlépnünk máshová, egy olyan helyre, ahol a szerelmesek élő nyelvét beszéljük, mely kigyógyít a magányból, a bezárkózásból, az önzésből –, visszavezet minket jelenünkbe, és azt sugallja nekünk, hogy az életet nem utasítások vagy kényszerítés viszik előre, az élet nem szabályok által halad előre, hanem az eksztázis, az elbűvöltség, az elragadtatás erejében, amely önmagunkból való kilépésre készítet, útnak indít és a történelmet a kapcsolat, a közösség és a szeretet kategóriájában értelmezi.

Ezt a jegyesi szeretetet, mely az ember minden érzékét lefoglalja és lépéseit irányítja, az emberi teremtmény nemcsak egy másik emberi lény iránt élheti meg, hanem Isten iránt is. Ez történik azzal is, aki életét Istennek szenteli az evangélium tanácsainak bölcsességi horizontján és termékeny légkörében, e tanácsok pedig arra irányulnak, hogy az Istennel való kapcsolat elsődlegességét hirdessék. Ezért az *Énekek éneke* fényoszlopa, amely világosságot nyújt a megszentelt személyeknek.

Az *Énekek éneke*, melyet a misztikus egyesülések énekének neveznek, a szív Istenhez tartó útjaként is értelmezhető, egzisztenciális zarándoklatként a testté lett Istennel való találkozás felé, aki jegyesként szeret. A jegyesi szeretet szimfóniájaként is hallgatható, mely magában foglalja a kedves (*dóda*) nyugtalan keresését, a szívet betöltő találkozás létrejöttét, valamint a kiválasztottság és az egymáshoz tartozás ízelelésében való megállapodást.

Az *Énekek énekének* fényében a megszentelt élet úgy jelenik meg, mint szeretetre szóló hivatás, amely az élő Istenre szomjazik (Zsolt 42,3; 63,2), amely beleoltja a világba az elrejtett Isten keresését (1Krón 16,11; Zsolt 105,4; Iz 55,6; Ám 5,6; Szof 2,3), és amely a testvérek arcában találja meg őt (Mik 25,40). Isten ott talál helyet, hogy felverje sátrát (Jel 21,3); a szív imája vagy mélysége az, ahol Isten élni szeret (Gal 2,20). A megszentelt férfiak és nők Krisztus felé tartanak, hogy találkozzanak az ő szavaival,

melyek *lélek és élet* (Jn 6,63), meg akarják találni őt a szent helyeken, de *az utcákon és a tereken is* (Én 3,2), a többi embert képviselik, hogy a Krisztus szeretetével való személyes találkozásukat szenvedélyes közbenjárássá alakítsák a történelemben.

A MEGSZENTELT ÉLET *STATIO ORANTE* A TÖRTÉNELEM SZÍVÉBEN

3. A megszentelt élet évének alkalmából Ferenc pápa ezt írja a megszentelt férfiaknak és nőknek: „Arra számítok, hogy a megszentelt élet minden formája felteszi magának a kérdést: mi az, amit Isten és az emberiség ma kér? [...] A megszentelt élet éve csak akkor válik igazi *kairosszá*, isteni, kegyelemben és átalakulásban gazdag idővé, ha odafigyelünk a világ szükségleteire és tanulékonyan követjük a Lélek indításait.”¹

Ez a kérdés ott visszhangzik mindannyiunkban. A pápa ad is egy első választ: „Meg kell tapasztalnunk és meg kell mutatnunk, hogy Isten képes betölteni szívünket, képes boldoggá tenni minket, olyannyira, hogy nem kell máshol keresni boldogságunkat.”²

---

¹ FERENC PÁPA: *Minden megszentelt személynek. Apostoli levél a megszentelt élet évének alkalmából* (2014. november 21.), II, 5.

² Uo., II, 1.

Teljességre vágyunk, boldogságra törekszünk, szenvedélyesen keressük az örömet és sosem telünk be vele – ez a nyugtalanság összekapcsol mindannyiunkat.

Az igazi örömet keressük (vö. Jn 15,11) „egy olyan korban, amikor az Istenről való megfélekedés megszokottá válik, egy olyan korban, amikor az emberi személyiség alapvető törekvése saját feltétlen autonómiájának kifejezése, kivonva magát minden transzcendens törvény alól; egy olyan korban, amikor a szellem megnyilvánulásai elérik értelmetlenség és a kétségbeesés határait; végezetül egy olyan korban, amely a világ népeinek nagy vallásaiban is korábban nem tapasztalt zavarról és hanyatlásról tanúskodik”.³

Ezekkel a szavakkal fordult a világhoz Boldog VI. Pál pápa a II. vatikáni zsinat utolsó nyilvános ülésén. Korunkat – a zsinat utáni évekhez képest még inkább – a változás paradigmászerű központi szerepe jellemzi, melynek kiemelkedő összetevői: a gyorsaság, a viszonylagosság és az összetettség. Sokkal gyorsabb ütemben változik minden, mint a múltban, ez pedig zavart és nyugtalanságot kelt azokban, akik a valóság értelmezésének ősi bizonyosságaihoz és régi elemeihez kötődnek.

---

³ VI. PÁL PÁPA: *Beszéd a II. vatikáni ökumenikus zsinat utolsó nyilvános ülésének alkalmából*, Vatikánváros (1965. december 7.).

E felgyorsult ritmus miatt a jelen hamar elillan: a jelen az érzések, a találkozások, az ideiglenes döntések helye, miközben állandóságra, megbecsülendő és élni érdemes szilárd pontokra lenne szükség.

A történések, az információk és tapasztalatok bőségében nehéz összegezni és világos döntéseket hozni, ezért sokaknak nem sikerül értelemkeresésben élni, hogy a jelent a megértés, a közösség és az osztozás laboratóriumává tegyék.

A mai – főleg a nyugati – kultúra elsődlegesen a gyakorlatra irányul, mindennek a célja a cselekvés és a termelés, és ez ellenhatásként nem is tudatosan igényt ébreszt a csendre, a hallgatásra, a szemlélődő légzésre. E két ellentétes irányultság pedig féltő, hogy még nagyobb felületességhez vezet. Az aktivizmus és a szemlélődés gyakorlásának bizonyos módjai is jelenthetnek önmagunktól vagy a tényleges világtól való menekülést, neurotikus bolyongást, amely rohanásban leélt, eldobott életet eredményez.

Ebben az összefüggésben „időnként – még ha zavarosan is – megjelenik a lelkiiségre és a természetfelettre irányuló egyedülálló és növekvő igény, annak a nyugtalanságnak a jele, amely ott lakozik az ember szívében, aki nem nyílik meg Isten transzcendens horizontjára. Sajnos épp Isten marad kizárva sok ember horizontjáról; és ha az Istenről való beszéd nem találkozik is közömbösséggel, bezárkózással vagy visszautasítással, azt a szubjektivitás körébe

utalják, belső és magánügyé redukálják, számúzik a köztudatból.”⁴

4. A megszentelt élet, melyet Isten állandó keresése és önnön identitásának állandó felülvizsgálata jellemz, belelegzi a kulturális levegőjét ennek a világnak, amelyet, mivel elveszítette istentudatát és már nem hisz Isten történelemben való hatékony jelenlétében, az a veszély fenyeget, hogy nem ismer önmagára. Nemcsak az elbűvöltség hiányának, az egyet nem értésnek, a közömbösségnek a korát éli, hanem az *értelemnélküliségét* is. Sokak számára ez az *eltévelyedés* kora, már arról is lemondanak, hogy keressék a dolgok értelmét, és a szellem igazi hajótöröttjeiként tengődnek.

Ebben a korban az egyháznak – és benne a megszentelt életnek – az a feladata, hogy tanúsítsa: „Van Isten! Ő valóságos, élő, személyes, gondoskodó és végtelenül jó; ő a mi teremtőnk, a mi igazságunk, a mi boldogságunk, olyannyira, hogy azon igyekezzünk, hogy rászégezzük szemünket és szívünket, amit szemlélődésnek nevezünk, a szellem legmagasabb rendű és legteljesebb cselekedetévé válik, olyan cselekedetté, amely ma is hierarchikus rendbe állít

---

⁴ XVI. BENEDEK PÁPA: *Beszéd az Olasz Püspöki Konferenciához*, Vatikánváros (2012. május 24.).

hatja és kell is állítania az emberi tevékenység mérhetetlen piramisát.”⁵

Ez tehát a megszentelt életre bízott feladat: tanúsítani – korunkban –, hogy Isten a boldogság. Ha rászégezzük szemünket és szívünket, teljes életet élhetünk.

A köznapi szóhasználatban a szemlélődés annak kifejezésére szolgál, amikor valaki hosszan néz, tüzetesen figyel valamit, ami csodálatot vagy ámulatot kelt: a természet látványát, a csillagos eget, egy festményt, egy szobrot, a kilátást. Ez a szépséget megragadó és ízlelgető nézés továbbléphet annál, amit éppen szemlél, a szépség szerzőjének keresésére indíthat (vö. Bölcs 13,1–9; Róm 1,20). E nézés magában foglal valamit, ami több az ember szeménél: ilyen az édesanya nézése, aki karjában tartott gyermekét szemléli, vagy ilyen annak a két öregnek a nézése, akik együtt leélt életük végén is kitartanak a szeretetben. Az ilyesfajta nézés intenzíven kommunikál, kifejez egy kapcsolatot, elárulja, mit jelent az egyik ember a másiknak.

Ha igaz, hogy a szemlélődés szó eredete görög (*theorein/theoria*) – és az értelemnek azt a felismerő tevékenységét jelöli, amely a látott sokféleségből visszatér az egyhez, megragadja az egészet a töredé-

---

⁵ VI. PÁL PÁPA: *Beszéd a II. vatikáni ökumenikus zsinat utolsó nyilvános ülésének alkalmából*, Vatikánváros (1965. december 7.).

kekben és a dolgok belső lényegét a jelenségekben –, még inkább igaz, hogy a bibliai embernek lényegileg szemlélődő lelke van. Szívének minden nyugtalansága teremtményi csodálkozásba torkollik. Tudatában van annak, hogy létét és lényegét Isten szabad és ingyenes cselekvéséből kapja. A zsoltárokat teljesen átjárja ez a nézés, mely hálával és csodálattal tekint az emberre és a dolgokra.

5. A bibliai ember tudatában van Isten szeretetből fakadó és szabad kezdeményező tevékenységének egy másik területen is, ez pedig az ő szavának ajándéka. Isten a teremtményéhez fordul, párbeszédet kezdeményez vele, kölcsönös, személyes kapcsolatba vonja magával, vagyis szövetséget köt vele – Én érted, és te értem –, ami nem egy magától értetődő „tény”, amellyel számolni lehet. Meglepő kinyilatkoztatásról van szó, amely előtt egyszerűen csak „állni” tud az ember, hálában befogadva azt.

A próféták különleges tanúi ennek a magatartásnak. A szövetségkötést megpecsételő *tíz szót* (vö. Kiv 34,28) a *Halld, Izrael* vezeti be (MTörv 6,4). Izrael első bűne, vagy pontosabban: minden bűnének gyökere az, hogy megfélekedzik Isten szaváról: ez történik a kezdetekkor az Istentől való függetlenség követelésével (vö. Ter 3,3–6), ezt, a szövetség elhagyását teszi szóvá Mózes és minden próféta, amikor szigorúan megfeddi a népet. „Isten szava azt a drámai lehetőséget is kinyilatkoztatja, hogy szabadsága

által az ember kivonhatja magát az Istennel kötött szövetség párbeszédéből. Az isteni szó ugyanis az emberi szívben lakó bűnt is felfedi.”⁶

Az idők teljességében Isten kezdeményezése beteljesedéséhez érkezik: Isten szava összesűrűsödik olyannyira, hogy testté válik és közöttünk lakozik, lerövidül olyannyira, hogy hallgat a döntő húsvéti órában; a teremtés előreengedi a megváltást, mely új teremtés.

A szemlélődés szó egyetlenegyszer fordul elő az Újszövetségben. Az egyetlen szöveg, amely a kontempláció terminológiával él, az embernek a megfeszített Jézus Krisztusra szegezett szemérről és szívéről szól, aki elbeszélte Istent az embereknek (vö. Jn 1,18). A kereszt alatt álló százados kiáltása megállítja az időt a Jézus halálát követő pillanatban: *Ez az ember valóban igaz volt!* (Lk 23,47). Lukács megjegyzi: *Az egész sokaság, mely erre a látványra* (görög: *theória*; latin: *spectaculum*) *verődött össze, amikor látta a történeteket, a mellét verve tért haza* (Lk 23,48). Ez a lukácsi szakasz a külső és a belső, a nézés és a bűnbánat egységéről beszél. A látás aktusa és a mellverés

---

⁶ XVI. BENEDEK PÁPA *Verbum Domini [Az Úr szava] kezdetű, szinódus utáni apostoli buzdítása* (2010. szeptember 30.), Szent István Társulat, Budapest, 2005, 26. pont. Megemlíthetjük a következő szentírási szövegeket is: MTörv 28,1–2.15.45; 32,1; a prófétákhoz vö. Jer 7,22–28; Ez 2,8; 3,10; 6,3; 13,2; az utolsó prófétákhoz vö. Zak 3,8. Szent Pálhoz vö. Róm 10,14–18; 1Tessz 2,13.

mozdulata a személy mélységes egységére utal, amely titokzatos módon megvalósul Krisztus jelenlétében. A *theória* (szemlélés) szó tehát a názáreti Jézusnak, a »zsidók királyának« *konkrét látványára*⁷ irányul: a megfeszített Krisztus a keresztény szemlélődés középpontja.

A szemlélődés tehát „a hit szemének Jézusra szegezése”,⁸ az arsi parasztembernek a szent plébánoshoz intézett egyszerű szavai szerint: „Én őt nézem, ő pedig engem néz.”⁹ Jézusról nevezett Szent Teréz ugyanígy magyarázza: „Hiszen idelent is, ha ketten szeretik egymást, s eleven eszük van, képesek kiolvasni egymás szeméből a gondolatokat. Azt hiszem, itt is így van a dolog. Anélkül, hogy látnák egymást, ez a két szerető fél mereven nézi egymást, amint az *Énekek énekében* a vőlegény beszél a menyasszonyhoz, legalábbis, úgy emlékszem, így hallottam idézni ezt a helyet.”¹⁰

A szemlélődés tehát az ember Istenre és az ő *kezenek művére* szegezett tekintete (vö. Zsolt 8,4). Ismét

---

⁷ GIUSEPPE DOSSETTI: *L'esperienza religiosa. Testimonianza di un monaco [A vallási tapasztalat. Egy monasztikus szerzetes tanúságtétele]*, in ADRIANO BAUSOLA et al.: *L'esperienza religiosa oggi*, Vita e Pensiero, Milano, 1986, 223.

⁸ *Katolikus Egyház katekizmusa*, 2715. pont.

⁹ Uo.

¹⁰ AVILAI SZENT TERÉZ: *Önéletrajz*, 27,10; Budapest, 1927, 278.

Boldog VI. Pál szavait használva: „Azon igyekeztünk, hogy rászégezzük szemünket és szívünket [...], a szellem legmagasabb rendű és legteljesebb cselekedetivé válik.”¹¹

6. A megszentelt személyeknek az a feladatuk – talán manapság jobban, mint bármikor –, hogy próféták, misztikusok és szemlélődők legyenek, hogy felfedezzék Isten jelenlétének jeleit a mindennapi életben, hogy olyan bölcs beszélgetőtársá váljanak, akik fel tudják ismerni a kérdéseket, amelyeket Isten és az emberiség feltesznek a történelem útjain. A nagy kihívás az, hogy képesek legyenek „továbbra is »meglátni« Istent a hit szemével egy olyan világban, amely figyelmen kívül hagyja az ő jelenlétét”.¹²

Magának az életnek kell – úgy, ahogy van – szemlélődésünk helyévé válnia. A belső élet művelésének nem szabad egzisztenciánkat olyanná alakítania, amely extázisban és megvilágosodásban az ég és föld között lebeg, hanem inkább olyan élethez kell vezetnie, amely az Istenhez való alázatos közelségben és

¹¹ VI. PÁL PÁPA: *Beszéd a II. vatikáni ökumenikus zsinat utolsó nyilvános ülésének alkalmából*, Vatikánváros (1965. december 7.).

¹² II. JÁNOS PÁL PÁPA *Vita consecrata [Megszentelt élet] kezdetű, szinódus utáni apostoli buzdítása* (1996. március 25.), 68. pont, in DIÓS ISTVÁN (szerk.): *II. János Pál megnyilatkozásai. Pápai dokumentumok 1978–2005*, II. kötet, Szent István Társulat, Budapest, 2005, 381.

a felebarát iránti őszinte empátiában egy megtisztult és Isten dicsősége által átalakított egzisztenciát teremt és valósít meg a történelemben.

Dietrich Bonhoeffer a *cantus firmus*¹³ képét használja annak megmagyarázására, hogyan teszi lehetővé az Istennel való találkozás a hívő embernek, hogy szemlélődve tudja nézni a világot, az embereket, elvégzendő feladatait, és hogy ezzel a magatartással minden dologban képes legyen meglátni, átélni, ízlelni a háromságos Isten titokzatos jelenlétét.

A szemlélődő ember – egy hosszú folyamat során – egyre jobban egyesíti az Istenért való munkálkodást és a képességet az ő észlelésére, meghallja Isten lépéseinek nesztét a mindennapi élet történéseiben, szakértőjévé válik az *enyhe szellő susogásának* (1Kir 19,12) a hétköznapi életben, ahol az Úr jelenlétét teszi magát.

Az egyházban a szemlélődő és a tevékeny dimenzió összekapcsolódik egymással, és nem lehet őket szétválasztani. A *Sacrosanctum concilium* konstitúció kiemeli az egyház teandrikus természetét: az egyház „egyszerre emberi és isteni, látható, ugyanakkor láthatatlan javakban gazdag, buzgón tevékenykedik, és elmerül a szemlélődésben, jelen van a világban, de

¹³ DIETRICH BONHOEFFER: *Lettera a Renata ed Eberhard Bethge* [Levél Renata és Eberhard Bethgének], in *Opere di Dietrich Bonhoeffer*, v. 8: *Resistenza e resa*, Queriniana, Brescia, 2002, 412. [Börtönlevelek. Fogságban írt levelek és feljegyzések, Harmat, Budapest, 1999, 138–139.]

az ég felé zarándokol; úgy azonban, hogy benne az emberi az istenire, a látható a láthatatlanra, a tevékenység a szemlélődésre, a jelenvaló a jövőendő örök hazára irányul és annak van alárendelve”.¹⁴

Arra hívunk titeket, hogy térjünk vissza egész életünk kezdetéhez és alapjához, ez pedig az élő Isten misztériumával való kapcsolat, a Lélekben élt élet elsődlegessége, a Jézussal való szeretetközösség, aki „az élet középpontja és minden kezdeményezés állandó forrása”,¹⁵ tapasztalatunk másokkal való megosztása.¹⁶

Nekünk, megszentelt személyeknek jót tesz, ha emlékezünk arra, hogy egyetlen egyházi cselekvés sem termékeny, ha nem *maradunk* szoros egységben Krisztussal, a szőlőtővel (vö. Jn 15,1–11): *Nélkülöm semmit sem tehettek* (Jn 15,5). Aki nem marad Krisztusban, az nem adhat semmit a világnak, semmit

¹⁴ II. Vatikáni Zsinat: *Sacrosanctum concilium* konstitúció a szent liturgiáról, 2. pont, in DIÓS ISTVÁN (szerk.): *A II. Vatikáni Zsinat dokumentumai*, Szent István Kézikönyvek 2., Szent István Társulat, Budapest, 2000, 45.

¹⁵ MEGSZENTELT ÉLET INTÉZMÉNYEINEK ÉS APOSTOLI ÉLET TÁRSASÁGAINAK KONGREGÁCIÓJA: *Újraindulás Krisztustól. A megszentelt élet megújult elköteleződése a harmadik évezredben. Instrukció* (2002. május 19.), Szent István Társulat, Budapest, 2005, 22. pont.

¹⁶ II. JÁNOS PÁL PÁPA *Vita consecrata* [Megszentelt élet] kezdetű, szinódus utáni apostoli buzdítása (1996. március 25.), 16. pont, in DIÓS ISTVÁN (szerk.): *II. János Pál megnyilatkozásai. Pápai dokumentumok 1978–2005*, II. kötet, Szent István Társulat, Budapest, 2005, 340–341.

sem tehet annak érdekében, hogy átalakítsa a bűn struktúráit. Sok mindennel foglalkozhat, fontos, de nem lényegi dolgokkal (vö. Lk 10,38–42), igyekezete haszталannak bizonyulhat.

Ferenc pápa bátorít minket: „Jézus olyan evangelizálókat keres, akik nemcsak szóval, hanem elsősorban Isten jelenlététől átalakított étellel hirdetik a jó hírt. [...] A Lélekkel evangelizálók olyan evangelizálókat jelent, akik imádkoznak és dolgoznak. [...] Mindig ápolni kell a belső teret, amely keresztény értelmet ad az elköteleződésnek és a tevékenységnek. A hosszabb szentségimádás, az Isten szavával való imádságos találkozás, az Úrral folytatott őszinte párbeszéd nélkül a feladatok könnyen értelmüket veszítik, ellankadunk a fáradságtól és a nehézségektől, lelkesedésünk pedig kialszik. Az egyház nem nélkülözheti az imádság tüdejét.”¹⁷

7. Az egyházban *cantus firmusként* „a jegyes-egyház mindenekfelett szeretett Urával való kizárólagos egységének jelei”¹⁸ a *kizárólagosan szemlélődésnek élő*

¹⁷ FERENC PÁPA *Evangelii gaudium [Az evangélium öröme] kezdetű apostoli buzdítása* (2013. november 24.), Szent István Társulat, Budapest, 2014, 259. és 262. pont.

¹⁸ II. JÁNOS PÁL PÁPA *Vita consecrata [Megszentelt élet] kezdetű, szinódus utáni apostoli buzdítása* (1996. március 25.), 59. pont, in DIÓS ISTVÁN (szerk.): *II. János Pál megnyilatkozásai. Pápai dokumentumok 1978–2005*, II. kötet, Szent István Társulat, Budapest, 2005, 372.

testvérek és nővérek, ám e levelet nem kizárólagosan nekik szánjuk. Arra hívunk mindenkit, hogy együtt tanulmányozzuk mélyrehatóan a világ szívében megvalósuló szemlélődő dimenziót, amely a megszentelt élet minden formájának alapja és az egyházi termékenység igazi forrása.

A szemlélődés több téren is új lelki hozzáállást kíván a megszentelt személytől.

- Új módon kell kapcsolatban lennie Istennel, önmagával, másokkal, a teremtett világgal, mely *folyton Istenről tanít*.¹⁹ A szemlélődő személy túllép minden akadályon, csak hogy elérje a forrást, Istent; kinyitja szívének szemeit, hogy *megláthassa, megfigyelhesse és szemlélhesse* Isten jelenlétét az emberekből, a történelemből és az eseményekben.
- Személyes kapcsolatot kell kialakítania a történelem Istennel, aki Fiának személyében *közénk jött lakni* (vö. Jn 1,14), és jelenvalóvá teszi magát minden személy élettörténetében, a mindennapi eseményekben és a teremtés csodálatos működésében. A szemlélődő személy az életet nem akadálynak

---

¹⁹ ASSISI SZENT FERENC: *A teremtmények éneke*, in FERENC PÁPA *Laudato si' [Áldott légy] kezdetű enciklikája* (2015. június 18.), Szent István Társulat, Budapest, 2015, 158.

látja, hanem tükörnek, amely misztikus módon a *Tükröt* tükrözi.²⁰

- Olyan hittapasztalatra kell szert tennie, amely felülmúlja a hitvallás szóbeli elmondását, és lehetővé teszi, hogy az abban foglalt igazságok életgyakorlattá váljanak. A szemlélődő személy mindenekelőtt hívő személy, akinek életbe ágyazott, *megtestesült hite* és nem mesterséges, *laboratóriumban párolt hite* van.²¹
- Istennel *baráti kapcsolatban – tratar de amistad*²² – kell állnia, ahogyan az egyház első nő egyháztanítója, Jézusról nevezett Szent Teréz mondja. Az ilyen baráti kapcsolat annak az Istennek az ajándéka, aki igazi barátként, meghittén akar kommunikálni az emberrel (vö. Jn 15,15). A szemlélődés azt jelenti, hogy élvezzük az Úr barátságát, meghitt kapcsolatban állunk vele.
- El kell merülnie annak az Istennek a szenvedélyes keresésében, aki velünk lakozik, és állandó keresés-

²⁰ Vö. ASSISI SZENT KLÁRA: *Negyedik levél Prágai Szent Ágneshez*, in HIDÁSZ FERENC OFM–VÁRNAI JAKAB OFM (szerk.): *Szent Klára művei és életének forrásai*, Ferences Források 3., Agapé, Szeged, 1993, 176–178.

²¹ ANTONIO SPADARO SJ: *Interjú Ferenc pápával*, in HORVÁTH ÁRPÁD SJ (szerk.): *Jó napot! Ferenc pápa vagyok*, Jézus Társasága Magyarországi Rendtartománya, Budapest, 2014, 44.

²² AVILAI SZENT TERÉZ: *Önéletrajz*, 8,5; Budapest, 1927, 79.

ben van az emberek útján. A szemlélődő személy megérti, hogy a személyes én az Isten és önmagunk közötti távolságot jelzi, s ezért nem hagy fel azzal, hogy Kedvesének *koldusa* legyen, hogy keresse őt a megfelelő helyen, önmaga mélyén, abban a szentélyben, ahol Isten lakozik.

- Meg kell nyílnia az élő Istennek Jézus Krisztus által, a Szentlélekben adott kinyilatkoztatása és önközlése előtt.²³ A szemlélődő személy engedi, hogy betöltse Isten kinyilatkoztatása és átalakítsa az ő önközlése. A Szentháromság tündöklő ikonjává válik, és felismerhetővé teszi, az emberi gyengeségben, „az isteni szépség elragadó erejét és az utána való vágyat”.²⁴ Ez főképp csendes életben történik, ahol elhallgatnak a szavak, hogy a gyermeki ámulattal teli tekintet beszéljen; hogy a nyitott kéz beszéljen, amely az anya viszonzást nem váró mozdulatával osztogat; hogy a *hírnök*

---

²³ Vö. SZERZETESÉK ÉS VILÁGI INTÉZMÉNYEK KONGREGÁCIÓJA: *A szerzetesi élet szemlélődő dimenziója* (1980. augusztus 12.), 1. pont, in TÖZSÉR ENDRE SP (szerk.): *Szentszéki dokumentumok a megszentelt életről 1964–2002*, Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskola, Budapest, 2007, 119.

²⁴ II. JÁNOS PÁL PÁPA *Vita consecrata [Megszentelt élet] kezdetű, szinódus utáni apostoli buzdítása* (1996. március 25.), 20. pont, in DIÓS ISTVÁN (szerk.): *II. János Pál megnyilatkozásai. Pápai dokumentumok 1978–2005*, II. kötet, Szent István Társulat, Budapest, 2005, 344.

lába beszéljen (Iz 52,7), amely az evangélium hirdetése érdekében képes átkelni a határokon.

A szemlélődés tehát nem igazolja a középszerű, ismétléssel teli, unalmas életet. „Egyedül Isten elég” azoknak, akik követik Jézust: ez ennek a döntésnek a belsőleg hozzátartozó és nélkülözhetetlen dimenziója. A kereszténység történelmének szemlélődői és misztikusai az „Úr felé fordított szívvel”²⁵ jártak. A megszentelt személyek számára Krisztus követése mindig *szemlélődő követés*, a szemlélődés pedig a létünket átalakító *követés* teljessége.

---

²⁵ Vö. ASSISI SZENT FERENC: *Meg nem erősített regula*, 22,19.25, in HIDÁSZ FERENC OFM–VÁRNAI JAKAB OFM (szerk.): *Assisi Szent Ferenc művei*, Agapé, Újvidék, 1995, 41.

KERESÉS

Nem láttatok, akit szeret a lelkem?

Énekek éneke 3,3

NYITOTT SZÍVVEL HALLGATVA

8. Szeretni azt jelenti, hogy készek vagyunk a keresés mindennapi tanulásában élni. A keresés dinamikája arról tanúskodik, hogy senki sem elég önmagának, lényünk legmélyén exodusban kell élnünk, kifelé kell haladnunk, mert vonz minket az „a szent föld, aki a másik”,¹ hogy közösségben egybeolvadjunk. A másik viszont misztérium, mindig felülmúlja vágyainkat és várakozásainkat, nem kiszámítható, nem birtoklásra, hanem gondozásra, oltalomra, szabadsága általi kibontakozási térre van szüksége. Ha ez igaz a teremtett emberre, még inkább igaz Istenre, a legnagyobb szabadságnak, a dinamikus relációnak, a teljességnek a misztériumára, akinek nagysága felülmúl minket, és akinek a kereszt által kinyilvánult gyengesége lefegyverez minket.

Az *Énekek énekében* a szeretet küzdelem és keserves fáradozás, akárcsak a halál (*mávet*, Én 8,6), a szöveg nem idealizálja, hanem válságainak és zavarainak tudatában énekli meg. A keresés fáradtsággal jár, megkívánja, hogy felkeljünk és útnak induljunk, megkívánja az „éjszaka” sötéttségének vállalását. Az éjszaka annak távolléte, elszakadása vagy eltávolodása, akit a *lélek szeret*, és a menyasszony szobája

---

¹ Vö. FERENC PÁPA *Evangelii gaudium [Az evangélium öröme] kezdetű apostoli buzdítása* (2013. november 24.), Szent István Társulat, Budapest, 2014, 169. pont.

a pihenés és álmok helyéből börtönné, rémálmok és kínok helyévé változik (vö. Én 3,1). A menyasszony, a dráma főszereplője, keresi azt, akit szeret, ő azonban távol van. Keresni kell, kinn az *utakon és tereken* (Én 3,2). Vállalva az éjszaka veszélyeit, attól a vágytól emészttve, hogy újra karjában tarthassa, a menyasszony felteszi az örök kérdést: *Nem láttatok, akit szeret a lelkem?* (Én 3,3). Ez a kérdés, melyet belekiált az éjszaka szívébe, a rá való emlékezés örömét kelti benne, és újból feltépi az elviselhetetlen távolság okozta sebet. A menyasszony nem tud aludni.

Az éjszaka ismét főszereplő lesz, az *Énekek éneke* ötödik fejezetében: a fiatal leány a szobájában van, kedvese kopogtat és bebocsátást kér, ő azonban késlekedik, mire az eltávozik (Én 5,2–6). Ez vajon a kettejük közötti meg nem értés dinamikája, vagy egy borzasztó rémálommá alakult álom? A szöveg újabb kereséssel folytatódik, amely komoly megpróbáltatásról árulkodik, nemcsak érzelmiről és lelkiről, hanem fizikairól is, mert a menyasszonyt, aki egyedül néz szembe az éjszakával, az örök sebesre verik, és köntösétől is megfosztják (Én 5,1). A szerelem szembenéz az éjszakával és annak veszélyeivel, legyőz minden félelmet: *A szeretetben nincs félelem, a tökéletes szeretet elűzi a félelmet* (1Jn 4,18).

A kedvesét kereső nő magába tekint, és felismeri saját érzelmeit. Megvizsgálja belső világát, és rájön, hogy *belebetegedett a szerelembe* (Én 2,5; 5,8). Ez a betegség saját állapotának „megváltásáról”

tanúskodik, arról, hogy a szeretett személlyel való találkozás következtében visszafordíthatatlanul megjelöltetett, „megváltozott”, vagyis „mássá” vált, odaszentelődött a másiknak, aki értelemmel tölti meg napjait. Ilyen az állapota mindenkinek, aki valóban szeret.

Csak az ízelheti meg a találkozás friss örömét, aki legyőzi az éjszaka gyötrelmét, ajkán kedvese nevével, szívében az ő arcával, a kettejüket összekötő kapcsolat biztos tudatában. A szerelem emésztő tüze egygőz olvasztja a két szerelmezt, akik kilépve a télies magányból közösségük tavaszát ízelgetik, s egymással versengve szenvedéllyel és a költészet eszközével ünneplik a másik szépségét.

A KERESÉS MINDENNAPI TANULÁSA

9. „*Faciem tuam, Domine, requiram*: Arcodat keresem, Uram (Zsolt 26,8). Az élet értelmét kereső zarándokként, beborítva az őt körülölelő nagy misztérium által, az ember, még ha gyakran nem tudatosan is, voltaképpen az Úr arcát keresi. *Uram, mutasd meg nekem útjaidat, tanítsd meg ösvényeidet* (Zsolt 24,4): senki sem törölheti ki az ember szívéből Annak keresését, akiről a Biblia azt mondja, hogy

ő minden (Sir 43,27), de a hozzá vezető utak keresését sem.”²

Isten keresése minden jóakarátú embert összeköt. Azok is, akik nem hívőnek vallják magukat, elismerik a szívnek ezt a mélységes vágyát.

Ferenc pápa több alkalommal is úgy beszélt az élet szemlélődő dimenziójáról, mint belépésről a misztériumba. „A szemlélődés egyszerre értelem, szív és térd”,³ „azt jelenti, hogy képesek vagyunk elámulni [...], képesek vagyunk belehallgatni a csendbe és meghallani a morajló csend suttogását, amellyel Isten beszél hozzánk. Ha be akarunk lépni a misztériumba, az megköveteli tőlünk, hogy ne féljünk a valóságtól: ne zárkózzunk önmagunkba, ne meneküljünk el az elől, amit nem értünk, ne csukjuk be szemünket a nehézségek előtt, ne tagadjuk le őket, és ne seperjük szőnyeg alá a felmerülő kérdéseket... [...] Kilépünk biztonságot adó komfortzónánkból, feladjuk visszahúzó lustaságunkat, közömbösségünket, és elindulunk az igazság, a szépség és a szeretet keresésére, elindulunk egy előre nem ismert jelentés

² MEGSZENTELT ÉLET INTÉZMÉNYEINEK ÉS APOSTOLI ÉLET TÁRSASÁGAINAK KONGREGÁCIÓJA: *Faciem tuam, Domine, requiram, instrukció az előljárói szolgálatról és az engedelmességről* (2008. május 11.), 1.

³ FERENC PÁPA: *Intelligenza, cuore, contemplazione [Értelem, szív, szemlélődés]*, reggeli elmélkedés a Szent Márta-ház kápolnijában, 2013. október 22., *L'Osservatore Romano* CLIII, 243. szám (2013. október 23.).

felé, egy olyan nem banális válasz felé, amelyet a hitünket, hűségünket és értelmünket válságba sodró kérdések igényelnek.”⁴

10. A misztériumba való belépés állandó keresést igényel, mindig tovább kell haladnunk, nem csukhatjuk be szemünket, válaszokat kell keresnünk. Az emberi lény folyton valami jobb felé feszül, minduntalan úton van, feltartóztathatatlanul keres. Az a veszély fenyegeti, hogy erős érzelmektől elbódulva örökös kielégületlenségben él. Korunk ezért a kudarc és a bukás, a közöny és a kedvetlenség korszaka. Elegendhetetlenül fontos, hogy tudatában legyünk ennek a felőrlő bajnak, hogy beazonosítsuk a posztmodern lélek hangjait, és a gyengeségben újra érvényesülni engedjük a gyökerek erejét, hogy emlékeztessünk az evangélium prófétai életerejére a világban.

A keresztény élet „az ember átalakulását, megtisztulását, erkölcsi és lelki felemelkedését követeli meg és hozza magával; vagyis egy olyan személyes állapotra, az érzelmek, a gondolatok, a gondolkodásmód olyan belső helyzetére és a viselkedés olyan külső módjára, valamint a kegyelem és az adományok

---

⁴ FERENC PÁPA: *Homília a húsvéti vigílián*, Szent Péter-bazilika (2015. április 4.).

olyan gazdagságára való törekvést követel meg, amelyet tökéletességnek hívunk”⁵

Alkalmi célok, fogyasztási cikkek, divatok, hatalmi lehetőségek, kívánságok után rohanunk, ismétlési kényszer hajt minket, új örömforrásokat keresünk, de ezek sosem elégítenek ki minket: napjainkban a férfiak és a nők, miközben ezt a csalóka valóságot űzik-hajtják, megízlelik a kétségbeesést, mely beborítja és kioltja az életet.

Már Szent Ágoston felállított egy diagnózist: kiemelte, hogy az emberek nem mindig képesek megtenni azt a minőségi ugrást, amely a túllépésre készítetné őket, arra, hogy a végtelent keressék, mert „abba zuhannak bele, amire éppen képesek, és beérik vele, mivel azt, amire nem képesek, nem akarják annyira, amennyi elég ahhoz, hogy képesek is legyenek rá.”⁶

A tudatnak és az érzelmeknek ebben a ködében a mai kor olykor tragikus tapasztalata felkelti az élő Istennel való felszabadító találkozás szükségét. Az a feladatunk, hogy ezeknek a *kifejezhetetlen sóhajtságoknak* (vö. Róm 8,26–27) bölcs és türelmes beszélgetőpartnerei legyünk, hogy ne hunyjon ki az Isten utáni honvágy, mely ott parázslik a közömbösség hamuja alatt.

---

⁵ VI. PÁL PÁPA: *Általános kihallgatás*, Vatikánváros (1968. augusztus 7.).

⁶ SZENT ÁGOSTON: *Vallomások*, 10, XXIII, 33.

Látva azt, hogy újra megjelenik a szent keresése, nem szabad figyelmen kívül hagyni, ahogyan – azok között is, akik kereszténynek vallják magukat – a hit rövid vallási, zárójeles, a mindennapi élet problémáit nem érintő epizódokká szűkül. A hit életidegennek bizonyul. Isten nem szükségszerű, nincs benne az életben úgy, mint a család, a barátok, a legmélyebb érzelmek, a munka, az otthon, az anyagiak. Ez az idegenségérzet a mi megszentelt életünket is érintheti.

A mélység zarándokai

11. „Ha az ember lényegileg úton lévő, ez azt jelenti, hogy úton van egy olyan cél felé, amelyről azt mondhatjuk egy időben és ellentmondásosan, hogy látja és nem látja. De a nyugtalanság az olyan, mint ennek a haladásnak a belső motorja”,⁷ és „az ember nem veszítheti el ezt az ösztönzést anélkül, hogy mozdulatlaná ne váljon, vagy meg ne haljon”,⁸ a technikai hatalomnak és e hatalom eszményeinek korában sem.

Egyedül Isten az, aki felkelti a nyugtalanságot és a kérdés erejét, azt az álmatlanságot, amely a felébredést és az elindulást kiváltja. Az út mozgatóereje,

---

⁷ GABRIEL MARCEL: *Homo viator. Prolégomènes à une métaphysique de l'espérance* [Az úton lévő ember. Előzetes megjegyzések a remény metafizikájához], Aubier, Paris, 1944, 26.

⁸ Uo.

az élet által felvetett kérdésekkel szembeni nyugtalanság indítja az embert a keresés zarándoklatára.

A keresztény ember életének gyökerénél a hit alapvető mozgása található: haladás Jézus Krisztus felé, hogy őt tegyük életünk középpontjává. Exodus, mely arra vezet, hogy megismerjük Istent és az ő szeretetét. Zarándoklat, mely ismeri a célt. Radikális változtatás, mely nomádokból zarándokokká tesz bennünket. Zarándok voltunk pedig mozgásra, tevékenységre, munkára szólít minket. Az út, melyen végig kell mennünk, kockázatot, bizonytalanságot, újdonságra való nyitottságot, váratlan találkozásokat foglal magában.

A zarándok nem az az ember, aki pusztán egyik helyről a másikra megy, hanem az, aki nem bizza másra a cél keresését, tudja, hová akar elérkezni, szeme előtt olyan cél lebeg, amely vonzza a szívét és keményen hajtja előre lépteit. Nem pusztán egy általános boldogságkeresés mozgatja, hanem egy konkrét pontra tekint, amelyet ismer vagy legalább sejt, amelyről már van híre, és amelyért az elindulás mellett döntött. A keresztény ember célja Isten.

Quaerere Deum [Isten keresése]

12. Szent Benedek, Isten állhatatos keresője, bizton állítja, hogy a szerzetes nem az, aki megtalálta Istent, hanem az, aki egész életén át keresi. A regulában kéri, hogy gondosan vizsgálják meg a fiatal szerzetes

indítékait, elsősorban ugyanis arról kell megbizonyosodni „si revera Deum quaerit”, valóban Istent keresi-e.⁹

Ez minden keresztény, minden megszentelt személy életének paradigmája: Isten keresése, *si revera Deum quaerit*. A *quaerere* latin szó nemcsak keresést jelent, nemcsak azt, hogy keresésre indul-e valaki, beveti-e magát, hogy elérjen valamit, hanem kérést és kérdezést is jelent. Ember az, aki szüntelenül kér és keres. Isten keresése tehát azt jelenti, hogy sosem fáradunk bele abba, hogy kérdezzük, mint a menyasszony az *Énekek énekében*: *Nem láttátok, akit szeret a lelkem?* (Én 3,3)

Az *Énekek énekében* az elbeszélés vörös fonala éppen a szerelmes keresés, a kedves jelenlétében való gyönyörködés távolléte keserősége után, az éjszaka után felvirradó hajnal, az önmagunkról való meglepedkezés mint a másik megtalálásának feltétele.

A szeretet első foka a kereső szeretet. A vágyakozás és a keresés a fő tapasztalat, a másik pedig az, akit távol lévő jelenlétként érzünk. Az *Énekek énekének* jegyesei a szerelem koldusai, a kedves lángoló keresői.

Isten keresése azt jelenti, hogy kapcsolatba lépünk vele, és engedjük, hogy ez a jelenlét kérdést intézzon emberségünkhöz. Azt jelenti, hogy sosem elégszünk meg azzal, amit elértünk. Isten szüntelenül kérdez

---

⁹ *Szent Benedek regulája*, 58,7; Bencés Kiadó, Pannonhalma, 2005, 90.

minket: *Hol vagy?* (Ter 3,9). Isten keresése alázatot igényel: igazságunk a Lélek világosságánál derül ki, benne ismerjük fel, hogy Isten az, aki előbb keresett minket.

„A nyugtalan szív az a szív, amely végeredményben semmivel sem elégszik meg, ami Istennél kevesebb, és éppen így olyan szívvé válik, amely szeret. [...] De nem csak mi, emberi lények vagyunk nyugtalanok Istennel kapcsolatban. Isten szíve nyugtalan az emberrel kapcsolatban. Isten vár minket. Keres minket. Ő sem nyugodt, míg meg nem talál minket. Isten nyugtalan velünk való kapcsolatában, olyan embereket keres, akik engedik megfertőzni magukat az ő nyugtalanságától, az ő irántunk érzett szenvedélyétől. Olyan embereket, akik magukkal hozzák a keresést, mely szívükben lakik, ugyanakkor engedik megérinteni magukat szívükben Isten felénk irányuló keresésétől.”¹⁰

Keresésünk oka visszavezet minket a Szeretethez, aki elsőként keresett és érintett meg minket, és felfedezzük magunkon az ő pecsétjét. Előfordulhat, hogy a keresés abbahagyása elhallgattatja bennünk a hangot, amely beteljesedésre hív. Előfordulhat, hogy megállunk és olyan fényekben gyönyörködünk, amelyek elkápráztatnak minket, megelégszünk azzal a kenyérrel, amely az aznapi éhségünket csillapítja,

---

¹⁰ XVI. BENEDEK PÁPA: *Szentbeszéd az Úr megjelenése főünnepének alkalmából*, Szent Péter-bazilika (2012. január 6.)

megismételjük életünkben az *elveszett fiú* kezdeti választását (vö. Lk 15,11–32).

Előfordulhat, hogy szemhatárunk beszűkül, és szívünk már nem várja azt, aki jön. De Isten mindig jön, mindaddig, míg a Szeretet elsősége meg nem szilárdul életünkben. Visszatér az *Énekek énekének* dinamikája, a keresés játéka: nem tudjuk elképzelni, hogy egyszer s mindenkorra megtaláljuk Istent.

KERESÉS AZ ÉJSZAKÁBAN

13. *Éjszaka ágyamban kerestem, akit szeret a lélkem, de hiába kerestem, nem találtam* (Én 3,1). Az *Énekek énekének* olvasása bevon az álomszerű szerelem idilljébe, ugyanakkor bevezet a szerelmes lélek visszatérő, eleven szenvedésébe. A szerelem, a tapasztalat, mely átalakít, és nem futó, rövid találkozás, a szeretett személy lehetséges távollétének, az eltávolodásnak, az elszakadásnak, az elválásnak a megélésére is hív. Ebből a lehetőségből születik a várakozás és egymás állandó keresése. A lélek sosem halkuló kiáltása. Az *Énekek éneke* a válság, a szembesülés időszaka elé állít bennünket, amikor igazán megismerjük és elfogadjuk egymást a kezdetek tüze és szenvedélye után. Ez annak az ideje, amikor másképp szeretünk. A távolság kereséssé alakul, az emésztő és megsebző vágyakozás pedig a szeretet szükséges táplálékává válik.

A vágy

14. Az Isten iránti szeretethez is szükségszerűen hozzátartozik az ilyesfajta vágyakozás. Isten láthatatlan, mindig mindenén túl van, a rá irányuló keresésünk sosem ér véget, az ő jelenléte kikerülő jelenlét: „Isten az, aki keres minket, és ezzel egy időben, aki keresteti magát. Ő az, aki feltárja magát, és ezzel egy időben, aki elrejtőzik. Az, akire érvényesek a zsoltár szavai: *Arcodat keresem, Uram* (Zsolt 26,8), és a Szentírás sok más szava, így például az *Énekek énekének* mennyasszonyáé: *Éjszaka ágyamban kerestem, akit szeret a lelkem, de hiába kerestem, nem találtam. Ezért hát felkelek, bejárom a várost, keresem a tereken és az utcákon, akit szeret a lelkem. Kerestem, de nem találtam [...]* (Én 3,1–4). Az *Énekek énekének* ez a mondata – *Kerestem, de nem találtam* – arra ösztönöz minket, hogy szembenézzünk az ateizmus vagy – jobban mondva – az Istenről való nem tudás problémájával. Egyiküinktől sincs távol ez a tapasztalat: bennünk van a potenciális ateista, aki nap mint nap kiáltja és suttogja az előtt tornyosuló nehézségeit, hogy higgyen.”¹¹

„Si comprehendis, non est Deus”,¹² írja Ágoston, vagyis: „Ha azt gondolod, megértetted, az már nem

¹¹ CARLO MARIA MARTINI: La tentazione dell’ateismo [Az ateizmus kísértése], *Il Corriere della Sera*, 2007. november 16.

¹² SZENT ÁGOSTON: *Sermo [Beszéd]* 52, 16.

Isten.” A keresés kategóriája megmenti a keresésben élő teremtmény és a Teremtő közötti távolságot: lényegi ez a távolság, mert Az, akit keresünk, nem tárgy, hanem ő is alany, sőt, az igazi alany, minthogy elsőként ő keresett, ő hívott, ő szeretett, és így ő ébresztette fel szívünkben a vágyat.

Keresésünknek viszont alázatosnak kell lennie, hiszen felismerjük magunkban a „potenciális ateistát”, megtapasztaljuk a hit nehézkedését, felismerjük magunkban azt az önelégült és időnként arrogáns beképzeltséget, amely elválaszt másoktól és elítél minket. Isten keresése megkívánja tőlünk, hogy átmenjünk az éjszakán és hosszan kitartsunk benne. Megkívánja, hogy felfedezzük annak a hívó útnak az erejét és szépségét, amely meg tud állni a kétség sötétsége előtt anélkül, hogy mindenáron megoldásokkal hozakodna elő. A megélt hit lehetővé teszi számunkra, hogy annak az embernek alázatos nyelvével tegyünk tanúságot Krisztusról, aki megtanult az éjszakában lakozni, és megtanulta megélni annak kérdéseit.

Az éjszaka a Szentírásban a kínlódás, a belső küzdelem és lelki harc ideje, ahogyan Jákobbal történik Jabboknál (Ter 32,25). Éjszaka van, amikor Nikodémus felkeresi Jézust, a zsidóktól való félelemből titokban (Jn 3,2); éjszaka van, amikor Júdás elvész, kivonja magát a Krisztussal való mély barátságból, otthagyja az utolsó vacsora asztalát (Jn 13,30); éjszaka van még, amikor Mária Magdolna elmegy

a sírhoz (Jn 20,1), és fel tudja ismerni a szeretett személy hangját (vö. Jn 20,11–18), miként a menyasszony az *Énekek énekében* (Én 2,8). Az éjszaka a vágyakozás ideje, mely találkozássá változik, ha az ember a szeretetben való kételkedés nélkül halad át rajta.

Az alázatos hit elfogadja, hogy a sötétségen való áthaladás a hajnal felé nem jelent átlépést a keresésből a birtoklásba, hanem a szellemet szétszórttá tevő szétforgácsolódásból a Feltámadott egységesítő megtapasztalásához vezet. Az élet irányt kap, értelmet nyer, míg nap nap után, imádság imádság után, próbatétel próbatétel után végigjárja zarándokútját a végérvényes válasz felé, a megnyugvás és megpihenés felé, a lélek békéje felé.

Korunkban, melyet törekenység és bizonytalanság jellemez, a szemlélődést úgy is kereshetnénk, hogy igazából nem verünk gyökeret a hitben, csak a megnyugvás és megpihenés „helyeként” keressük, érzelmi közegként, önmagunk keresésének kielégítéseként, mely elkerüli a fáradozást és a szenvedést. Isten szava, a szenvedésen vagy a „hit éjszakáján” átment, szent emberek tapasztalatainak olvasása segít minket elkerülni a kísértést, hogy elszökjünk az emberélet rögzös útjától.

A remény

15. Az éjszaka, ez a sötét és komor szimbólum reményteljes képpé válik a bibliai és keresztény lelki-ségben. A Lélek története tele van éjszakával, amely előkészíti a ragyogó és fénylő napot, a világosság napját. A sötét éjszakán való áthaladást a bizonyosságok leomlása kíséri, hogy új életre születhessünk. Világosságra a sötétségen keresztül jutunk, az életre a halálon keresztül, a napra az éjszakán keresztül: ezt kívánja meg a hitélet. Olyan idő ez, amikor arra hivatott az ember, hogy Istenben lakozzon. Olyan idő, amikor arra hivatottak a keresők, hogy lépjenek át az Istentől való szeretettség megtapasztalásából abba a tapasztalatba, hogy egyszerűen azért szeretjük Istent, mert ő Isten.

Keresztes Szent János *sötét éjszakának* nevezte el azt a lelki tapasztalatot, amelyben elveszettség, szárazság, tehetetlenség, fájdalom és kétségbeesés váltakoznak. A lélek és az érzékek éjszakája ez, átmenet az Istennel való tökéletes, szerető egyesülés felé. Avilai Szent Teréz, a Kármel megreformálásának munkája kellős közepén így ír: „Olyankor – meséli *Önéletrajzában* – elfelejtettem mindazt a sok kegyelmet, amelyet az Úrtól kaptam, s csupán olyasféle homályos emléküket őriztem meg, mintha álom lett volna az egész, ami azután még jobban kínozott. Értelmem annyira elhomályosodott, hogy ezernyi kétség és gyanú merült fel bennem. Hogy

félreértettem mindazt, ami bennem történik. Hogy valószínűleg az egész csak képzelődés volt. Hogy elég, ha önmagamot csalom, minek ezenfelül még annyi jó embert is rászedni! Olyan gonosznak éreztem magamat ilyenkor, hogy azt hittem, az én bűneim az okai mindannak a gonoszságnak és eretnekségnek, amely napjainkban botránkoztatja a világot.”¹³

Számos példát említhetünk még Assisi Szent Ferencről Lisieux-i Szent Terézig, Galgani Szent Gemmától Soubirous Szent Bernadettig, Pietrelcinai Szent Pio atyától Boldog Kalkuttai Teréz anyáig, aki így ír: „Annyi ellentmondás van a lelkemben. – Olyan mély vágy Isten után – olyan mély, hogy már fáj – állandó szenvedés – és Istennek még sincs rám szüksége – visszautasít – üres vagyok – nincs hitem – nincs szeretetem – nincs lelkesedésem. – A lelkek nem vonzanak – a Mennysország semmit sem jelent, olyan számomra, mint egy üres hely.”¹⁴ A sötétség a kipróbált szeretetnek, a hűségnek és Isten titokzatos közelségének helyévé válik.

---

¹³ AVILAI SZENT TERÉZ: *Önéletrajz*, 30,8; Budapest, 1927, 316.

¹⁴ BOLDOG TERÉZ ANYA: *Jöjj, légy a világosságom!* „Kalkutta szentjének” személyes írásai, szerk. Brian Kolodiejchuk, Vigilia, Budapest, 2008, 183.

O vere beata nox – „Ó, valóban áldott éj”¹⁵ – énekeljük húsvét éjszakáján, és meghirdetjük a feltámadást és a győzelmet. Az éj a Völegény érkezéséig tartó idővé és úttá válik, ő majd egyesíti magával és ölelésben átalakítja a lelket, ahogyan a spanyol misztikus éneкли:

„Ó, éj, utamra vittél,
ó, virradatnál is gyöngédebb éjjel,
ó, éj, egyesítettél
Völegényt kedvesével,
s lányt egyformává téve Völegénnyel!”¹⁶

---

¹⁵ RÓMAI MISEKÖNYV: *Húsvéti örömeinek*. [Az olasz változatban: *O notte amabile più dell'alba* – Ó, a hajnalnál is kedvesebb éjszaka!]

¹⁶ KERESZTES SZENT JÁNOS: *A Kármel hegyére vezető út*, in *A lélek éneke*, Helikon, Budapest, 1988, 12. (Ford. Takács Zsuzsa)

ELIDŐZÉS

Kedvesem az enyém, s én az övé vagyok.

Énekek éneke 2,16

NYITOTT SZÍVVEL HALLGATVA

16. Az *Énekek éneke* a keresés és megtalálás üteme szerint haladva a találkozás és a kölcsönös szemlé-
lés gyönyörű epifániájába bomlik ki, egy igen pon-
tos nyelvi *regisztert*, a *dicséret* regiszterét követve.
A dicséret az egész testet, a másikkal való kapcsolat
konkrét *helyét* magába vonja: az ajkat, a fogakat, az
arcot, a nyakat, a haját, a mellet, a kezét, a lábat, és
kivált a szemeket, melyek szerelmi jelzéseket kül-
denek olyannyira, hogy *galambokhoz* hasonlítanak
(Én 1,15; 4,1; 5,12).

A telt szív a testek ünneplő nyelvezetével fejezi ki
magát. A test szépségének magasztalása a természet,
az épületek, az aranyművesség, az érzelmek nyelve-
zetével történik. A világmindenség beáramlik an-
nak testébe, akit szeretünk, és a szeretett személy
a világmindenségben lévőként jelenik meg. A szó a
szerelemnek szenteli magát, és megjelenik a közösség
szókészlete. A szerelem állandó és élénk párbeszéd-
dé válik, mely megragadja és ünnepli a szépséget.
A vőlegény így dicsér: *De szép vagy, kedvesem, de
szép vagy!* (Én 1,15), ezt követi a menyasszony di-
csérete: *De szép vagy, szerelmem, elbájolóan szép!*
(Én 1,16). Ezek a jót mondó, áldó szavak begyógyítják a
vádolás nyelve által okozott sebeket, melyek nyilván-
valóak a férfi és a nő kapcsolatában az ősbűn után
(vö. Ter 3,12), és lehetővé teszik az egyenlőség, a köl-
csönösség és az egymáshoz tartozás helyreállítását:

Kedvesem az enyém, s én az övé vagyok (Én 2,16), *Én kedvesemé vagyok, s ő az enyém* (Én 6,3), *Kedvesemé vagyok, utánam vágyódik* (Én 7,11), úgy fest, ez a kifejezés véget vet a *Teremtés könyvében* olvasható isteni büntetésnek (Ter 3,16). A dicséret és a bókok nyelve kapcsolati összhangot hoz létre, amely a teremtett világban is tükröződik, mely sosincs elkülönítve az emberi történésektől (vö. Róm 8,22–23), és egy hullámhosszon van az ünneplő emberi szívvel a színek, illatok, ízek és hangok kavalkádján keresztül.

Isten is, akit elbűvöl az ő teremtménye, bókokkal halmozza el, ahogyan Máriával teszi, amikor a *kegyelemmel teljes* (kekharitomené, Lk 1,28) jelzővel üdvözli, s ezáltal a szépség mesterművének nyilvánítja. A teremtmény *Magnificattal* válaszol (Lk 1,46–55), beleénekelve a történelembe a dicséret hatalmát, amely kitágítja az emberi szívet, és hiteles kapcsolatra vezet Istennel.

17. A szó, mely azért tör ki belőlünk, hogy felszabadítsa a szerelmet, az érintésre, az egységre irányul. Az *Énekek éneke* a menyasszony ajkán fakadó kérdés hangjaival kezdődik. A dráma főszereplője kifejezi vágyát: érinteni szeretné azt, akit szeret, aki bár testileg távol, a szívében és gondolataiban azonban jelen van. A vőlegény szája forrássá válik, amelyből meríthet, hogy szomját csillapítsa és megrészegüljön: *Csókoljon meg a szája csókjával! Igen, szerelmed édesebb a bornál. Keneteidnek illata kellemes, olyan*

a neved, mint a kiöntött olaj, azért szeretnek a lányok (Én 1,2–3). A vőlegény csókjait és gyengéd-ségét (*dódím*) „jónak” (*tóvím*) mondja, vagyis ezek mindannak lényegi minőségét mutatják meg, ami a Teremtő kezéből kikerült (vö. Ter 1,4): megfelelnek Isten kezdeti tervének. Az *egység liturgiáját* jelenítik meg, a másik lélegzésének érzékelését, a bor adta részegségnél nagyobb örömet: *Te leszel az örömünk és a boldogságunk, szerelmedet többre tartjuk a bornál!* (Én 1,4). A kedvesnek nem lehet ellenállni, mert a szerelem annyira elkerülhetetlen és erős, hogy csak a *halálhoz* lehet hasonlítani (Én 8,6). Hihetetlen vonzerővel rendelkező valóság, mely kettejüket egyg-ye olvasztja.

18. Ez érvényes mind a házasesetre (vö. Ter 2,24), mind a megszentelt életre, amely analóg módon megéli a Krisztushoz fűző jegyesi szeretet dinamizmusát (vö. 1Kor 6,17). A megszentelt élet ugyanis a szeretet terén belül virágzik ki. Olyan szeretetről van szó, amely elbűvöl, felismeri a legmélyebb vágyakat, érinti a forrásokat, felkelti az odaadás vágyát. A szeretet válaszaként születik annak az Istennek, aki fenntartás nélkül adja oda magát, válasz annak az ingyenes szeretetnek, amelyet az ember nem birto-kol, hanem megkap. „Ez a szeretet átöleli az egész személyt, lelkét és testét, akár férfi, akár nő, mégpedig a »személyes énjét«, amely egyetlen és megismé-telhetetlen. Ő, aki öröktől fogva átadja magát az

Atyának, és a megváltás misztériumában »odaadja önmagát«, ő hívta meg az embert, hogy ő is odaadja magát egy különleges szolgálatra a megváltás művében azáltal, hogy az egyház által elismert és jóváhagyott egyik testvéri közösség tagja lesz.”¹

A keresésnek és az összekapcsolódásnak ez a dinamikája olyan út, amelynek sosem érünk teljesen a végére. A meghívott személy előtt megnyílik a megtérés és az imádság útja, itt kell elidőznie. Ezen az úton a vágy átalakulássá és megtisztulássá válik, dicséretté és alakká a Szépségben, mely vonz és egyesít, misztériummá, ahol időznie kell. „Krisztusnak ez az izzó és mélységes ismerete napról napra megvalósul és elmélyül bennetek személyes, közösségi és liturgikus imaéleteteknek köszönhetően.”²

A SZÉPSÉG ALAKJÁBAN

19. A keresztény önazonosság szíve-közepéhez tartozik, mint alakját megadó erő, Isten kinyilatkoztatása, mint teremtés és üdvösség, a Krisztusban és az ő húsvétjában egyszer s mindenkorra megjelent ragyogás.

¹ II. JÁNOS PÁL: *Redemptionis donum, a szerzetesek megszenteltsége a megváltás misztériumának fényében, apostoli buzdítás a szerzetesekhez a rendkívüli szentévben* (1984. március 25.), 3. pont, in TÓZSÉR ENDRE SP (szerk.): *Szentszéki dokumentumok a megszentelt életről 1964–2002*, Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskola, Budapest, 2007, 186.

² Uo., 8.

Fiában és az ő földi eseményében Isten megvalósítja azt a szándékát, hogy megismerteti magát és feltárja a teremtményt önmagának. „Isten megjelölt minket a Lélekben. Ahogyan ugyanis meghalunk Krisztusban, hogy újjászülessünk, ugyanúgy meg vagyunk jelölve a Lélek által, hogy hordozhassuk a ragyogást, a képet és a kegyelmet.”³ Újra felhangzik a kezdetek kölcsönös elismerése. Isten kinyilvánítja az emberi teremtménynek az ő tetszését: *Isten látta, hogy mindaz, amit alkotott, nagyon jó* (Ter 1,31). Önmagához köti egy olyan szeretettel, amely miközben elismeri, vissza is adja szépségét: *De szép vagy, kedvesem, de szép vagy!* (Én 1,15); feltétlen és kiolthatatlan ez a szeretet: *Kedvesemé vagyok, utánam vágyódlak* (Én 7,11).

Fordítsuk szemlélődő tekintetünket annak a Szépségnek a misztériumára, amelynek alakját hordozzuk. A Nyugat hagyománya és a Kelet hagyománya bevezet minket a szépség keresztény alakjába, és megvilágítja előttünk annak egyedüliségét és végső jelentését. A *Vallomások* velőkgig hatoló bánkódásában: „Későn szerettelek meg, olyannyira régi, és mégis örökké új szépség!”⁴ ott találjuk minden kor emberének kiáltását. Ismét halljuk, hogy szükség van egy útra, amely elvezet a kisbetűs szépségtől a nagybetűs Szépséghez, az utolsó előttitől az Utolsóig, hogy újból megtaláljuk mindannak értelmét és

³ SZENT AMBRUS: *A Szentlélek*, I, 6, 79.

⁴ SZENT ÁGOSTON: *Vallomások*, 10, XXVII, 38.

mértékét, ami minden szépség mélyén létezik: „Íme, belül voltál, én pedig kívül, és kint kerestelek. Szépséges világodnak én rútságommal rohantam neki. [...] Hívtál, kiáltottál, és összetörted süketségemet. Fölszállámlottál, sugarad rám özönlött, és messze űzted vakságomat is.”⁵

20. Az egyház a nagyböjti időben és a nagyhéten mondott esti dicséretben a negyvennegyedik zsoltárt két olyan szentírási idézettel vezeti be [az antifónában], amelyek ellentmondani látszanak egymásnak. Az első értelmezés Krisztust az emberek legszebbikének nevezi: *Te vagy a legszebb az emberek között, kedvesség árad ajkadról* (Zsolt 44). Az ajkáról áradó kedvesség szavának belső szépségét jelöli, az Igazság szépségét, Isten szépségét, aki vonz magához és megsebez minket szeretetével. A jegyes-Egyházban a Szeretet felé hajt minket, aki belénk nyomta alakját. A szépség alakjában élünk, ami azonban nem esztétikus nosztalgia, hanem elsődleges vonatkozás a bennünk lakozó igazságra: *Istened lesz a fényességed* (Iz 60,19; vö. Bölcs 8,2).

A Szentírásból vett másik mondat pedig arra hív, hogy ugyanezt a zsoltárt másik értelmezési kulccsal, Izajás szövegével olvassuk: *Nem volt sem szép, sem ékes [hiszen láttuk], a külsejére nézve nem volt vonzó* (Iz 53,2). Hogy lehet ezeket összeegyeztetni?

---

⁵ Uo.; Gondolat, Budapest, 1987, 313.

A legszebb az emberek között olyan nyomorúságosan néz ki, hogy rá sem lehet nézni. Pilátus a tömegnek így mutatta be: *Ecce homo* (Jn 19,5), hogy szájalmat ébresszen az elcsúfított és megvert Ember iránt, az arctalan Ember iránt.

21. „Egy csúnya és torz Jézus? Egy minden más embernél szebb és kedvesebb Jézus? Igen, ezt harsogja két trombita, amelyek másképpen szólnak, de ugyanaz a Lélek szólaltatja meg őket. Az első trombita azt mondja: *Szebb arcú minden emberfiánál*; a második Izajással azt mondja: *Láttuk: nem volt sem szép, sem ékes...* Ne mondj le arról, hogy mindkettőt halld, iparkodj inkább meghallani és megérteni őket.”⁶ Szent Ágoston összehangolja az ellentéteket – nem ellentmondásokat –, és így felmutatja az igazi Szépségnek, ugyanazon Igazságnak a ragyogását. Aki hisz abban az Istenben, aki a *végőskig* (Jn 13,1) elmenő szeretetként nyilvánította ki magát a keresztre feszített Krisztus meggyötört testében, az tudja, hogy a szépség igazság és az igazság szépség. A szenvedő Krisztusban ugyanakkor azt is megtanulja, hogy az igazság szépsége bántalmazást, a halál sötét misztériumáig hatoló fájdalmat foglal magában. A fájdalom elfogadásában – és nem figyelmen kívül hagyásában – jöhet létre találkozásunk a Szépséggel, még akkor is, amikor gyenge szemünk vagy a rossztól megseb-

⁶ SZENT ÁGOSTON: *Kommentár János első leveléhez*, 9, 9.

zett szívünk képtelen megragadni annak titokzatos és termékeny rétegét.⁷

22. A megtestesült Ige az út a végső Szépséghez: „A mi életünk maga szállott ide. Halálunkat magára vette, és azután élete bőségével megölte. [...] És eltűnt szemünk elől, hogy szívünkbe szálljunk, és ott megtaláljuk őt.”⁸ Jézus, az Ige elvezet minket a szépség forrásához, a szeretet kötelékeivel von magához minket: *De szép vagy, szerelmem, elbájolóan szép!* (Én 1,16). A szépség egy második mozgást is végez, ez a viszonszeretet. A szeretet megmozdul, hogy találkozzon, hogy szemléljen; útra kel, amit a kegyelemként és szabadságként hozzánk érkező szeretet vált ki.

Arra kaptunk meghívást, hogy elinduljunk, találkozzunk, és ebben a találkozásban elidőzzünk, közben pedig Isten visszaadja szépségünket: *Amikor Mózes lejött a Sínai-hegyről, [...] nem tudta, hogy arcának bőre ragyogott, mivel vele beszélt* (Kiv 34,29).

23. A misztikus hagyomány óvja a csendben jelen lévő szépséget, nem akarja bántani. A szépség útja visszahúzódást, elvonulást, egyesítő feszültséget

---

⁷ Vö. JOSEPH RATZINGER: *La corrispondenza del cuore nell'incontro con la Bellezza [A szív válasza a Szépséggel való találkozásban]*, in *30 Giorni*, 9. szám, 2002. szeptember, 87.

⁸ SZENT ÁGOSTON: *Vallomások*, 4, XII, 19; Gondolat, Budapest, 1987, 112.

igényel. Ez az a vonal, amely összekapcsolja a monasztikus teológiát a misztika nagy, késő középkori és kora újkori kivirágzásával.

Halljuk Pszeudo-Dionüsziosz Areopagitész hangját: „Az erősz Istenben is eksztatikus, minthogy nem engedi, hogy akik szeretnek, önmagukhoz tartozzanak, hanem csak ahhoz, akit szeretnek... Ezért a nagy Pál is, akit egészen magával ragadott az isteni erősz, és aki részesült annak eksztatikus erejéből, sugalmazott hangon kiáltja: »Nem én vagyok többé, aki élek, hanem Krisztus, aki bennem él.« Úgy beszél, mint aki valóban szeret, mint aki, saját szavai szerint, eksztatikusan kilépett önmagából, hogy belépjen Istenbe, és többé nem a saját életét éli, hanem a végtelenül szerethető szeretett személyét.”⁹ Az istenivé válás már a földön elkezdődik, a teremtmény alakja átalakul, és Isten országa megkezdődik: Isten fényessége az *ordo amoris* [a szeretet rendjének] egyházi alakjában mint új emberi létezés és életstílus lángol. *Azt az életet, amit most e testben élek, Isten Fiának hitében élem, aki szeretett engem, és önmagát adta értem* (Gal 2,20).

24. A szépség eksztatikus. Csak az éri el, aki elveszti önmagát, aki elfogadja, hogy belső útra induljon, amely paradox módon kivezeti őt saját énjéből

---

⁹ PSZEUDO-DIONÜSZIOSZ AREOPAGITÉSZ: *De divinis nominibus* [Az isteni nevekről] 4, 13.

a szeretet mozgásában: *Kedvesem az enyém, s én az övé vagyok* (Én 2,16); *Én kedvesemé vagyok, s ő az enyém* (Én 6,3). Az a vágyott és keresett tapasztalat, amely az Úrhoz kapcsol minket, teológális helylé válik, melyben a lélek önmagára ismer és lakhelyet talál: „Én Istenem, szemlélek téged lelkem egében, és alámerülök tebeléd.”¹⁰ Abban a mélységben, ahová alámerül a lélek, és ahol minden feloldódik egységben és békében, ott lakik titokzatosan és csendben Isten, a kimondhatatlan, a Másik: „Isten, akitől szép minden, ami szép, és aki nélkül semmi sem lehet szép.”¹¹

Pazzi Szent Mária Magdolna beszámol misztikus élményéről, amelyben megismeri Isten fényességét, valamint az Istenben szemlélt teremtmény fényességét: a *passus et gloriosus* [*szenvedett és dicsőséges*] Igével egyesült lélek érzékeli, hogy az emberi be van oltva az istenibe, önmaga feloldódik a szentháromságos életben, és visszahelyeződik a szeretet rendjébe.¹²

---

¹⁰ BOLDOG ELIA DI SAN CLEMENTE: *Scritti [Írások]*, OCD, Roma, 2006, 431.

¹¹ Vö. SZENT VIKTOR-I ACHARD: *De unitate Dei et pluralitate creaturarum [Isten egysége és a teremtmények sokasága]*, 1, 6.

¹² SANTA MARIA MADDALENA DE' PAZZI: *I colloqui [Beszélgetések], parte seconda [második rész]*, in *Tutte le opere*, v. 3, CIL, Firenze, 1963, 226.

Megsebző Szépség

25. A Szépség eksztázisra hív, miközben szerető tevékenysége megnyitja bennünk a tudatosság, az úton levés, az ismert és elfogadott sebezhetőség lehetőségét.

A Szépség szíven találja az embert, megsebzzi, és épp így ad neki szárnyakat, olyan erős vágyat ültetve el benne, hogy többre vágyik, mint amire embernek illő vágyakoznia: „Ezeket az embereket maga a vólegény találta szíven; ő maga küldte szemükre szépségének lángoló sugarát. A seb szélessége már elárulja, milyen a nyíl, a vágyakozás erőssége megsejteti, ki az, aki a nyilat kilőtte.”¹³ Nikolaosz Kabaszilasz így utal a megsebző szépségre, benne felismeri mind Krisztus jelenlétét, mint azt a *vulnust* [sebet], amely bennünk beteljesedés utáni vágyként kiált. Ez a sebzettség végső rendeltetésünkre és küldetésünkre irányítja figyelmünket. Ferenc pápa emlékeztet minket: „Aki prédikálni akar, annak először készségesen engednie kell, hogy a Szó megindítsa őt, és létezésének konkrét körülményei között testté váljon [...]; el kell fogad-

---

¹³ NICOLA CABASILAS: *La vita in Cristo [Élet Krisztusban]*, Città Nuova, Roma, 1994, in JOSEPH RATZINGER: *La corrispondenza del cuore nell'incontro con la Bellezza [A szív válasza a Szépséggel való találkozásban]*, 30 Giorni, 9. szám, 2002. szeptember, 89.

nia, hogy elsőként őt sebezze meg az a Szó, amely majd megsebzí a többieket.”¹⁴

26. Az úton, amely hasonlóvá tesz a Fiúhoz, arra vagyunk meghíva, hogy tudatosítsuk a bennünk élő eredendő kép és a felülről születés hivatásának lehetséges deformálódását. Ezt a tudatosítást a mindennapi életben kell megélni, felvállalva annak az igényes tekintetnek a kockázatát, amely nem elégszik meg egy szűk látásmóddal, hanem edzi magát, hogy meglássa és megmutassa a keresztény alak kedveskegyelmi jellegét. Edzenünk kell a szemünket, egyszerűvé, tisztává, áthatóvá tenni. Nap mint nap arra kell törekednünk, hogy elidőzzünk a találkozásban, hogy felismerjük szokásainkat, melyek meghamisíthatják azt; a lustaságainkat, melyek süketté tehetnek minket: *Hallga! Szerelmem hangja, aki kopog: „Nyisd ki az ajtót, húgocskám, kedvesem...”* (Én 5,2–3).

A Lélek fénye végtelenféleképpen érint meg minket, és látogatása sebet ejt rajtunk, mert az átmenet állapotába helyez bennünket. Ösztönöz minket, hogy tegyük magunkévá a Szeretett kívánalmait és működésmódjait. Szétzúzza biztonságunk kereteit. Nem könnyű annak törmelékei között tartózkodni,

---

¹⁴ FERENC PÁPA *Evangélii gaudium [Az evangélium öröme] kezdetű apostoli buzdítása* (2013. november 24.), Szent István Társulat, Budapest, 2014, 150. pont.

amit a kegyelem romba döntött. Arra érzünk kísértést, hogy újra építsünk, tevékenykedjünk. Mi, megszentelt férfiak és nők olykor a misszionáriusi aktivizmusban találjuk meg a gyógyírt, mely enyhíti a kegyelem által bennünk keltett seb fájdalmát. Sejtjük a megteendő lépéseket, de félünk tőlük: *Már levettem a ruhám, hogy vegyem fel újra? Megmostam a lábam, hogy szennyezzem be újra?* (Én 5,3). Meg kell élni a sebzettséget, ott kell időznünk a megtérésben.

27. A Lélek betessékel minket a megtérésbe (*metanoein = sub*), megfordít minket. A metanoein ige kiemeli a teljes változást, rávilágít, hogy felforgatódik a *nusz*, vagyis lelkünk alapja, szívünk legmélye. A megtérésben időzés szemlélődő attitűd, meglepődés, mely mindennap megújul és nem ismer véget Krisztus Jézusban.

Ha kívül maradunk a megtérésen, kívülálló leszünk a szereteten. Ezért újból és újból elhangzik felénk, megszentelt férfiak és nők felé a felszólítás az alázatra, mely elismeri, hogy egymagunk nem tudnánk a megtérésben időzni. Az alázat nem jó elhatározások gyümölcse, hanem a szeretet első lépése: *Csitt! A szerelmem!* (Én 2,8).

Előfordulhat, hogy annyira belemerülünk a tömérdek teendőbe, hogy abba hagyjuk az imát (Siral 5,21; vö. Jer 31,18), és már nem halljuk a kérlelő hangot: *Kelj föl, kedvesem, gyere szépségem!* (Én 2,10).

Vonatkozási paradigmáinknak – gondolatok, ima-idők, döntések, tevékenységek – már nincs vára-kozás- és vágyízük, nincs bennük az „újra akarom hallani”. Más vonatkozási pontok, más szükségletek veszik át helyüket bennünk, amelyek nem Krisztusra és nem a hozzá való hasonulásra irányulnak. Emblematis Zebedeus fiainak jelenete, amelyet Máténál olvasunk (Mt 20,17–28). Úgy mutatja be a két tanítványt, mint akikre egy alig érzékelhető nyomorúság árnyéka telepedett, jóllehet Jézus közelében szeretnének lenni. Követték a Mestert, mint mi, de szívük megkeményedett. Egy lassú, sokszor észrevétlen folyamat alatt a szív kiszárad, nem képes a bölcsességi értelmezésre, megülepszik és aszottá válik, elveszíti szemlélő tekintetét. Nem az ateisták szívének keménységét, hanem az apostolok szívének keménységét korholja Jézus, amint megjegyzi Márk: *Még most sem értitek, nem fogjátok fel? Még mindig érzéketlen a szívetek? Van szemetek, és nem láttok, van fületek, és nem hallotok?* (Mk 8,17–18).

Mi is, akik az evangélium alakja szerint követjük Jézust, ki vagyunk téve a szív e fokozatos érzéketlenné válásának. Külsőleg hívőnek látszó, de ismét világias érdekek, érvelések, értékelések merülnek fel bennünk. Kialszik a szemlélődés, elszürkül a szépség.

28. Ferenc pápa lépten-nyomon szóvá teszi azt az életvezetést és viselkedésformát, amelyet ő világiasságnak nevez: „Le kell vetköznünk minden lelki

világiasságot, melynek kísértése mindenkit fenyeget. Le kell vetkőznünk minden tevékenységet, amelyet nem Istenért végzünk, amely nem Istené... Le kell vetkőznünk azt a látszólagos nyugalmat, amelyet a struktúrák adnak, melyek nyilvánvalóan szükségesek és fontosak, de nem homályosíthatják el soha az egyetlen igazi erőt, amelyet magukban hordoznak: Istenét. Ő a mi erőnk! Le kell vetkőznünk azt, ami nem tartozik a lényeghez, mert a mi vonatkozási pontunk Krisztus!”¹⁵ Az *Evangelii gaudiumban* pedig így figyelmeztet: „A spirituális világiasság, mely a vallásosság, sőt az egyház szeretetének látszata mögött rejtőzik, abban áll, hogy nem az Úr dicsőségét, hanem az emberi dicsőséget és a személyes jólétet keressük. Ez az, amit az Úr a farizeusok szemére vetett: »Hogyan is hihetnétek, amikor egymást dicsőítitek, de azt a dicsőséget, amely az Istentől való, nem keresitek?» (Jn 5,44). Ebben az esetben kifinomult módon »a magunk javát, nem Krisztus Jézusét« (Fil 2,21) keressük.”¹⁶

29. A spirituális úton nincs előrehaladás, ha nem nyílunk meg Isten Lelkének működése előtt az aszkézis

¹⁵ FERENC PÁPA: *Beszéd a karitás által segített szegényekkel való találkozás alkalmával*, Assisi (2013. október 4.).

¹⁶ FERENC PÁPA *Evangelii gaudium [Az evangélium öröme] kezdetű apostoli buzdítása* (2013. november 24.), Szent István Társulat, Budapest, 2014, 93. pont; vö. 93–97. pontok.

és különösképpen a lelki küzdelem erőfeszítésével. „Azután [az Úr] mindjárt az útnak szűk voltát emeli ki, értvén a tökéletesség útját, amivel azt akarja értésünkre adni, hogy csak az járhatja meg ezt az utat, aki nemcsak belép a tökéletesség ösvényének szűk kapuján azáltal, hogy kiüríti lelkéből az érzéki dolgokat, hanem azonfelül még össze is húzza magát azáltal, hogy elveti magától a szellemieket s megszabadul azok terhétől. [...] Ezen az úton ugyanis kizárólag Istent lehet keresni és elnyerni, tehát kizárólag Istent szabad keresni és birtokba venni.”¹⁷ Ki kell nyitni a kaput, és ki kell menni, kérdezni kell, hogy találjunk, az ütlegektől sem félve: *Kutattam utána, de sehol nem találtam, kiabáltam is, de nem adott választ. [Az éjjeli őrök] [...] ütöttek és véresre vertek, letépték rólam a leplet, akik a falakat őrzik* (Én 5,6–7).

Állandóan hangzik a hívás: „A megszentelt személyek hivatása az, hogy mindenekelőtt Isten országát keressék; meghívásuk elsősorban a teljes megtérésre szól, hogy önmagukat megtagadva egészen az Úrból éljenek, és így Isten legyen minden mindenben. Mivel arra hivatottak, hogy Krisztus dicsőségbe átváltozott arcát szemléljék és tanúsítsák, ezért az is feladatuk, hogy dicsőségbe átváltozott életet él-

---

¹⁷ KERESZTES SZENT JÁNOS: *A Kármelbegy útja*, in *Keresztes Szent János művei*, I. kötet, Sarutlan Kármelita Rend Magyar Rendtartománya, Budapest, 1926, 139–140.

jenek.”¹⁸ Szívünk ismeri a sebet, és megéli azt, míg a Lélek lényünk mélyén megnyit a szemlélődő imára.

Újjáteremtő Szépség

30. Az imádság a mi gyengeségünk és a Lélek között helyezkedik el. Emberségünk mélyéről mint kegyelem ejtette sebből fakad fel: óhaj, keresés, gyakorlás, út. Élő víz forrásaként átvisz, hajt, feltár, *feltör* (vö. Jn 4,10), kivirágoztat. Az imádkozás belső születés: tudatára ébredünk egy bennünk lévő életnek, mely kicsirázik és növekszik a csendben. A misztikusok számára imádkozni azt jelenti, hogy észleljük legmélyebb valónkat, azt a pontot, ahol elérjük Istent, ahol Isten megérint, miközben újjáteremt minket: a találkozás szent helye. Az új élet helye: *Nézd, elmúlt a tél... A föld színén immár virágok nyílnak... Már színesedik az első fügetermés, hajtanak a szőlők s jó illatot árasztanak* (Én 2,11a.12a.13a). Ehhez a helyhez a szerető ember akaratával és hűségével kell fordulni: *Te, akit szeret a lelkem, mondd, hol legeltetsz, s a déli órában nyájaddal hol delelsz? Miért is kellene tovább kóborolnom, társaidnak nyáját kerülgennem?* (Én 1,7). A Teremtés freskóján – melyet

¹⁸ II. JÁNOS PÁL PÁPA *Vita consecrata* [Megszentelt élet] kezdetű, szinódus utáni apostoli buzdítása (1996. március 25.), 35. pont, in DIÓS ISTVÁN (szerk.): *II. János Pál megnyilatkozásai. Pápai dokumentumok 1978–2005*, II. kötet, Szent István Társulat, Budapest, 2005, 355.

a Sixtus-kápolnában csodálhatunk meg – szemlélő tekintetünket Michelangelo az Atya ujjára irányítja, amely – titkot sejtetve – Ádám ujját érinti. A megkezdett közösségnek nem lesz vége.

31. Az imádságos szemlélődés a Kedves pecsétje: pusztá kegyelem bennünk. Egyetlen magatartásunk a várakozás mint kiáltás lehet. A Szentírás és az atyák nyelvzete a *hūpomenein* ígét és a *hūpomoné* főnevet használta: alul állni, lekuporodni, helytállni, várni, hogy történjen valami. A segélykérés – *A mélységből kiáltok, Uram!* (Zsolt 129,1) – meri kiáltással kifejezni Isten arca előtt a kétségbeesésemet, a vágyamat, hogy láthassam az ő arcát. A szerzetesek Jézus nevét kezdték használni könyörgésként: „Jézus, segíts rajtam! Jézus, ments meg engem! Jézus, könyörülj rajtam!” A lélek leveri sátrát, és a Névben lakozik, a szeretetben időzik. Szemlélődik.

32. Az imádság így visszavezet minket létünk közép-pontjába, visszaad minket Jézusnak, miközben gyógyítja énünket, helyreállítja egységünket: „Az isteni Mester ott van lelkünk mélyén, miként Péter csónakjának mélyén... Időnként aludni látszik, de mindig ott van; kész arra, hogy megmentsen minket, kész arra, hogy meghallgassa kérésünket.”¹⁹ Keresztes

---

¹⁹ CHARLES DE FOUCAULD: *Opere spirituali [Lelkiségi írások]*, San Paolo, Roma, 1997, 144.

Szent János pedig így énekel: „Mi más kívánsz, ó lélek, mi más után kutatsz magadon kívül, mikor magadban hordod kincsedet, örömet, boldogságot, vágyaidnak kielégítését és országodat, vagyis Kedvesedet, aki után szíved eped, akit a szíved keres! Örülj és vigadj vele benső összeszedettségében, hiszen annyira közel van hozzád! Itt szeresd, itt vágyódj utána, itt imádd, és ne keresd őt magadon kívül, mert csak elszórakozol, csak elfáradsz, és sehol sem fogsz biztosabban, gyorsabban és közelebb boldogságot találni, mint önmagadban.”²⁰

A bizánci hagyomány egy képes kifejezést használ: az ész (*nusz*) leszáll a szívbe. Az értelem elhagyja okoskodásait, és egyesül a szívvel, amely kérlel: *Tégy pecsétként szívedre, pecsétként karodra, mert erős a szerelem, mint a halál, legyőzhetetlen a szenvedély, akár a sír, úgy lobog, mint a lobogó tűz, mint az Úrnak lángja!* (Én 8,6). Az ember egész lényé belép Isten életébe, a Lélek működése révén ép és egészséges: a Szeretet visszaadja szépségét. A szemlélődés a Kedvestől kapott sebbé válik, mely újjáteremt minket, jelenlétté válik, mely bennünk lakozik:

---

²⁰ KERESZTES SZENT JÁNOS: *A szellemi páros ének*, in *Keresztes Szent János művei*, II. kötet, Sarutlan Kármelita Rend Magyar Rendtartománya, Budapest, 1926, 186.

„Szerelem élő lángja,
lelkem legközepében,
milyen vigyázva, mily szelíden sebzél!
Nem fáj sebed marása,
fejezd be hát egészen,
találkozásunk fátylát szakítsd el!”²¹

AZ IGAZ GYAKORLÁSÁBAN

33. A szépség „az igaz ragyogása”, „a lét kibontakozása és gyakorlása”, állítja a Szent Tamás által átvett ókori filozófia, vagyis az élet azon valóságának feltárulása, amelyet ki-ki magában hordoz: az igaznak. A lét misztériuma tudatunk előtt szépségként jelenik meg, mely ámulatot, csodálatot vált ki. Nem a megérthető talál szíven minket, hanem az, ami meghaladja felfogóképességünket; nem a természet mennyiségi jellege, hanem a minősége; nem az, ami túl van időn és téren, hanem az igaz jelentés, a lét forrása és célja, más szóval a kimondhatatlan.²² Az élet, mely ragyog, feltárul, kiárad az őt elrejtő és őrző fátylak ellenére. Hogy megsejthessük a kimondhatatlant és megragadhatjuk lényegét, szívünknek

²¹ Uő: *Szerelem égő lángja*, in *A lélek éneke*, Helikon, Budapest, 1988, 11. (Ford. Takács Zsuzsa)

²² Vö. ABRAHAM JOSHUA HESCHEL: *L'uomo alla ricerca di Dio* [*Az Isten kereső ember*], Edizioni Qiqajon, Comunità di Bose, 1995.

a misztériumban kell időznie, és ezzel egy időben ott kell időznie a történelemben, szemlélődő stílussal.

„Megszentelt”-nek hívjuk az életünket, és azt kérdezzük magunktól, vajon ez a jelző nem veszítette-e el annak a misztériumnak a fényét, amely benne lakik és mint mindennapi alak benne tárja fel önmagát. Megszentelt életünk ugyanis a világban időzés egyik stílusát, módját fejezi ki: két feladata van, egyszerre van heurisztikus feladata (talál, felfedez, láthatóvá tesz) és hermeneutikus feladata (értelmez, magyaráz, kifejti).

Befogadó életszentség

34. A keresztény hagyomány azáltal tudatosítja önön különlegességét – saját stílusát, alakját –, hogy felfedezi képességét a történelem és a kultúrák teremtette feltételek felvállalására az eredetét adó hívő belátásban. A Krisztus küldetése és a saját élete közötti egység a keresztény stílusban és alakban ölt testet a történelem minden órájában.

Szemléljük Krisztus stílusát. Az kifejezi Jézus egyedülálló képességét arra, hogy az Atyában időzön a Lélek szeretetében, miközben tanul minden egyes embertől és minden helyzetből (vö. Mk 1,40sk; 5,30; 7,27–29). Ez az attitűd nem a gyengeség, hanem a tekintély, az erő, az életszentség jele. Ő fénylik, mert benne az imádság, a gondolatok, szavak, tettek összhangban vannak, és létének egyszerűségét, egy-

ségét nyilvánítják ki. Fiúi ragyogása nem vakít el, hanem tapintatosan érint minket, félrehúzódik bárki érdekében. Szabadságteret hoz létre maga körül, pusztá jelenlétével jóakarató közelséget közöl. Ebben a találkozásban az ember olyan helyzetbe kerül, hogy képes felfedezni saját legmélyebb identitását. Felismeri saját igazságát: annak misztériumát, hogy Isten fia, Isten lánya.

Krisztus stílusa nyilvánvalóvá teszi, hogy ő a szeretet-Isten szemével néz. Akik találkoztak Jézussal, újramezhetnek útjukat, mert létezésük lényege lepleződött, s így ismertté vált előttük. Az ember názáreti Jézus elbeszélte Istent, és ő az, akiben *az istenség teljessége testileg lakozik* (Kol 2,9). A megszentelt személyek arra kaptak meghívást, hogy az ember názáreti Jézust kövessék egyéni és közösségi életükben, melynek mindenekelőtt humánusnak és humanizálónak kell lennie.

Krisztus *megtanít minket, hogy józanul, igazságosan és istenfélelemben éljünk ebben a világban* (Tit 2,12), ebben a stílusban a szemlélődés követelményétől megtisztított és éltetett emberségünk nap mint nap megszabadul a hazugságtól, hogy humánus és szent befogadó helyé váljon, Jézus életének visszhangjává és elbeszélésévé, jóllehet a végesség korlátai között. Sajátítsuk el ezt a stílust, amelyet a Didakhé az „Úr sajátosságai”-nak hív.²³ Ferenc pápa emlékez-

---

²³ *Didakhé*, XI, 8. [troposz]

— |
— |

tet minket, hogy Krisztus követése Krisztus szent emberségében találja meg modelljét saját embersége számára, hogy tanúságot tegyen arról, ahogyan ő „élt ezen a földön”.²⁴

Látó hallgatás

35. Krisztus stílusát a hallgatás révén sajátíthatjuk el. Olyan szemlélődő stíluson kell fáradoznunk, amelyben Isten szava ott ragyog abban, ahogyan férfiként vagy nőként élünk: a gondolatainkban, imádságos csendünkben, testvéri közösségeinkben, összejöveteleinkben és szolgálatainkban, azokon a helyeken, ahol lakunk és ahol hirdetjük az irgalom kegyelmét, a választásainkban, döntéseinkben, képzési programjainkban, melyeket állandóan és gyümölcsözően végzünk.

A megszentelt személy Isten szavának hallgatásában találja meg azt a helyet, amelyben az Úr tekintete elé helyezi magát, és tőle tanulja meg, hogyan nézzen önmagára, a többiekre és a világra. A Zsidóknak írt levél (4,13) jól rámutat a tekintetek e kereszteződésére: *Isten szava előtt nincs rejtve teremtmény: minden meztelen és födetlen szeme előtt, és nekünk neki kell majd számot adnunk.* Isten szava lát minket,

---

²⁴ ANTONIO SPADARO: „Ébresszék fel a világot!” Ferenc pápa gondolatai a szerzetesélet mai kérdéseiről, *E-szerzetes 2* (2014) 7.

néz minket, nézeget minket, bevon és kérdőre von minket, *szeme, mint a lobogó tűz* (vö. Jel 19,12).

A keresztény szemlélődés a szakadatlan, engedelmes (*ob-audire*) hallgatás gyakorlásából születik és növekszik. Ha Isten az, aki beszél, a hívő olyan személy, akinek hallgatnia kell, a szemlélődő pedig olyan személy, akinek szüntelenül hallgatnia kell. A halláson keresztül látunk, egy szövetségi, beteljesedést és örömet adó kapcsolatban. Ez tevékeny gyakorlás, az igaz szeretete és vágya: *Hallgassatok a szavamra, és én Istenetek leszek, ti meg az én népem lesztek; járjatok azon az úton, amelyet kijelölök nektek, és akkor boldogok lesztek* (Jer 7,23).

36. A hallásnak és a látásnak ez a szintézise azáltal válik lehetségessé, hogy „[a tanítványok] Jézus konkrét személyéből indulnak ki, akit látnak és hallanak. [...] Ilyen értelemben beszél Aquinói Szent Tamás az apostolok *oculata fideséről*, szemmel bíró hitéről – azaz látó hitéről –, amikor testileg látják a feltámadottat. Saját szemükkel látták Jézust, és hittek, azaz képesek voltak a látottak mélyére hatolni és megvallani Isten Fiát, aki az Atya jobbára ült. [...] Csak akkor kapunk megfelelő szemet meglátására, ha hasonlónak válunk Jézushoz.”²⁵ Mivel hallgatásra

---

²⁵ FERENC PÁPA *Lumen fidei [A hit világossága] kezdetű enciklikája* (2013. június 29.), Szent István Társulat, Budapest, 2013, 30–31.

kaptunk meghívást, törekedjünk *halló szívre* (1Kir 3,9), kérjünk bölcsességet és be-látást (vö. 1Kir 3,12), hogy meg tudjuk különböztetni azt, ami Istentől jön, attól, ami nem.

Isten szavának hallgatása virrasztást igényel (vö. Abd 2,1–3), odafigyelést arra, amit hallgatunk (vö. Mk 4,24), tudatosítását annak, akit hallgatunk (vö. Jer 23,16) és ahogyan hallgatunk (vö. Lk 8,18). Avilai Szent Teréz emlékeztet minket: „Ha ugyanis valaki nem fogja fel, kivel beszél, és mit kér, és ki az, aki kér, és kitől kéri, azt nem nevezem imádságnak.”²⁶

Ennek gyakorlása lehetővé teszi saját énünk *káoszának* megvilágítását, amikor befogadjuk Krisztus Urunk irgalmas és együttérző, bár igényes tekintetét, aki elvezeti a megszentelt személyt arra, hogy reálisan lássa önmagát: „Órá tekints! [...] Ha órá tekintesz, az összes igazságot megtalálod benne.”²⁷

37. Regulájában Szent Benedek a Lukács-evangéliumban olvasható példabeszéd (vö. Lk 18,9–14) vámosát tette meg a szerzetes példaképévé (exemp-

---

²⁶ AVILAI SZENT TERÉZ: *A belső várkastély*, Első lakás 1,7; Sarutlan Kármelita Nővérek – Jel Kiadó, Budapest, 2011, 63.

²⁷ KERESZTES SZENT JÁNOS: *A Kármelbegy útja*, in *Keresztes Szent János művei*, I. kötet, Sarutlan Kármelita Rend Magyar Rendtartománya, Budapest, 1926, 235–236.

lum).²⁸ Nem olyan szerzeteseket szeretne, akik a magas ég felé emelik tekintetüket, hanem akik a földre sütik szemüket. A szerzetes nem az Úrhoz való közelségét hirdeti, hanem elismeri tőle való távolságát; nem ékes szavú imádságot mond, hanem megvallja bűneit: *Istenem, irgalmazz nekem, bűnösnek!*²⁹ Ninivei Szent Izsák így ír: „Az, aki méltóvá tétetett arra, hogy lássa önmagát, nagyobb annál, aki méltóvá tétetett arra, hogy lássa az angyalokat. [...] Az, aki érzékeli bűneit, nagyobb annál, aki feltámasztja imádságával a halottakat.”³⁰ Ferenc pápa világos látású realizmussal kijelenti: „Ha valaki nem vétkezik, az nem ember. Mindnyájan hibázunk, és be kell ismernünk gyengeségünket. Az a szerzetes, aki beismeri, hogy gyenge és bűnös, nem cselekszik a feladatául kiszabott tanúságtétel ellenében, épp

---

²⁸ Vö. *Szent Benedek regulája*, 7,62–66; Bencés Kiadó, Pannonhalma, 2005, 39.

²⁹ A vámos ajkáról elhangzó rövid imát „a tökéletes és örök imának” nevezték: ANDRÉ LOUF: *À l'école de la contemplation [A szemlélődés iskolájában]*, Lethielleux, Paris, 2004, 22.

³⁰ ISACCO DI NINIVE: *Un'umile speranza. Antologia [Alázatos remény. Antológia]*, a cura di Sabino Chialà, Edizioni Qiqajon, Comunità di Bose, 1999, 73.

ellenkezőleg, megerősíti azt, és ez mindenkinek jó tesz.”³¹

Quies, requies, otium [Pihenés, nyugalom, tétlenség]

38. A Lélek erejében megvalósuló időzéshez az Istennel való kapcsolatban időt és teret kell adni, elutasítva a mai ember megszokott életvitelét. A mai kor kultúrája nem hisz az élet- és változáfolyamatokban, még ha tudományosan látásmódja alapjának teszi is meg azokat. Annak van értéke, ami gyorsan végbe megy, azonnal kezdődik, gyorsan mozog. Nem érteli az utószót: minden dinamika a jelen pillanatban gyullad fel és fogy el.

Az idő a keresztény stílusban nem áru, hanem jel, mely feltárja előttünk Istent itt és most. Szükség van megfelelő terekre és időkre, ahogyan lakóhelyekre, sietség és idegeskedés nélkül.

A szemlélődő élet leírására a nyugati monasztikus hagyomány gyakran használt olyan kifejezéseket, amelyek a belső tevékenységet, csak az Istennek szentelt időt jelentik: *vacare Deo*; vagy a nyugalmat találást Istenben: *quies, requies*; vagy a munkatevékenységtől való tartózkodást, hogy az ember a lélekben dolgozhasson: *otium negotiosum*. A kifejezések

---

³¹ ANTONIO SPADARO: „Ébresszék fel a világot!” Ferenc pápa gondolatai a szerzetesélet mai kérdéseiről, *E-szerzetes 2* (2014) 3.

pihenésről és megnyugvásról beszélnek. Valójában azonban feltételezik a belső munkával és küzdelemmel járó fáradozást: „A tétlenség mindenkinek árt, [...] de semmit, ha a lélek valóban dolgozik.”³²

A belső élet megkívánja az idő és a test aszkézisét, megkívánja a csendet mint az elidőzés helyét; egyedüllétet igényel mint a személyes megtisztulás és integráció lényegi mozzanatát; rejtett imádságra hív a titokban lakozó Úrral való találkozáshoz, és hogy szívünkben belső kamrát, cellát készítsünk (vö. Mt 6,6), az imádás legszemélyesebb és sérthetetlen helyét (vö. 1Pét 3,15): *Jöjjön kedvesem a kertjébe, hogy élvezze pompás gyümölcseit!* (Én 4,16).

39. Gyakran szívesebben élünk magunkon kívül, a belső várkastélyon kívül, felszínes férfiakként és nőkként, mert a mélységbe és az igazsághoz vezető kaland félelmet kelt. Jobban kedveljük a biztonságot adó ismereteket, még ha korlátozottak is, mint azt a kihívást, amely továbblendít minket annál, amit átlátunk: „Tudjuk – mivel hallottunk már róla, és a hit is azt mondja nekünk –, hogy van lelkünk. De hogy milyen javakat birtokolhat ez a lélek, s ki van e lélek bensőjében, vagy milyen nagy értéke van a léleknek, abba csak ritkán gondolunk bele, s ezért

---

³² ARANYSZÁJÚ SZENT JÁNOS: *Homiliák az Apostolok cselekedeteiről*, 35, 3.

törődünk olyan keveset azzal, hogy nagy gonddal megóvjuk szépségét.”³³

Megesik, hogy nincs meg bennünk a makacs merészség, mely képes elindulni a mélybe vezető úton, amely határaink és bűneink homályán át elvezet minket a bennünk lakó legvégső igazsághoz: „Gondoljuk el lelkünket úgy, mint egy egyetlen gyémántból vagy igen tiszta kristályból készült várkastélyt, amelyben sok szoba van, amint az égben is sok lakás van. [...] nem más az igaz [ember] lelke, mint egy paradicsom, amelyben az Úr – mint mondja – gyönyörűségét találja. Mit gondoltok, milyen az a szállás, amelyben egy ilyen hatalmas, ilyen bölcs, ilyen tiszta, minden jóval ennyire teljes király gyönyörűségét találja? Nem találok olyan dolgot, amelyhez a lélek nagy szépségét és nagy befogadóképességét hasonlítsam.”³⁴

Kimondhatatlan emlékezet

40. Isten szavának útja az első út, amelyen az Úr elénk jön, és „szeretetének asztalánál gyűjt egybe minket, magyarázza a Szentírást és megtöri a kenyeret, mint

³³ AVILAI SZENT TERÉZ: *A belső várkastély*, Első lakás 1,2; Sarutlan Kármelita Nővérek – Jel Kiadó, Budapest, 2011, 59.

³⁴ AVILAI SZENT TERÉZ: *A belső várkastély*, Első lakás 1,1; uo., 58.

egykor az emmauszi tanítványoknak”.³⁵ Isten szava, evangélium: nyitott kincstár, becses vagyon, Isten elbeszélése.³⁶ A találkozás bárkivel mindig egy szón keresztül történik, amely részesévé téve minket az ő életének feltár valamit magunkból.

Íme, Jézus, az Isten báránya. Krisztus láthatatlan arca, az Isten Fia a legegyszerűbben, ugyanakkor ki-mondhatatlanul tárja fel magát, testének és vérének misztériumában mutatkozik meg. Az egyház azáltal válaszol minden kor minden emberének kívánságára – akik azt kérik, hogy láthassák Jézust (vö. Jn 12,21) –, hogy megismétli azt a mozdulatot, amelyet maga az Úr végzett: megtöri a kenyeret, felkínálja a bor kelyhét. „Itt van Krisztus egy kenyérfalatban: egy teremtett anyagdarabban itt van a Teremtetlen; egy pillanatnyi láthatóban itt van a Láthatatlan.”³⁷

Itt felnyílnak annak szemei, aki őszinte szívvel keres; az Eucharishtiában a szív szeme felismeri Jézust.³⁸ Szent II. János Pál pápa emlékeztet min-

---

³⁵ *Missale Romanum*, V. eucharisztikus ima. [Az 1991-ben kiadott magyar misekönyvben a VII. eucharisztikus ima.]

³⁶ Vö. FERENC PÁPA *Evangélii gaudium [Az evangélium öröme] kezdetű apostoli buzdítása* (2013. november 24.), Szent István Társulat, Budapest, 2014, 174–175. pontok.

³⁷ PRIMO MAZZOLARI: *Il segno dei chiodi [A szegek jele]*, Dehoniane, Bologna, 2012, 73–78.

³⁸ Vö. II. JÁNOS PÁL PÁPA: *Homilia úrnapja főünnepének alkalmából*, Lateráni Szent János-bazilika (2001. június 14.).

ket: „Krisztus szemlélése azt jelenti, hogy fel tudjuk ismerni mindenütt, ahol megmutatkozik sokféle jelenlétében, de mindenekelőtt testének és vérének eleven szentségében. Az egyház az eucharisztikus Krisztusból él, belőle táplálkozik, tőle nyeri világosságát. Az Eucharisztia a hit misztériuma, ugyanakkor a »világosság misztériuma«. Valahányszor az egyház bemutatja, a hívők bizonyos módon átélhetik a két emmauszi tanítvány élményét: »Megnyílt a szemük, és felismerték őt« (Lk 24,31).»³⁹

Az Eucharisztia nap mint nap bevezet minket a szeretet misztériumába, megmutatja „Isten jegyesi szeretetét. [...] Az egyház vőlegénye Krisztus, mint a világ megváltója. Az Eucharisztia megváltásunk szentsége. A vőlegény és a menyasszony szentsége.”⁴⁰ Elbeszéli szívünknek, hogy Isten szeretet.

41. Aki éli a megszentelt élet szemlélődő képességét, az eucharisztikusan, az önmagát értünk adó

³⁹ II. JÁNOS PÁL PÁPA: *Ecclesia de Eucharistia kezdetű enciklika az Eucharisztia és az Egyház kapcsolatáról* (2003. április 17.), 6. pont, in DIÓS ISTVÁN (szerk.): *II. János Pál megnyilatkozásai. Pápai dokumentumok 1978–2005*, II. kötet, Szent István Társulat, Budapest, 2005, 632.

⁴⁰ II. JÁNOS PÁL PÁPA: *Mulieris dignitatem apostoli levél a nő méltóságáról és hivatásáról* (1988. augusztus 15.), 26. pont, in DIÓS ISTVÁN (szerk.): *II. János Pál megnyilatkozásai. Pápai dokumentumok 1978–2005*, II. kötet, Szent István Társulat, Budapest, 2005, 633.

Fiú stílusában él. Az Eucharisztia táplálja *Jézus édes emlékezetét*, meghívó számunkra, megszentelt férfiak és nők számára, hogy a Szentlélekben (vö. Jn 14,26) Jézus *emlékezete* lakjon a lélekben, a gondolatokban, a vágyakban, mint szemlélődés, mely átalakítja életünket és megerősíti örömünket. „Amióta csak ismerlek tehát, benne voltál emlékezetemben, és ott talállak téged, amikor emlékezem reád, és örvendezek benned”,⁴¹ mondja Szent Ágoston, a görög atyák pedig Jézus állandó emlékezetét az Eucharisztia lelki gyümölcseinek tartják. Ebben a kitartó emlékezésben Krisztusra a szelidség és jóakarati gondolatai nyílnak ki, miközben Isten lakást vesz a lélekben és magához kapcsolja azt a Szentlélek erejében.

42. Isten megszólítása, az imádság, Isten szavának hallgatása, a lelki küzdelem és az eucharisztikus ünneplés mindennap megújítja nyitottságunkat a Lélek ajándéka előtt: „Az imádság, a böjt, a virrasztás és a többi keresztény gyakorlat, bármilyen jónak is tűnhetnek önmagukban, nem jelentik a keresztény élet végcélját, még ha segítenek is elérni azt. A keresztény élet igazi célja Isten Szent Lelkének elnyerése.”⁴²

---

⁴¹ SZENT ÁGOSTON: *Vallomások*, 10, XXIV, 35.

⁴² IRINA GORAINOFF: *Serafino di Sarov: vita, colloquio con Motovilov, scritti spirituali [Szarovi Szent Szeráfim élete, beszélgetés Motovilovval, lelkiességi írások]*, Gribaudi, Torino, 2006, 156.

XVI. Benedek pápa rámutatott a szentáldozás és a szemlélődés értékes elválaszthatatlanságára: „A szentségi Jézussal való közösségre lépést és a szemlélődést nem lehet szétválasztani egymástól; egymáshoz tartoznak. Ahhoz, hogy valódi közösségbe kerüljek egy személlyel, meg kell ismernem őt, tudnom kell csendben mellette időzni, meghallgatni, nézni őt szeretettel. Az igazi szerelem és az igazi barátság mindig a tekinteteknek, a sűrű, beszédes, tiszteletteljes csendeknek ebből a kölcsönösségből él, hogy a találkozást mélyen, személyesen és ne felületesen éljék meg. Sajnos, ha hiányzik ez a dimenzió, maga a szentáldozás is felszínes cselekedetté válhat. Az igazi szentáldozásban azonban, melyet az imádság és az élet beszélgetésével előkészítettünk, bizalmas szavakkal szólhatunk az Úrhoz: *Uram, a te szolgád vagyok, szolgálódnak fia: te széttörted bilincseimet; dicsőítő áldozatot mutatok be neked, és segítségül hívom az Úr nevét* (Zsolt 115,16–17).”⁴³

---

⁴³ XVI. BENEDEK PÁPA: *Homília úrnapja főünnepének alkalmából*, Lateráni Szent János-bazilika (2012. június 7.).

KÉPZÉS

Tégy pecsétként szívedre!

Énekek éneke 8,6

NYITOTT SZÍVVEL HALLGATVA

43. Isten szava az *Énekek énekében* egy olyan szerelmet beszél el, amely egy önmagáról megfeledkező, a szeretett személy arcát szemlélni, hangját hallani kívánó kapcsolatra irányul (vö. Én 2,14): „Annak, aki szeret, át kell kelnie korlátként jelentkező határain. Ezért mondják a szeretetről, hogy meglágyítja a szívet: az, ami meglágyult, már nincs korlátozva önnön határaitól.”¹

Saját határaink és korlátaink átlépése a szemlélődés dinamizmusába helyez minket, ahol csak a szeretet szépsége és hatalma beszél. A szemlélődés megakadályozza, hogy az egyesülés különbözősége nélküli és zavaros összeolvadást jelentsen, mert fenntartja a különbözőséget, és így lehetővé teszi az ajándékozást. A szemlélődés eksztázis a „másik szent földjét”² látva, a befogadás és a megosztás azon terében való időzés, amelyet a másik kínál fel, hogy elismerjük őt a maga egyediségében: *egyetlen az én galambom, az én mindenem* (Én 6,9), vagy még inkább: *Az én szerelmem [...] kitetszik akár tízezer közül is* (Én 5,10). Hogy megmaradhassunk ebben az epifániában,

¹ AQUINÓI SZENT TAMÁS: *Kommentár Petrus Lombardus Szentenciáihoz* III, XXV, I, I, 4 m.

² FERENC PÁPA *Evangelii gaudium [Az evangélium öröme] kezdetű apostoli buzdítása* (2013. november 24.), Szent István Társulat, Budapest, 2014, 169. pont.

edzenünk kell szemünket és szívünket, hogy ízlelni tudja a szépséget mint olyan misztériumot, amely beborít és bevon minket.

44. Az egyik jelző, amellyel tele van az *Énekek éneke*, a szép (*jáfá, jáfe*). A Bibliában szép egy személy hangja (Ez 33,32), egy nő (Sára, Ábrahám felesége: Ter 12,11); az édenkertben álló fa látásra szép, ezért kívánatos (Ter 3,6), Judit saruja rabul ejti Holofernesz szemét, szépsége elrabolja szívét (Jud 16,9), szépek a templom kövei (Lk 21,5). A bibliai szépség nemcsak a külső, hanem a belső szépségre is utal: szép ugyanis a bor, amelyet Jézus Kánában ad (Jn 2,10), szép a pásztor, aki életét adja juhaiért (Jn 10,11.14), szép az asszony tette, aki illatos olajjal megkeni Jézust, és dicséretet kap érte, ami biztosítja, hogy örökké megemlékeznek róla (Mt 26,10).

A szépség a Bibliában tehát úgy jelenik meg, mint az isteni és emberi ingyenesség „aláírása”, és az *Énekek énekében* a magány legyőzését, az egység megtapasztalását jelenti. Az egymást szerető két személy egynek érzi magát, még mielőtt egybekelnének, egyesülésük után arra vágnak, hogy mindig úgy maradhassanak. Ők ketten nem múló érzelmet akarnak ajándékozni egymásnak, hanem az örökkévalóság ízét akarják kóstolni a szíven és a testen lévő bélyeg, pecsét (*hótám*) által (Én 8,6), amely *Isten örökre szóló perspektívájába* helyez mindent. Ez a testen lévő jel olyan seb, amely örök vágyat ébreszt a szerelem

után, olyan tűz, melyet tengernyi víz sem tud eloltani (Én 8,7): „Te, örök Háromság, olyan vagy, mint a mély tenger: minél mélyebbre hatolok benned, annál inkább megtalálalak, és minél inkább megtalálalak, annál inkább kereslek. Nem telhet be veled a lélek, hiszen jóllehet betelik mélységedben, nem elégül ki teljesen, hanem megmarad az éhségben: vágyakozva, hogy fényedben, örök Háromság, a te fényeddel láthasson téged.”³

Minél jobban előrehaladunk Istenhez fűződő kapcsolatunkban, annál inkább megengedjük neki, hogy megtisztítson minket, és megtanítsa úgy látni, ahogyan ő lát, úgy szeretni, ahogyan ő szeret. Nyilvánvalóan nehéz elsajátítani ezt az újfajta látást és szeretést – megszerezni azt, amit XVI. Benedek „látó szívnek”⁴ hív –, mert a szív gyökeres átalakulását igényli, azt, amit az atyák *puritas cordis*nak neveztek, ez pedig mélyreható átalakulási folyamat.

A SZÉPSÉG STÍLUSÁBAN

45. A kulturális környezetek és az életmodellek sokszínűségében a megszentelt élet ma megköveteli,

---

³ SZIÉNAI SZENT KATALIN: *Dialógus*, Szent István Társulat, Budapest, 1983, 319.

⁴ XVI. BENEDEK PÁPA *Deus caritas est [Isten szeretet] kezdetű enciklikája* (2005. december 25.), Szent István Társulat, Budapest, 2006, 31. pont.

hogy bizakodóan odafigyeljünk a személyes és közösségi képzési tevékenységre, különösen is az adott intézmény dinamikájára, hogy segítsük elsajátítani, kísérjük és fenntartsuk a szemlélődő magatartást és képességet. Szükségesnek bizonyul, hogy rákérdezzünk életvitelünkre, és felülvizsgáljuk a képzési *ethoszt* mint „azon képességünket, hogy egy lelki és pedagógiai bölcsességben gazdag módszert kínáljunk fel, amely az önmagát Istennek szentelni szándékozót lépésről lépésre elvezeti odáig, hogy magáévá tegye az Úr Krisztus érzelmeit. A képzés egy életet alakító folyamat, amelyen keresztül az ember lényé mélyéig hatolóan Isten Igéjéhez válik hasonlónak”⁵ Valószínűleg újra fel kell fedeznünk – a folyamatos képzés során – a bennünk lakozó és minket meghaladó misztérium légzését: „Mint a földből kitépott fa, mint a forrásától elszakított folyó, az emberi lélek elfonnyad, ha lemetszik arról, ami nagyobb nála. Szentség nélkül a jó zavarosnak tűnik, a jó és a szép esetlegessé válik. A Jó és a Szép viszont csak egyetlen hangon zengnek igazán.”⁶

⁵ II. JÁNOS PÁL PÁPA *Vita consecrata [Megszentelt élet] kezdetű, szinódus utáni apostoli buzdítása* (1996. március 25.), 68. pont, in DIÓS ISTVÁN (szerk.): *II. János Pál megnyilatkozásai. Pápai dokumentumok 1978–2005*, II. kötet, Szent István Társulat, Budapest, 2005, 381.

⁶ ABRAHAM JOSHUA HESCHEL: *L'uomo alla ricerca di Dio [Az Isten kereső ember]*, Edizioni Qiqajon, Comunità di Bose, 1995, 141.

46. Milyen stílust tanúsít közvetlenül és egyszerűen a megszentelt élet a mindennapokban? A megszentelt férfiak és nők – túl a tanbeli hermeneutikákon, az elméleti előadásokon, a regulákon és hagyományokon – mit beszélnek el az egyházban és az ember városában? Valóban az evangéliumi bölcsesség példázatát jelentik, prófétai és szimbolikus ösztökeként működnek egy „másik” világ felé? Arra hívunk titeket, hogy célzottan és őszintén értékeljétek a mindennapokban megjelenő stílust, hogy a bölcsesség ki tudja rostálni a pelyvát a búzaszemek közül (vö. Mt 3,12), lehetővé téve, hogy megmutakozhasson életünk igaz oldala és továbbutaló jellege az átalakító Szépségre.

Megemlítünk néhány végiggondolandó szempontot, amelyek – ha beépítjük képzési tervünkbe és gyakorlatunkba – segíthetik azt a vitális folyamatot, amely a felszínről elvezet a legmélyebb érzéseinkig, oda, ahol Krisztus szeretete létünk gyökerét érinti.⁷

Misztagogikus pedagógia

47. Említettük már Isten szavát – minden keresztény lelkiesség forrását, mely táplálja a személyes kapcsot

⁷ Vö. II. JÁNOS PÁL PÁPA *Vita consecrata [Megszentelt élet] kezdetű, szinódus utáni apostoli buzdítása* (1996. március 25.), 18. pont, in DIÓS ISTVÁN (szerk.): *II. János Pál megnyilatkozásai. Pápai dokumentumok 1978–2005*, II. kötet, Szent István Társulat, Budapest, 2005, 342.

latot az élő Istennel, az ő üdvözítő és megszentelő akaratával⁸ – és az Eucharisziát – mely magában foglalja magát Krisztust, aki húsvétunk és élő kenyér, az egyházi élet és a megszentelt élet szíve közepe⁹ – mint olyan helyeket, amelyekben alázatos lélekkel kell időznünk, hogy alakítsanak és megszenteljenek minket. Arra hívunk titeket, hogy a kegyelemre odafigyelő pedagógiával gondozzuk ezeket a misztériumokat. Az atyák különösen kedvelték a misztagogikus kommunikációt, amelyen keresztül felfedezték és életükbe szívták – az Írások fényénél – az ünnepektől misztériumban kifejezett igazság életnedvét. Így – miként a görög *müsztagógia* szó kifejezi – a homiletikai tevékenység és a liturgia el tudtak vezetni a misztériumhoz, be tudtak vezetni a misztériumba. A misztagogikus kommunikáció gyümölcsöző bevezetést tud nyújtani intézményeink novíciusainak és novíciáinak, és állandó jelleggel kísérheti a megszentelt férfiak és nők képzését, különösen a liturgikus életben.

Maga a liturgia misztagógia – minthogy bibliai gyökerű szavakon, cselekvéseken, jeleken, szimbólumokon keresztüli kommunikáció –, amely bevezet a *müsztérion* vitális élvezésébe. A misztagogikus út középpontjában a *dicsőséges átalakulás* [trasfigurazione] kategóriája állhat, amelyet a megszentelt életre

⁸ Vö. uo., 94. pont, 399–400. old.

⁹ Vö. uo., 95. pont, 400–401. old.

szoktuk vonatkoztatni. Ennek elő kell tudnia hívni hívó életünkben a húsvéti misztériumot, feltámadásra rendeltségünket.¹⁰ A *par excellence* misztagógus – emlékeztet Nazianzi Szent Gergely – maga Krisztus, és a liturgiában mindennek az alanya ő, a feltámadt és jelen lévő Kúriosz.

48. A misztagogikus kommunikáció kiváltképpen krisztologikus cselekvés, mert a keresztény ember értelme egymagában s a liturgikus szertartások és gesztusok egymagukban nem tudják megértetni a misztériumot, nem tudják elérni a benne való gyümölcsöző részvételt. Nincs hiteles keresztény liturgia misztagógia nélkül. Ha a liturgiában nincs misztagogikus nyelvezet, megtörténhet az, ami Órigenész elmondása szerint a levitákkal történt, akik a takarókkal és kelmékkel takart frigyláda hordozásával voltak megbízva. Velünk, megszentelt személyekkel is megeshet, hogy Isten misztériumait teherként

---

¹⁰ Vö. XVI. BENEDEK PÁPA *Sacramentum caritatis* [A szeretet szentsége] kezdetű, szinódus utáni apostoli buzdítása (2007. február 22.), Szent István Társulat, Budapest, 2007, 64. pont: „Az Eucharisziáról szóló legjobb katekézis maga a jól ünnepelt Eucharisztia. A liturgiának ugyanis természete szerint megvan a maga pedagógiai hatékonysága arra, hogy bevezesse a hívőket az ünnepelt misztérium megismerésébe.”

hordjuk vállunkon anélkül, hogy tudnánk, mik azok, vagyis haszon nélkül.¹¹

Az a feladatunk, hogy reálisan felmérjük közösségi imaalkalmainkat – az imaórák liturgiáját, a hétköznapi és vasárnapi szentmisét, az ájtatossági gyakorlatokat –, vajon ezek élő és éltető találkozás-e Krisztussal, „állandóan ösztönző forrásai-e az önátadásnak”.¹² Felelős módon át kell gondolnunk a misztagogikus pedagógiát folyamatos képzésünk programjai számára.

Húsvéti pedagógia

49. A misztikus út, mely alapot ad életünknek, a Krisztus-követés sajátos keresztény útjának, az Úr kínszenvedésének, halálának és feltámadásának útján át vezet. Különösen és állandóan gondoznunk kell ezt az utat egyéni életünkben, hogy megragadjuk „annak lehetőségét, hogy engedjük magunkat a húsvéti tapasztalat által alakítani, és hasonlónak válnunk a megfeszített Krisztushoz, aki mindenben teljesíti

---

¹¹ Vö. ÓRIGENÉSZ: *Homíliák a Számok könyvéről*, 5,1.

¹² FERENC PÁPA *Evangelii gaudium [Az evangélium öröme] kezdetű apostoli buzdítása* (2013. november 24.), Szent István Társulat, Budapest, 2014, 24. pont.

az Atya akaratát”,¹³ és ugyanolyan gondozást igényel az is, hogy megragadjuk a húsvéti tapasztalat értékét és hatékonyságát a testvéri és misszionáriusi életben. A szemlélődő attitűd táplálkozik a kereszt rejtett szépségéből. Az Ige, aki Istennél volt, a mennyet és a földet összekötni hivatott fa ágára felakasztva *par excellence* botránnyá válik, aki elől elfordítja arcát az ember. A világ keresztfáin ma az erőszak más áldozatai, mondhatni más krisztusok függenek megaláztatottan, miközben a nap elsötétedik, a tenger megkeseredik, és a föld mindenki éhségét elvenni hivatott érett gyümölcsseit kevesek mohósága osztja szét. Felhangzik a meghívás szemünk megtisztítására, hogy szemlélni tudjuk az üdvösség élő, a világban és mindennapi környezetünkben működő húsvéti rejtélyét.

Ma a testvériségekben és a közösségekben, melyek a mai – gyakran az ideiglenesség piacává tett – kultúrákba ágyazottan élnek, előfordulhat, hogy szemünk – a megszentelt férfiak és nők szeme – elveszti képességét a húsvéti misztérium szépségének felismerésére: csak a fegyvertelen és védtelen összetörtséget látjuk jól ismert testvéreink és nővéreink arcán, vagy a történelem által elutasított krisztusok

¹³ II. JÁNOS PÁL PÁPA *Vita consecrata* [Megszentelt élet] kezdetű, szinódus utáni apostoli buzdítása (1996. március 25.), 70. pont, in DIÓS ISTVÁN (szerk.): *II. János Pál megnyilatkozásai. Pápai dokumentumok 1978–2005*, II. kötet, Szent István Társulat, Budapest, 2005, 382.

arcán, akikkel szeretetszolgálatunk során találkozunk. Olyan arcok ezek, amelyek se nem szépek, se nem ékesek, hogy vonzanák tekintetünket és szeretet ébredne bennünk irántuk (vö. Iz 53,2).

50. Az emberi szenvedés mindennap megmutatkozik a maga nyersségében. Olyannyira, hogy semmilyen megváltást nem lehet keresni vagy megérteni anélkül, hogy szembenéznénk a fájdalom botrányával. E misztérium hatalmas hullámként borítja be az emberi történelmet, és gondolkodásra készítet. Kevesen vannak, akik Dosztojevszkijhez hasonlóan felismerték a legigazibb kérdést, amely az emberi szívet uralja: a fájdalom, a rossztól való megváltás, a halál feletti üdvözítő győzelem kérdését. Ő magyarázat után kutatva a szépség fontosságát állította szembe a fájdalom misztériumával. A halál közelébe ért fiatal Ippolit felteszi a döntő, szörnyű kérdést Miskin hercegnek, a *Félkegyelmű* főszereplőjének, Krisztus enigmatikus alakjának, az Ártatlannak, aki mindenki iránti szeretetből szenved: „Igaz, herceg, hogy ön egyszer azt mondta: a szépség váltja meg a világot? [...] Micsoda szépség váltja meg a világot?”¹⁴

A rosszra irányuló kérdés mindennap felmerül sok fivérünk és nővérünk elméjében, szívében és ajkán. A fájdalom csak akkor nyer megváltást, a halál csak

---

¹⁴ FJODOR MIHAJLOVICS DOSZTOJEVSZKIJ: *A félkegyelmű*, Európa, 1964, 481.

akkor lesz legyőzve, ha Isten magáévá teszi a rosszban magára hagyott világ végtelen szenvedését, ha ő belép az emberi nyomorúság éjszakai sötétségébe. Ez történt meg a Fiú keresztjén. Krisztus szenvedése magyarázatot tud adni az emberiség tragédiájára azáltal, hogy azt kiterjeszti az istenségre. A szenvedő Krisztusban olvashatjuk az egyetlen lehetséges választ a szenvedés értelmét firtató kérdésre. A bennünk lakozó és bennünket felülmúló Szépség szemléléséhez és megismeréséhez nem lehet másként elérni, csak a kereszten keresztül; nem lehet életre jutni, csak ha keresztülmegyünk a halálon.

51. Számunkra, megszentelt személyek számára a húsvét bölcsességébe történő belépés, valamint annak begyakorlása, hogy itt és most meglássuk a Feltámadott dicsőséges arcát mindenkiben, akit eltorzítottak és megfeszítettek, a hit döntő kérdése. A szemlélődő út húsvéti út. Krisztus húsvétja, a mi reményünk alapja kérdőre vonja testvériségünket és misszióinkat, melyet nemegyszer felületes kapcsolatok, reménytelen rutin, csak funkcionális diakónia, a misztérium felismerésére már képtelen lusta szem szürkésege jellemez. Közösségeinkben a Szépség rejtve marad! *Balgák vagyunk és szívünkben restek* (vö. Lk 24,25) arra, hogy megéljük a húsvét pedagógiáját. Megeshet, hogy elfelejtjük: a szentháromságos közösségben való részesedésünk meg tudja változtatni az emberi kapcsolatokat, a kegyelem kiengesztelő

működésének hatalma ledönti az ember szívében és a társadalmi kapcsolatokban jelen lévő romboló dinamizmusokat, és ily módon meg tudjuk mutatni az embereknek mind a testvéri közösség szépségét, mind a hozzá vezető konkrét utakat.¹⁵

A szépség pedagógiája

52. A megszentelt élet a századok folyamán fáradhatatlanul kereste a szépség nyomait, éber és termékeny őre volt a szépség szakralitásának, állandóan alakította annak látásmódját, olyan műremekeket hozott létre, amelyek kifejezték a hitet és a világosság misztikáját az építészetben, a szellemtudomány műveiben, a figuratív, irodalmi és zenei művészetekben, a Szépség új epifániáit keresve.¹⁶

A mai reflexió, mely gyakran a természet spiritua-
lizálása és az érzés esztétizálása között egyensúlyoz,
oda jutott, hogy elhanyagolja a szép megismerési és
nevelői értékét, igazságot kifejező jelentését, szám-

¹⁵ Vö. II. JÁNOS PÁL PÁPA *Vita consecrata [Megszentelt élet] kezdetű, szinódus utáni apostoli buzdítása* (1996. március 25.), 41. pont, in DIÓS ISTVÁN (szerk.): *II. János Pál megnyilatkozásai. Pápai dokumentumok 1978–2005*, II. kötet, Szent István Társulat, Budapest, 2005, 359–360.

¹⁶ Vö. II. JÁNOS PÁL: *Levél a művészeknek* (1999. április 4.), in DIÓS ISTVÁN (szerk.): *II. János Pál megnyilatkozásai. Pápai dokumentumok 1978–2005*, III. kötet, Szent István Társulat, Budapest, 2005, 183–194.

űzve azt egy kétes árnyékszónába vagy félreállítva az átmenetiségbe. Helyre kell állítani a vitális kapcsolatot a szépség ősi és mindig új jelentésével mint a Láthatatlan végtelen misztériumának látható és érzékelhető helyével. E távolság helyének belakása olyan, mint merítés a szépség forrásából. Ha az egzisztencia nem válik részesévé valamilyen módon e misztériumnak, a szépség tényleg elérhetetlen marad, elvész az értelmetlenség és a mindent jelentés ürességében.¹⁷ De még fájdalmasabb az, hogy mi meg leszünk fosztva tőle. Ferenc pápa még akkor, amikor Buenos Aires érseke volt, *A szépség neveli majd a világot* című szövegében¹⁸ a szépség pedagógiáját javasolja képzési modellként, amely az emberi személyt az örök hordozójának tartja, aki olyan életfolyamatra kapott meghívást, amely a tiszteletben, a meghallgatásban, a gondolat, az érzés és az érzelmek érett integrálásában bontakozik ki.

Két út szükségessége válik nyilvánvalóvá az emberi *ethosz* kialakításához: „Az igazi megismerés az, amikor eltalálja, megsebzi az embert a szépség nyíla, amikor megérint minket a valóság, »magának Krisztusnak a személyes jelenléte«, ahogyan

---

¹⁷ Vö. NIKOLAJ BERDJAEV: *Il senso della creazione [A teremtés értelme]*, Jaca Book, Milano, 1994, 300. és köv.

¹⁸ JORGE MARIO BERGOGLIO – FRANCESCO: *La bellezza educherà il mondo [A szépség neveli majd a világot]*, EMI, Bologna, 2014.

ő [Nikolaosz Kabaszilas] mondja. Az, hogy eltalál és meghódít minket Krisztus szépsége, a pusztán értelmi következtetésnél valóságosabb és mélyebb ismeret. [...] Elő kell segítenünk az ember találkozását a hit szépségével. [...] A Szépséggel való találkozás lehet az a nyílhegy, amely megsebzí a lelket, és ily módon felnyitja szemét olyannyira, hogy e tapasztalat után a léleknek már vannak kritériumai a megítéléshez, és arra is képes, hogy helyesen értékelje az érveket.”¹⁹

Az igazi és örök szépség az úgynevezett lelki érzékeken keresztül éri el a belső embert, amelyekről Ágoston a testi érzékek analógiájára beszél: „Mégis, mit szeretek, amikor szeretlek? [...] Szeretek valami fényességet, valami dallamot, valami illatot, ételt, ölelést, amikor Istenemet szeretem. Ő az én belső emberem fénye, dallama, illata, eledele és ölelése. Fény sugaraz ott bent a lelkekre, amilyent semmiféle hely magába nem fogad. Ének zendül ott, és azt el nem sodorja az idő. Illat terjedez ott, és szét nem kuszálja a szellő. Íz kínálkozik ottan, és meg nem csökkenti semmi falánkság. Ragaszkodás van ott, de soha meg nem rontja a csömör. Ez az, amit én szeretek, amikor szeretem Istenemet.”²⁰

¹⁹ JOSEPH RATZINGER: *La corrispondenza del cuore nell'incontro con la Bellezza [A szív válasza a Szépséggel való találkozásban]*, in 30 Giorni, 9. szám, 2002. szeptember, 87.

²⁰ SZENT ÁGOSTON: *Vallomások*, 10, VI, 8; Gondolat, Budapest, 1987, 284.

53. Utunkon, melyet keresztényként és megszentelt személyként járunk, fel kell ismernünk a Szépség nyomait, hiszen ez az egyik út a Transzcendens felé, a végső Misztérium felé, Isten felé, azon jellegzetessége által, hogy megnyitja és kitágítja az emberi tudat horizontjait, önmagán túlra utalja, odaállítja a Végtelen mélysége fölé. A *via pulchritudinison* kell járnunk, ez a művészet, az esztétikum útja, ugyanakkor a hit, a teológiai kutatás útja is.²¹

XVI. Benedek a minőségi muzsikában teológiai szintű valóságot és hívő választ érzett, miként többször is mondta, amikor egy-egy hangverseny után nyilatkozott: „Aki hallgatta ezt, tudja, hogy a hit igaz.”²² A zenei zsenialításban kifejeződő szépséget hithez vezető útként értelmezte: „Abban a zenében a jelen lévő Valóság olyan rendkívüli ereje volt érzékelhető, hogy kénytelen az ember elfogadni, már nem következtetések útján, hanem szívverése miatt, hogy ez nem jöhetett létre a semmiből, hanem egyedül a zeneszerző inspirációjában megvalósuló Igazság erejének köszönhetően születhetett meg.”²³ Valószínűleg a nagy misztikusok – a költészet és

²¹ Vö. XVI. BENEDEK PÁPA: *Beszéd a művészekhez a Sixtus-kápolnában*, Vatikánváros, 2009. november 21.

²² JOSEPH RATZINGER: *La corrispondenza del cuore nell'incontro con la Bellezza [A szív válasza a Szépséggel való találkozásban]*, in *30 Giorni*, 9. szám, 2002. szeptember, 89.

²³ Uo.

a zeneirodalom a tanú rá – ezért szerettek verseket és énekeket írni, hogy tudniillik kifejezzenek valamit az isteniből, melyhez eljutottak a lélek titkos találkozóin.

A zene mellett ott van a költészet, az elbeszélő művészet, a képzőművészet mint lehetséges propedeutikus utak a szemlélődéshez: az irodalom lapjaitól az ikonokig, a miniatúrákig; a freskóktól a festményekig, a szobrokig. Mindez – „egy belső úton, az önmagunkon való felülemelkedésen keresztül, vagyis a látás megtisztításával, mely a szív megtisztítása – feltárja nekünk a Szépséget, vagy legalábbis annak egy sugarát. Ily módon kapcsolatba hoz minket az igazság erejével”.²⁴

Az Evangélii gaudiumban Ferenc pápa hangsúlyozza az igazság, jószág és szépség közötti kapcsolatot: szükség van „a szépség megbecsülésének visszaszerzésére, hogy elérhessük az emberi szívet és felragyogtathassuk benne a Feltámadott igazságát és jószágát”.²⁵

54. Következésképpen egy olyan harmonikus útra kaptunk meghívást, amely képes egyesíteni az igazat, a jót és a szépet ott, ahol mindmáig úgy látszik,

---

²⁴ Uo.

²⁵ FERENC PÁPA *Evangélii gaudium [Az evangélium öröme] kezdetű apostoli buzditása* (2013. november 24.), Szent István Társulat, Budapest, 2014, 167. pont.

hogy a kötelesség mint rosszul értelmezett etika van fölényben.

További kihívást jelent az új digitális kultúra, valamint az új kommunikációs eszközök, mert a képi nyelvezetet mint állandó folyást állítják előtérbe a meditáció lehetősége nélkül, cél nélkül és gyakran értékrend nélkül. A jelent megbecsülő és reflektálni képes tekintet ápolása, mely felül tud emelkedni a látotton és a nem anyagi érintkezés bulimiáján, sürgős feladat, mely be tud vezetni minket a Misztériumba, és képessé tesz arra, hogy tanúságot tegyünk róla. A képzés olyan útjait kell felkínálnunk, amelyek megedzenek arra, hogy tudjunk olvasni a dolgokban. A lélek olyan útját kell járnunk, amely az utolsó előtti szépség formáitól továbbtal minket a legfőbb Szépség harmóniájához. Így meg fogjuk valósítani „a rejtett műalkotást, mely mindegyikünk szeretettörténete az élő Istennel és a testvérekkel a mindennapi Krisztus-követés örömeiben és fáradozásában”.²⁶

A gondolkodás pedagógiája

55. Nélkülözhetetlen tehát a mélység ízlelésére, a belső útra történő képzés. A képzés egy követelményeket támasztó, termékeny, soha véget nem érő út. Egészen halálunkig szükségünk van rá.

---

²⁶ XVI. BENEDEK PÁPA: *Beszéd a Kultúra Pápai Tanácsának tisztviselőihez*, Vatikánváros (2007. június 15.).

A megszentelt személyeknek az a feladatuk, hogy gyakorolják magukat a „nyitott gondolkodásban”: a kultúráknak azokkal az értékekkel való szembe-sítése, amelyeknek hordozói vagyunk, megedzi életünket a különbözőségek befogadására és arra, hogy meglássuk bennük Isten jeleit. A szemlélődés értelmes és szerető bölcsessége olyan látásmódot alakít ki bennünk, amely képes értékelni, vendégül látni és a Szeretettel vonatkozásba hozni minden valóságot. A *Caritas in veritate* kezdetű enciklikában XVI. Benedek ezt írja: „VI. Pál világosan látta, hogy az elmaradottság okai között ott van a bölcsesség hiánya, a reflexió hiánya, és az olyan gondolkodás hiánya, amely képes irányt mutató szintézis megalkotására, amelynek érdekében »az összes gazdasági, társadalmi, kulturális és spirituális szempont világos szemléletére« van szükség.”²⁷ És kiemeli: „A szeretet az igazságban – *caritas in veritate* – nagy kihívás az egyház számára a növekvő és mindenre kiterjedő globalizáció világában. Korunkban az a veszély fenyeget, hogy az emberek és népek közötti ténylegesen létező kölcsönös függésnek nem felel meg az emberek lelkiismeretének és értelmének etikai interakciója”.²⁸ Ferenc pápa kitért erre

²⁷ XVI. BENEDEK PÁPA *Caritas in veritate* [Szeretet az igazságban] kezdetű enciklikája (2009. június 29.), Szent István Társulat, Budapest, 2009, 31. pont.

²⁸ Uo. 9.

az életbevágóan fontos dologra, amikor 2013. november 29-én elbeszélgetett a férfi szerzetesintézmények általános elöljáróival. Arról beszélt, hogy a bonyolult világ milyen kihívások elé állítja a megszentelt életet: „A megértéshez el kell hagynunk a helyünket, a valóságot többféle látószögből is meg kell vizsgálnunk. Hozzá kell szoknunk az ilyesfajta gondolkodáshoz.”²⁹

Arra kapunk tehát meghívást, hogy állandóan odafigyeljünk egy olyan mindennapi, testvéri, közösségi és mindenekelőtt képzést nyújtó közeg megteremtésére, amely elősegíti a gondolkodás pedagógiájának fejlődését.

56. Ebben a tevékenységben meghatározó szerepet játszik az elöljáró szolgálata. A folyamatos képzés az intézmények és a közösségek vezetőitől elsősorban azt kívánja meg, hogy a megszentelt személyre figyeljenek, hogy őt az élet szapienciális attitűdjéhez segítsék; hogy megeddzék keresztény teljességre vezető ember voltának művelésében; hogy lehetővé tegyék számára az értékelő reflexió gyakorlását; hogy segítsék őt a lét szakralitásának megőrzésében, hogy ne merüljön ki túlságosan a hatékonyság és hasznosság értékeit követve; annak elkerülésére, hogy

---

²⁹ ANTONIO SPADARO: „Ébresszék fel a világot!” Ferenc pápa gondolatai a szerzetesélet mai kérdéseiről, *E-szerzetes* 2 (2014) 4.

a keresztény tudást diakóniák és technikai kompetenciák ötvözetévé alakítsa. Aki a tekintély szolgálatát ellátja, bátorítsa és kísérje a megszentelt személyt az emberi létállapot metafizikai alapjainak keresésében – hiszen az Ige az emberi létállapotban ragyogtatja fel Világosságát –, hogy „a Szentlélek vezetésével határozottan megvédje az imádság, a csend és a magány idejét, s a hétköznapi fáradozások közepette kitartóan kérje a Magasból a bölcsesség ajándékát (vö. Bölcs 9,10).”³⁰

Egy ilyen képzési dinamika ösztönzéséhez és előmozdításához nem elegendő az időnkénti biztatás, az egyszer-egyszer meghozott döntés vagy végbevitt gyakorlati változtatás. Egy állandó dinamikát kell elindítani és fenntartani, amely kapcsolatban áll az egész közösségi és egyéni élettel, és befolyással van rá. Ezért fel kell venni és középpontba kell állítani egy olyan életstílust, amely kialakítja azt a közeget, amelynek megszokott légköre elősegíti a szapienciális, szeretetteljes, az életre és a személyekre odafigyelő tekintetet. Ennek a tekintetnek fel kell fedeznie és meg kell ragadnia az emberi és spirituális növekedés lehetőségeit, ennek a tekintetnek új gondolkodásmódra, hasznos programokra, célzott pedagógiákra

³⁰ II. JÁNOS PÁL PÁPA *Vita consecrata [Megszentelt élet] kezdetű, szinódus utáni apostoli buzdítása* (1996. március 25.), 71. pont, in DIÓS ISTVÁN (szerk.): *II. János Pál megnyilatkozásai. Pápai dokumentumok 1978–2005*, II. kötet, Szent István Társulat, Budapest, 2005, 383.

kell segítenie. Önreflexió és egzisztenciális szembe-
sülés által az önvizsgálat lehetővé tételére és meg-
könnyítésére is szükség van.

57. A szemlélődő tekintet ösztönzése együtt jár
azzal, hogy ösztönözzük a megszentelt személyt
arra, hogy kellő reflexióval azonosuljon legmélyebb
identitásával, vagyis hogy úgy tudja értelmezni és el-
beszélni saját létét, mint „jó” történetet, pozitív gon-
dolkodást, üdvözítő kapcsolatot, Jézus Krisztusban
összefoglalt emberi tapasztalatot: „Az én azoknak
a nyomoknak az értelmezésén keresztül érzékelhető,
amelyeket a világon hagy.”³¹

Személyes élettörténetünk, egységben azokéval,
akik osztoznak velünk a testvériségben élt úton, és
a *semina Verbi* [az Ige magvai], melyek ott lakoz-
nak ma a világban, Isten nyomát jelentik, melyet
együtt kell értelmeznünk: olyan kegyelemről van
szó, amelyet tudatosítanunk kell; olyan magról van
szó, amelyet segítenünk kell kicsírázni mint a Lélek
haladásunk érdekében adott új gondolatát.

Ferenc pápa a *La Civiltà Cattolica* írói közösségé-
hez fordulva e pedagógia felfedezésére hívott: „Fel-
adatokat, hogy összegyűjtsétek és kifejezésre jut-
tassátok napjaink várákoszásait, vágyait, örömeit és
drámáit, s hogy segítséget nyújtsatok az embereknek
a valóság evangélium fényénél történő értelmezésé-

---

³¹ PAUL RICOEUR: *Il tempo raccontato* [Az elbeszélt idő],
Jaca Book, Milano, 1998, 376.

hez. Ma a nagy spirituális kérdések sokkal előbbek, mint bármikor, csak kell valaki, aki azokat megéri és elmagyarázza. Alázatos és nyitott értelemmel »keressétek és találjátok meg Istent minden dologban«, ahogy Szent Ignác írta. Isten tevékenyen működik minden ember életében és a kultúrában: a Lélek ott fúj, ahol akar. Törekedjete felfedezni azt, amit Isten művelt, és azt, ahogyan ma folytatja művét! [...] Ahhoz, hogy Istent keressük minden dologban – a tudás, a művészet, a tudomány, a politikai, társadalmi és gazdasági élet minden területén –, tanulmányozásra, fogékonyságra és tapasztalatra van szükség.”³²

A gondolkodás gondozása, az ítélet alakítása, a tekintet bölcsességének és az érzelmek finomságának edzése, Krisztus stílusában (Gal 4,19), – ezek mind propedeutikus utak a küldetéshez.³³

---

³² FERENC PÁPA: *Beszéd a Civiltà Cattolica közösségéhez*, in HORVÁTH ÁRPÁD (szerk.): *Jó napot! Ferenc pápa vagyok*, Jézus Társasága Magyarországi Rendtartománya, Budapest, 2014, 72–73.

³³ Vö. II. JÁNOS PÁL PÁPA *Vita consecrata [Megszentelt élet] kezdetű, szinódus utáni apostoli buzdítása* (1996. március 25.), 103. pont, in DIÓS ISTVÁN (szerk.): *II. János Pál megnyilatkozásai. Pápai dokumentumok 1978–2005*, II. kötet, Szent István Társulat, Budapest, 2005, 406–407.

IRGALMASSÁGBÓL FAKADÓ KÖZELSÉGBEN

58. A szemlélődés gyakorlásában az egyik termékeny út, melyen járnunk kell, az, amely közelségre hív minket. A találkozás útja, amikor az arcok keresik és felismerik egymást. Minden emberi arc egyetlen és megismételhetetlen. Az arc rendkívüli különbözősége könnyen felismerhetővé tesz minket a bonyolult társadalmi közegben, amelyben élünk, elősegíti és megkönnyíti a beazonosítást és a másik felfedezését.

Amennyiben az együttélés jó minősége „a te-nél kezdődik”,³⁴ vagyis azzal, hogy értéket tulajdonítunk a másik ember arcának és a közelség által meghatározott kapcsolatnak, a kereszténység az arc, vagyis a közelség vallásának bizonyul. „Egy olyan civilizációban, amely paradox módon egyfelől a névtelenség sebét hordozza, másfelől megszállottan érdeklődik mások életének részletei iránt, és a szégyentelenül kóros kíváncsiság betege, az egyháznak a közelség látásmódjára van szüksége, hogy szemlélődjön, meginduljon és megálljon a másik előtt, valahányszor szükséges.”³⁵

³⁴ Vö. EMMANUEL LÉVINAS: *Etica e infinito. Il volto dell'altro come alterità etica e traccia dell'infinito* [Etika és végtelen. A másik arca mint etikai másság és a végtelen nyoma], Città Nuova, Roma, 1988.

³⁵ FERENC PÁPA *Evangelii gaudium* [Az evangélium öröme] kezdetű apostoli buzdítása (2013. november 24.), Szent István Társulat, Budapest, 2014, 169. pont.

Isten meggyógyítja szemünk rövidlátását, és nem engedi, hogy tekintetünk megálljon a felszínnél, ott, ahol a közepszerűség, a felületesség, a másság otthonra lelnek: Isten „megtisztítja, kegyelemmel tölti el, gazdagítja és megvilágítja a lelket, úgy, amint a nap is, ha valahová odaküldi sugarait, szárít, melegít, szépít és fényessé tesz”.³⁶

A szemlélődő személy gyakorolja magát abban, hogy Isten szemével nézzen az emberiségre és a teremtett világra, egészen odáig, hogy *lássa a láthatatlant* (vö. Zsid 11,27), vagyis Isten tevékenységét és jelenlétét, mely mindig kimondhatatlan és csak a hit által látható. Ferenc pápa arra a spirituális intelligenciára és arra a *sapientia cordisra* hív, amely az igazi keresztény szemlélődőt úgy azonosítja, mint aki tud szeme lenni a vaknak, lába a sántának, szava a némának, szülője az árvának, felebarátja az egyedül lévőnek, felismerve bennük Isten képmását.³⁷

A keresztények „mindenekelőtt nyitott szemű misztikusok. Az ő misztikájuk nem egy arctalan, természetes misztika, hanem inkább olyan misztika, amely keresi az arcot, amely a szenvedővel való

³⁶ KERESZTES SZENT JÁNOS: *A szellemi páros ének*, in *Keresztes Szent János művei*, II. kötet, Sarutlan Kármelita Rend Magyar Rendtartománya, Budapest, 1926, 381.

³⁷ VÖ. FERENC PÁPA: *Sapientia cordis*. „A vaknak úgy szolgáltam, hogy a szeme voltam, a sántának meg én voltam a lába” (Jób 29,15), üzenet a betegek 23. világnapjára (2014. december 3.).

találkozáshoz, a boldogtalanok és az áldozatok arcával való találkozáshoz vezet. A nyitott és éber szem felkelti bennünk a lázadást az ártatlan és igazságtalan szenvedés abszurditása ellen; felkelti bennünk az éhezést és szomjazást az igazságosság, a mindenkit átfogó nagy igazságosság után; és meggátolja, hogy kizárólag szükségleteink világának kisbetűs kritériumai szerint tájékozódjunk”.³⁸

59. Egyedül a szeretet képes észrevenni azt, ami rejtett: a szívnek erre a bölcsességére kaptunk meghívást, amely sosem szakítja el egymástól az Isten iránti szeretetet és az emberek, főleg a szegények, a legutolsók, „Krisztus teste”,³⁹ a megfeszített Úr arca iránti szeretetet. Mivel a következetes keresztény a szív figyelmével éli meg a találkozást, a szakértelmen és a tervezésen kívül a szív képzésére is szükség van annak érdekében, hogy a hit tevékeny váljon a szeretetben (vö. Gal 5,6): „A keresztény ember

---

³⁸ JOHANN BAPTIST METZ: *Mistica dagli occhi aperti. Per una spiritualità concreta e responsabile [A nyitott szem misztikája. Egy konkrét és felelős lelkiség]*, Queriniana, Brescia, 2011, 65.

³⁹ Vö. például FERENC PÁPA: *Beszéd a [lelkiségi] mozgalmakkal, új közösségekkel, társulatokkal és egyházi társulásokkal tartott pünkösdi imavirrasztáson* (2013. május 18.); Uő: *Beszéd az otrantói vértanúk és két latin-amerikai boldog szentté avatása alkalmából* (2013. május 12.); Uő: *Úrangyala* (2015. január 11.).

programja – az irgalmas szamaritánus programja, Jézus programja – a »látó szív«. Ez a szív látja, hol van szükség szeretetre, és ennek megfelelően cselekszik. Amikor a karitatív tevékenységet az egyház mint közösségi kezdeményezést gyakorolja, az egyének spontaneitásán túl magától értetődően szükség van tervezésre, előrelátásra, a hasonló szervezetekkel való együttműködésre is.”⁴⁰

Ennek a látásmódnak kell meghatároznia együttélésünket, főleg ott, ahol a sebezhetőség új formái bukkannak fel, és megkívánják, hogy „a közelség üdvös ritmusával”⁴¹ kísérjük őket.

„Egyesek, ahogyan szívesen vennének egy test és kereszt nélküli, tisztán spirituális Krisztust, a személyek közötti kapcsolatokat is csak kifinomult készülékek, képernyők és berendezések által keresik, melyeket tetszésük szerint ki-be kapcsolhatnak. Az evangélium viszont mindig arra hív, hogy vállaljuk a másik arcával, annak minket megszólító fizikai jelenlétével, fájdalmával és kéréseivel, ragadós örömeivel való találkozás kockázatát, szüntelen testi közelségben. Az Isten testté lett Fiába vetett igazi

---

⁴⁰ XVI. BENEDEK PÁPA: *Deus caritas est [Isten szeretet] kezdetű enciklikája* (2005. december 25.), Szent István Társulat, Budapest, 2006, 31. pont.

⁴¹ FERENC PÁPA *Evangélii gaudium [Az evangélium öröme] kezdetű apostoli buzdítása* (2013. november 24.), Szent István Társulat, Budapest, 2014, 169. pont.

hit elválaszthatatlan az önátadástól, a közösséghez tartozástól, a szolgálattól, a mások testével való kien-gesztelődéstől. Megtestesülésében Isten Fia a gyen-gédség forradalmára hívott meg minket.”⁴²

Az Atya arca a Fiúban az irgalmasság arca: „A ná-záreti Jézus a szavaival, a tetteivel és egész személyével feltárja Isten irgalmasságát.”⁴³ Minden megszentelt nő és férfi arra kapott meghívást, hogy annak az Istennek az arcát szemlélje és tanúsítsa, aki *érti és megéri gyengeségeinket* (vö. Zsolt 102), hogy a közelség balzsamát kenje az ember sebeire, szembezállva a közöny cinizmusával.

„Nyissuk ki szemünket, hogy észrevegyük a világ nyomorúságait, méltóságuktól megfosztott sok fivérünk és nővérünk sebeit, és érezzünk késztetést arra, hogy meghalljuk segélykiáltásukat. Ragadjuk meg kezüket, és vonjuk magunkhoz őket, hogy érezzék jelenlétünk, barátságunk és testvéri szeretetünk melegét. Tegyük magunkévá kiáltásukat, hogy együtt lebonthassuk a közömbösség barikádját, mely gyakran elég hatalmasnak tűnik ahhoz, hogy elrejtse

---

⁴² FERENC PÁPA *Evangelii gaudium [Az evangélium öröme] kezdetű apostoli buzdítása* (2013. november 24.), Szent István Társulat, Budapest, 2014, 88. pont.

⁴³ FERENC PÁPA: *Misericordiae vultus. Az irgalmasság rendkívüli szentévé meghirdető bulla* (2015. április 11.), 1.

a képmutatást és az önzést.”⁴⁴ Az isteni irgalmasság szemlélése átalakítja emberi fogékonyságunkat, és behajtja azt egy látó szív ölelésébe.

A TEREMTETT VILÁG TÁNCÁBAN

60. „Áldott légy, Uram, minden teremtményeddel!”⁴⁵ Assisi Szent Ferenc éneke a 21. század elején is szól. Az ő hangja nem ismer fáradtságot, csodálkozásra szólít, megvallja a bennünket mint teremtményeket jellemző eredendő szépséget. Assisi Szent Ferencben valóra válik Krisztus tökéletes embersége, akiben minden teremtett, Isten dicsősége ragyog, és felsejlik a mérhetetlen a végtelenül kicsinyben.

Az Úr játszik teremtése kertjében. Meghallhatjuk annak a játéknak a visszhangját, amikor egyedül vagyunk egy csillagos éjszakán, amikor látjuk egy olyan pillanatban a gyermekeket, amikor valóban gyermekek; amikor érezzük a szeretetet szívünkben. Ezekben a pillanatokban a felébredés, az „újdonság”, az üresség és a látás tisztasága nyilvánvalóvá válik,

---

⁴⁴ Uo., 15.

⁴⁵ ASSISI SZENT FERENC: *A teremtmények éneke*, in FERENC PÁPA *Laudato si' [Áldott légy] kezdetű enciklikája* (2015. június 18.), Szent István Társulat, Budapest, 2015, 158.

megsejteti velünk a csend ritmusát követő kozmikus tánc derengő fényét, a jegyesi ünnep zenéjét.⁴⁶

A teremtett világ eme táncában az énekesek és az örök alázatos módján vagyunk jelen. Énekesek: fel kell elevenítenünk teremtményi voltunkat; dicséretünket zengjük Istennek a világmindenség mérhetetlen szimfóniájában. Örök: őrszemekként kell virrasztanunk a szépség felett, hajnalra várva, és őriznünk kell a teremtett világ harmóniáját. Ferenc pápa azt kéri, hogy emlékezzünk: nem vagyunk a világ birtokosai, azt kéri, hogy alakítsuk át antropológiai látásmódunkat annak látásmódja szerint, aki „mozgat napot és minden csillagot”,⁴⁷ tisztelettel embervoltunk sajátos méltósága iránt, hiszen olyan e világi teremtmények vagyunk, akiknek joga van élni és boldognak lenni.⁴⁸

A modern antropocentrizmus oda jutott, hogy a technikai látásmódot a valóság fölé helyezte, és így lecsökkentette a világ önértékét a világ rendje és az összes teremtmények közötti komplementaritásban. Az ember – folytatja Ferenc pápa Romano Guardinit

---

⁴⁶ Vö. THOMAS MERTON: *Semi di contemplazione [A szemlélődés magvai]*, Garzanti, Milano, 1953.

⁴⁷ DANTE ALIGHIERI: *Isteni színjáték*, Paradicsom, XXXIII. ének, 145.

⁴⁸ Vö. FERENC PÁPA *Laudato si' [Áldott légy] kezdetű enciklikája* (2015. június 18.), Szent István Társulat, Budapest, 2015, 43. pont.

idézve – „a természetet nem tartja sem érvényes normának, sem élő oltalomnak. [...] A természetet [...] térnek és anyagnak tekinti, amelyre művéhez szüksége van, amelybe minden beleadható, bármi történjék is vele.”⁴⁹ Az antropocentrizmus eltűzésének vagyunk tanúi.

61. Nem lehetséges új kapcsolat a természettel olyan új szív nélkül, amely képes felismerni minden teremtmény szépségét, az ember sajátos méltóságát, a kapcsolat szükségességét, a nyitottságot egy te felé, amelyben mindenki felismeri ugyanazt az eredetet, az isteni Te-t. Megszentelt személyekként érezzük a meghívást a relacionális körkörösségre, olyan szívre, mely képes a dicsérő imára mint egy megtérésre hívó aszkézis kifejeződésére, az átmenetre a felfuvalkodottá és zárkózottá tevő – az embereket és a természetet közben megalázó – önmagunk körül forgásból [önreferencialitásból] Krisztus vendégszerető szentségére, akiben minden elfogadást kap, gyógyulást nyer, visszakapja önnön emberi és teremtményi méltóságát.

Érezzük, épp az alapján, amit a szív értelmes bölcsessége sugall nekünk, a meghívást arra, hogy – személyesen, közösségi és intézményi szinten egyaránt – olyan döntéseket hozzunk és olyan konkrét tetteket hajtsunk végre, amelyek egy észszerű és

---

⁴⁹ Uo., 115.

helyes életstílust tesznek nyilvánvalóvá.⁵⁰ Az a feladatunk – minden fivérünkkel és nővérünkkel az emberiségben –, hogy szembenézzünk azzal a „nagy kulturális, spirituális és nevelési kihívással, amely hosszú megújulási folyamatokat igényel”.⁵¹

Új filokália

62. Ismét láthatjuk, hogy szükség van egy olyan folyamatos képzési tevékenységre – új filokália [a szépség, a szép erény szeretete] –, amely elindítja, kialakítja bennünk, megszentelt férfiakban és nőkben a szemlélődő habitust: „Ha figyelmet fordítunk a szépségre és szeretjük, az segít, hogy kilépjünk a haszonelvű pragmatizmusból. Ha valaki nem tanul meg megállni, hogy észrevegye és értékelje a szépet, nem meglepő, hogy minden használati tárggyá és gátlástalan visszaélés tárgyává válik számára.”⁵² Ferenc pápa arra hív, hogy szenvedélyesen vállaljuk fel a nevelés feladatát az ökológiai lelkeség szerint, amely „hitünkéből születik, mert az, amit az evangélium tanít nekünk, arra vonatkozóan is következményekkel jár, ahogyan gondolkodunk, érzünk és élünk”.⁵³

---

⁵⁰ Vö. uo., 203–208.

⁵¹ Uo., 202.

⁵² Uo., 215.

⁵³ Uo., 216.

Ez a lelkiség megtérésre hív, aztán pedig aszkézisre, amellyel – elismerve a rutinból történő cselekvés miatt gyakran egyensúlyát veszített életmódunkat – olyan gyakorlatok végzését vállaljuk, amelyek létünk mélyéig átalakítanak minket: „A külső sivatagok azért szaporodnak el a világon, mert a belső sivatagok annyira szétterjedtek.”⁵⁴ A sivatag megtermékenyítésére ültessük el belső, testvéri és misszionáriusi életünkbe a gondozás, a gyengédség, a hála, az ingyenesség, a kicsi és egyszerű dolgokat megbecsülő öröm magvait, a találkozás, a szolgálat ízét, a megelégedést, amelyet „karizmáink kibontakoztatásában, a zenében, a művészetben, a természettel való kapcsolatban, az imádságban találunk”.⁵⁵

A teremtés idején volt egy hetedik nap, amikor Isten megteremtette a pihenést. Úgy tűnik, a pihenés élvezete nincs túl közel hozzánk. Dicséretesen, buzgón dolgozunk, de gyakran megesisik, hogy a munka köré szervezzük egész megszentelt életünket. Újból fel kell fedoznünk a Feltámadott napját az életben és közösségeinkben. Azt a napot, ahová megérkezünk, és ahonnan újra elindulunk, de főképpen azt

---

⁵⁴ XVI. BENEDEK PÁPA: *Homília a péteri szolgálat ünnepélyes megkezdése alkalmából*, Vatikánváros (2005. április 24.).

⁵⁵ FERENC PÁPA *Laudato si'* [Áldott légy] kezdetű enciklikája (2015. június 18.), Szent István Társulat, Budapest, 2015, 223. pont.

a napot, amelyen a szeretett Jelenlét ragyogásának élvezetében tartózkodunk.

63. *Tégy pecsétként szívedre* (Én 8,6) – kéri a menyasszony az *Énekek énekében*, mintegy a hűség kötelékébe állítani kéri a szeretetet. Világos, mennyire szükséges gondozni a Krisztus-követéshez való hűséget sajátos megszenteltségünkben egy olyan korban, amikor Lélekben élt életünk törekensége fenyegeti azt (vö. 1Tessz 5,17.19). A megszentelt élet szemlélődő dimenziója érettebbé fog válni, ha képzési terek nyílnak. Ki kell választani bizonyos képzési utakat, és azokat végig kell járni.

Ezért fel kell tennünk a kérdést, milyen a képzési szabályzatunk (*Ratio formationis*), milyenek a képzési gyakorlataink és tapasztalataink, milyen a képzési *habitat* a megszentelt élet különböző formáiban. Vizsgáljuk meg hétköznapi személyes és közösségi életmódunkat: hogyan imádkozunk, elmélkedünk, tanulunk, hogyan éljük meg kapcsolatainkat, apostoli életünket, hogyan pihenünk? A szemlélődő attitűd rákérdez a környezetünkre és a mindennapos dinamikákra: mit részesítünk előnyben, minek tulajdonítunk nagyobb értéket, mire nem figyelünk, milyenek a módszereink, a szokásaink, hogyan hozunk döntéseket, milyen egymástól eltérő kultúrák vannak jelen életünkben? Mindent meg kell vizsgálni imádságos megkülönböztetésben, és mindent meg kell világítani a bennünk lakozó

Misztérium szépségével. Erről a Világosságról kell számot adnunk emberként az emberek között: megszentelt személyekként, akik olyanok, mint a „hegyre épült város, amely igazsággal és erővel hirdeti Jézus szavait”.⁵⁶

---

⁵⁶ FERENC PÁPA: *Minden megszentelt személynek. Apostoli levél a megszentelt élet évének alkalmából* (2014. november 21.), II.2. pont.

UTÓSZÓ

Jöjj, kedvesem!

Énekek éneke 7,12

NYITOTT SZÍVVEL HALLGATVA

64. A szerelem időt átalakító esemény, energiával tölt fel, mely felhasználásával egy időben újra is töltődik. A szerelem sajátja a várakozás dimenziójának megélése, a várakozás elsajátítása. Ilyen a Ráhelbe szerelmes Jákob esete: *Jákob beleszeretett Ráhelbe, ezért így szólt [Lábánhoz]: „Hét évig szolgálok neked fiatalabb lányodért, Ráhelért.” [...] Jákob így hét évig szolgált Ráhelért, de ez olyannak tűnt szemében, mint egy nap, olyan nagy volt a szerelme iránta* (Ter 29,18.20). Jákob a kedvese iránti szerelmét teszi meg léte értelmének, melynek erejében a fáradságos munka és az idő múlása másodrangúvá válik. Az *Énekek énekében* az idő eltűnni látszik. A szerelem kivonja az embert az idő és a dolgok zsarnoksága alól, és a tér-idő koordináták helyébe lép, vagy jobban mondva oxigénnel telíti meg őket egy olyan szabadság légkörében, amely az elsőséget nem a cselekvésnek, hanem a tartózkodásnak, a szemlélésnek, a befogadásnak adja.

Aki szeret, az sietve szeretné újra látni kedvese arcát, tudja, hogy a találkozás örömét a vég nélküli vágyakozás követi majd. A kedves arra történő felszólításával, hogy meneküljön a balzsamhegyekbe (Én 8,14), a költemény újraindítja a vágyakozás és a keresés dinamikáját, nyitott ének, mely ünnepli a szeretett szépséget, amelyet sosem lehet birtokolni, ha csak nem elismerve annak másságát, melynek

a test a szimbóluma. Újrakezdődik a keresés, hogy a két szerelmes szünet nélkül tovább hívogathassák egymást, felszabadítva a kiáltást, mely a legerősebb szólítás: *Jöjj!* Ez a hang a kölcsönös vágyban hív (Én 2,10.13; 4,8; 7,12), az egyén magányának legyőzésére szólít, meghívás a közösségre.

A megszentelt élet jegyesi dinamikájában a léleknek ez a mozgása szüntelen imádsággá változik. Hívja a Kedvest mint világban működő jelenlétet, a feltámadás illatát, mely vigasztal, gyógyít, reményt ébreszt (Jer 29,11). Tegyük magunkévá a bibliai kinyilatkoztatást lezáró megszólítást: *A Lélek és a menyasszony mondják: „Jöjj!” Aki hallja, ismételje: „Jöjj!”* (Jel 22,11).

A HEGYEN, A BETELJESEDÉS JELÉBEN

65. „Jöjjetek, menjünk fel az Úr hegyére, Jákob Istenének házához, hogy megtanítson minket útjaira (Iz 2,3). Figyelmeink, törekvések, erőfeszítések, gondolatok, érzések, érzelmek – mindnyájan, kik bensőmben laktok, jöjjetek: menjünk fel az Úr hegyére, arra a helyre, ahol az Úr lát és látszik.”¹

Ha a szólítás a szemlélődésre, ha a felszólítás arra, hogy menjünk fel az Úr hegyére magának az Egháznak a hivatását fejezi ki, amelyhez minden

---

¹ BOLDOG SAINT-THIERRY-I VILMOS: *Isten szemlélése*, Előszó, 1.

más tevékenység rendelve van, és amelynek minden más alárendelve van,² akkor ez értelmet és állandó hangsúlyt kap a monasztikus közösségeknél, az önmagukat teljesen a szemlélődésre szentelt imádságos közösségeknél, minden szerzetescsalád saját karizmája szerint.

A monasztikus élet a megszentelt élet közösségeinek első formájaként jött létre az egyházban, és még ma is olyan, Istenbe beleszeretett férfiak és nők jelenlétét jelenti, akik az ő arcának keresésében élnek, akik megtalálják és szemlélik Istent a világ szívében. A városként hegyre és lámpásként lámpatartóra helyezett közösségek (vö. Mt 5,14–15) jelenléte, életük egyszerűségében is látható módon jelöli ki azt a célt, amely felé az egész egyházi közösség tart, „előrehaladva az idő útjain, szemét a mindenség Krisztusban történő jövőbeli összefoglalására szegezve”.³

Mit képviselhetnek, az egyház és a világ számára, azok a nők és férfiak, akik úgy döntenek, hogy életüket a közbenjárás hegyén élik le? Milyen jelentést

² Vö. II. Vatikáni Zsinat: *Sacrosanctum concilium konstitúció a szent liturgiáról*, 2. pont, in DIÓS ISTVÁN (szerk.): *A II. Vatikáni Zsinat dokumentumai*, Szent István Kézírókönyvek 2., Szent István Társulat, Budapest, 2000, 45.

³ II. JÁNOS PÁL PÁPA *Vita consecrata [Megszentelt élet] kezdetű, szinódus utáni apostoli buzdítása* (1996. március 25.), 59. pont, in DIÓS ISTVÁN (szerk.): *II. János Pál megnyilatkozásai. Pápai dokumentumok 1978–2005*, II. kötet, Szent István Társulat, Budapest, 2005, 372.

hordozhat egy olyan közösség, amely lényegileg az imára, a szemlélődésre szenteli magát, egy evangéliumi *koinóniára* és szorgos munkára törekvő környezetben?

66. A szemlélődő személyek élete a szeretet alakjaként jelenik meg, olyan férfiak és nők ők, akik *Krisztussal Istenben elrejtve* (vö. Kol 3,3) élnek, az emberi történelem barázdáit lakják, az egyháznak és a világnak a szívében helyezkednek el,⁴ megmaradnak „Isten előtt mindenkiért”.⁵

Az imádkozó közösségek nem az evangélium tökéletesebb megvalósítását javasolják, hanem megkülönböztetésre ösztönző tényezők az egész egyház szolgálatában: olyan jelek, amelyek utat jelölnek ki, Isten egész népét emlékeztetik annak értelmére, amit

---

⁴ II. Vatikáni Zsinat: *Lumen gentium dogmatikai konstitúció az egyházzól*, 44. pont, in DIÓS ISTVÁN (szerk.): *A II. Vatikáni Zsinat dokumentumai*, Szent István Kézikönyvek 2., Szent István Társulat, Budapest, 2000, 188–190; II. JÁNOS PÁL PÁPA *Vita consecrata [Megszentelt élet] kezdetű, szinódus utáni apostoli buzdítása* (1996. március 25.), 3., 29. pont, in DIÓS ISTVÁN (szerk.): *II. János Pál megnyilatkozásai. Pápai dokumentumok 1978–2005*, II. kötet, Szent István Társulat, Budapest, 2005, 333., 350.

⁵ EDITH STEIN: *Lettera a Fritz Kaufmann [Levél Fritz Kaufmann-nak]*, in MARCO PAOLINELLI: «*Stare davanti a Dio per tutti*». *Il Carmelo di Edith Stein [„Isten előtt állni mindenkiért.” A kármel Edith Stein idejében]*, OCD, Roma, 2013.

az megél.⁶ A megszentelt férfiak és nők közösségei – a közbenjárás termékeny, meghitt kapcsolatára szentelődve – a menny, Isten holnapja utáni nosztalgia képei, az *Énekek éneke* menyasszonyának epedő várakozása, „a jegyes-egyháznak az ő mindenekfelett szeretett Urával való kizárólagos egységének jele”.⁷ A szemlélődő közösségeknek a már nekünk adott jelen⁸ mint küldetés kategóriái szerint kell élniük, tudatában annak, hogy a jelen és az örökkévalóság nem egymást követő, hanem egymást teljesen átjáró valóságok.

„A monasztikus hivatás – mondja Ferenc pápa – az elrejtőzés és a láthatóság közötti *feszültség*: vitális értelemben vett feszülés, a hűség megkívánta feszültség. A ti hivatásotok épp az, hogy a küzdőtérre

---

⁶ Vö. II. Vatikáni Zsinat: *Perfectae caritatis határozat a szerzetesi élet korszerű megújításáról*, 5. pont, in DIÓS ISTVÁN (szerk.): *A II. Vatikáni Zsinat dokumentumai*, Szent István Kézikönyvek 2., Szent István Társulat, Budapest, 2000, 324.

⁷ II. JÁNOS PÁL PÁPA *Vita consecrata [Megszentelt élet] kezdetű, szinódus utáni apostoli buzdítása* (1996. március 25.), 59. pont, in DIÓS ISTVÁN (szerk.): *II. János Pál megnyilatkozásai. Pápai dokumentumok 1978–2005*, II. kötet, Szent István Társulat, Budapest, 2005, 372.

⁸ XVI. BENEDEK PÁPA *Spe salvi [A keresztény reményről] kezdetű enciklikája* (2007. november 30.), Szent István Társulat, Budapest, 2008, 9. pont.

menjetekek, hogy harcoljatok, kopogtassatok az Úr szívében.”⁹

A monasztikus *stabilitas* teret ad Istennek, és azt a bizonyosságot hirdeti, hogy ő jelen van az emberi élet viszontagságai közepette: ahol az ember él, oda jött lakni Isten az ő Fiában, Jézus Krisztusban. A szemlélődő férfiak és nők közösségeinek egy helyben maradása egy olyasvalaki által lakott helyről beszél, aki nem halad tovább, mint a példázatbeli levita és pap; aki tud megállapodottan tartózkodni, s engedi, hogy megtalálja az ember és megtalálják az ember kérdései, a sérült emberiséget pedig befogadja vendégként saját istenkapcsolatába.

A szeretet kifejezése Istennek és egy Isten országról szóló példázat elmondása az embereknek: ez a teljesen szemlélődő élet. A monasztikus férfiak és nők imádságának horizontja a világ; annak zajai és reménytelenségének csendje, annak örömei, értékei, reményei és aggodalmai; annak magánytól szenvedő pusztaságai és anonim tömegei.

Ez az igaz Istent kereső zarándokok útja, ez minden szemlélődő személy története, aki virrasztó marad, miközben magába fogadja a *sequela Christit* mint Krisztushoz hasonulást. A *stabilitas* ugyanakkor mindig útnak bizonyul, kilépési lehetőségnek az idő és tér határain, hogy az emberiség előőrsévé tegye

---

⁹ FERENC PÁPA: *Beszéd a római egyházmegyében élő megszentelt férfiakhoz és nőkhez*, Vatikánváros (2015. május 16.).

magát. „Menjünk, haljunk meg népünkért” – mondja majd Edith Stein nővérének, Rosának, amikor elfogják az eckti kolostorban és Auschwitzba viszik holokausztként [teljesen eléggő áldozatul].¹⁰

67. A monasztikus élet, melyet az utóbbi időben nagyrészt nők élnek, életet fakasztó csendben gyökerезik. „Imádságban élő nőként érteni ma magunkat nagy kihívás” – állítják a monasztikus szerzetesnők, egy teremtő életállapot élése.

A női monasztikus élet közbenjáró szívvé, igaz kapcsolatok narrációjává, törődéssé és gyógyítássá válik: az élet minden nyomának őrzője, empátiusan képes rejtett és tartós harmóniákat megsejteni. A monasztikus szerzetesnők az ingyenesség és a termékeny kérdések hangja tudnak lenni, mentesen minden rögzített idealizálástól, miközben engedik magukat az evangélium hatalma által alakítani. A szív egységesítése, a monasztikus élet saját dinamizmusa sürgősen megkívánja, hogy azt úgy kínálják fel, mint empátiát, üdvözítő narrációk laboratóriumát, tudatos készséget a párbeszédre a fragmentálódás, az összetettség, a bizonytalanság kultúrájában, elutasítva a képzelt nyugalom ígézetét.

Mindez nagyon komoly képzést igényel a hitéletre, a Lélek iránti tanulékonyágban érlelődő életre.

---

¹⁰ Edith Stein (Keresztről nevezett Szent Terézia Benedikta) utolsó szavai nővéréhez, Rosához az eckti kolostorban.

Ezenfelül megkívánja az odafigyelést az idők jeleire, valós kapcsolatban a történelemmel és az egyházzal, azok konkrét valóságában, de ez a kapcsolat nem szűkülhet csak információkra és elvont kapcsolódásokra. Közbenjárást igényel, mely lelkesíti és bevonja az életet, földterületet, melyen kihajt a prófécia.

68. A emberinek e határáról a szemlélődő közösségek képessé válnak arra, hogy előrelássanak, hogy lássák az Elöl-járót. Az eszkatológia nem azok hazája, akik átugorják az emberit, hanem azoké, akik egész életükben Isten feltétlen keresésére törekedve látogatják a történelmi eseményeket, hogy felismerjék Isten jelenlétének nyomait és szolgálják az ő terveit. A teret kijelölő falak a keresés, a meghallgatás, a dicséret szolgálatában állnak, sem félelemből fakadó elkülönülésre, sem csökkentett figyelemre és befogadásra nem utalnak: az Egyház iránti szeretet szükséges szívdobogását és a testvérek iránti szolidáris szeretetet fejezik ki.

Az egészen szemlélődő élet az idő és az eszkaton közötti harmóniát beszéli el. Az idő lerövidül. Krisztus-követés és várakozás kéz a kézben járnak. Nem tartható Jézusnak a tanítványokhoz intézett „kövess engem” felszólítása a parúzia nélkül, mely kiáltássá válik az egyház korális imájában, reménnyé, mely így kérlel: „Jöjj, Úr Jézus!” (Jel 22,20). A jegyes-Egyházat az erről az „előrelátásról” tanúskodó tapasztalat

termékennyé teszi, mert az eszkatologikus dimenzió megfelel a keresztény remény követelményének.

A magányos hegyre vagy a kaotikus és zajos város-agglomerátumok közé helyezett szemlélődő közösség az idő és az örökkévalóság közötti vitális kapcsolatra emlékeztet. A szemlélődő közösség arra figyelmeztet, hogy nem rendelkezünk végtelen idővel, örök visszatéréssel, homogén, kitérők nélküli kontinuummal, és az idő új, epifániaszerű lehetőségéről tanúskodik. A napok nem egy üres, szétmálló és cseppfolyós örökkévalóságot jelentenek, amelyben minden megtörténhet egy lényegi történés kivételével, hogy tudniillik az örök betörjön az időbe és időt adjon az időnek. Egy örökkévalósággal telt, telített idő dimenziójában élünk. A keresztény eszkatont nem tétlen töredékként éljük meg rövid időszakainkban, hanem mint folytonos és tündöklő evolúciót.¹¹ A szemlélődők az időt nem mint várakozástól megzavart valóságot élik meg, hanem mint az Örök folytonos folyását a mindennapi időben. Az idő az élet proféciaja, mely folytonosan emlékezetünkbe idézi a Krisztus-követés és a várakozás közötti lényegi kapcsolatot. Nem lehet elvenni az egyik összetevőt anélkül, hogy komolyan ne ártanánk a másiknak,

---

¹¹ Vö. JOHANN BAPTIST METZ: *Tempo di religiosi? Mistica e politica della sequela [Szerzetesek időszaka? A Krisztus-követés misztikája és politikája]*, Queriniana, Brescia, 1978.

nem lehet élni a végtelen belélegzése nélkül, várakozás nélkül, eszkatológia nélkül.

69. Ez a monostoroknak annyira kedves evangéliumi kultúra bebizonyította a századok folyamán, hogy a közeli várakozásban élt keresztény remény olyan *opus Dei* alakját veszi fel, amely nem ad mentességet a történelemtől és a társadalomtól, hanem felelőssé tesz és megteremti egy egészséges humanizmus előfeltételeit. Egy olyan kultúrában, amely megszülte az *unalom* komor eszkatológiáját, az idő nélküli időt, és amely elkerüli a szembenézést a transzcendenciával, eljőhet és el kell jönnie a szemlélődők idejének, azok idejének, akiknek van más mondanivalójuk. Ők, józan, örömteli és prófétai életükkel, kivonva magukat minden manipuláció és megalkuvás alól, rámutatnak az életet korlátozó jelen minden kultúrájának bizonytalan és átmeneti jellegére.

A szemlélődő közösségek, amelyekben férfiak és nők az Arc keresését és Isten szavának mindennapi hallgatását élik, annak tudatában, hogy Isten soha meg nem ismerhető végtelen marad, a *már és a még nem* dialektikájába vannak burkolva. Olyan logika ez, amely nemcsak az idő és örökkévalóság viszonyát, hanem az élő Isten megtapasztalása és az ő titokzatos transzcendenciája közötti kapcsolatot is érinti. Saját testükben, a dolgok korlátozottságában, a napok és események folyásában visznek mindent vásárra.

Virrasztó emberiség, őrszemek a hegyen, akik fürkészik a hajnal derengését (vö. Iz 21,12), és jelzik a megmentő Isten jövetelét.

AZ UTAKON, ŐRIZVE ISTENT

70. „Isten arcának keresése minden dologban, mindenkiben, mindenhol, minden pillanatban, meglátni az ő kezét mindenben, ami történik: ez a szemlélődés a világ szívében”,¹² írta Kalkuttai Szent Teréz.

Ha a teljesen szemlélődésnek szentelt közösségek megvilágítják és mutatják az utat, az egész, sajátos megszenteltséggel rendelkező életnek olyan helynek kell lennie, ahol végbemegy az ölelés és megérezhető Isten társasága.

A valódi keresztény szemlélődés nem tekinthet el a kifelé irányuló mozgástól, nem nélkülözheti az Isten misztériumától a világhoz forduló tekintetet, és tevékeny együttérzéssé válik a mindennapokban. *Istent senki sem látta* (Jn 1,18), Jézus azonban az ő exegétájává vált, ő, aki a láthatatlan Atya látható arca. Csak akkor tudunk szemlélődni, ha engedjük, hogy Krisztus és az ő értékrendje bevonjon minket. Aki szeretné szemlélni Istent, az elfogadja, hogy úgy

¹² JOSÉ LUIS GONZÁLEZ-BALADO (ed.): *I fioretti di Madre Teresa di Calcutta. Vedere, amare, servire Cristo nei poveri* [Történetek Kalkuttai Teréz anyáról. Meglátni, szeretni, szolgálni Krisztust a szegényekben], San Paolo, Cinisello Balsamo (MI), 1992, 62.

éljen, hogy megengedi kora embereinek, hogy felismerhessék Őt. Azok számára, akik Jézus Krisztus Istenéről tanúságot téve élnek a világban, ő vendégként és asztaltársként mutatja meg magát.

Az irgalmas és könyörületes, hosszan tűrő, szeretetben és hűségben gazdag (Kiv 34,6) Isten misztériumát kell ízlelnünk, azét az Istenét, aki szeretet (1Jn 4,16), és meg kell őriznünk őt az ember útjain, a testvérré válás gesztusában is.

Ferenc pápa így biztatta a koreai megszentelt személyeket: „Az előtt a kihívás előtt álltok, hogy az isteni irgalmasság szakértőivé váljatok a közösségben folytatott életen keresztül. Tapasztalatból tudom, hogy a közösségi élet nem mindig könnyű, de gondviselészerű terület a szív alakítása számára. Nem realista hozzáállás, ha nem számítunk konfliktusokra: lesznek meg nem értések, és meg kell velük küzdeni. De e nehézségek ellenére a közösségi életben kaptunk meghívást arra, hogy növekedjünk az irgalmasságban, a türelemben és a tökéletes szeretetben.”¹³ Testvéri életünk e szerint a látásmód szerint lesz megrostálva: vagy az irgalmasság és a kiengesztelődés helye lesz, vagy pedig a nem működő kapcsolatok tere, amelyben bizalmatlanság, ítélkezés és elítélés uralkodik.

---

¹³ FERENC PÁPA: *Beszéd a szerzetesközösségekkel való találkozon Koreában*, Szöul (2014. augusztus 16.).

71. A szemlélődés eseménye mindig és mindenütt megtörténhet, a magányos hegyen, a „nem emberi” perifériáinak ösvényein egyaránt. És üdvös. A megszentelt férfiaknak és nőknek a városokban és a népek közti határokon virrasztó közösségei olyan helyek, ahol a nővérek és a testvérek biztosítják önmaguk és mindenki más számára Isten gondoskodásának terét. Olyan imádkozó közösségeknek kell lenniük, ahol Isten jelenvalóvá teszi magát. Az idővel ébernek kell gazdálkodniuk, hogy az ne dolgokkal, tevékenységekkel, szavakkal teljen meg. Az apostoli életű közösségek, a testvériségek, a különböző formákban élő egyes megszentelt személyek a kultúrákkal való mindennapi érintkezésben és szembenézésben őrzik Isten idejét a világban, valamint az evangélium érveit és módját: „E közösségek a remény és az evangéliumi boldogságok felfedezésének helyei; olyan helyek, ahol a kommunió forrásából, az imádságból táplálkozó szeretetnek az élet logikájává és az öröm forrásává kell lennie.”¹⁴ Jeleként Annak, aki szüntelenül mint Élő jön, hogy találkozzon velünk.

A II. világháború viharos éveiben (1943), egy olyan helyen, Auschwitzban, ahol minden Istennek és az embernek a halálát hirdette, sőt üvöltötte, egy fiatal

¹⁴ II. JÁNOS PÁL PÁPA *Vita consecrata [Megszentelt élet] kezdetű, szinódus utáni apostoli buzdítása* (1996. március 25.), 51. pont, in DIÓS ISTVÁN (szerk.): *II. János Pál megnyilatkozásai. Pápai dokumentumok 1978–2005*, II. kötet, Szent István Társulat, Budapest, 2005, 366.

zsidó lány, Etty Hillesum, megsejti – szemlélődő tekintettel – az egyik és másik ember sorsa közötti belső kapcsolatot, felfedezi önmagában az emberinek mint az együtt szenvedés [compassio] által meghatározott kapcsolatok helyének igazságát, ahol továbbra is ott él Isten jelenléte. Feladatot vesz magára: őrizni, oltalmazni – saját testi életénél is jobban – legmélyebb belső valóját. Arról a misztikus tapasztalatról van szó, amelyben az imádkozó embereknek részük van: „Istenem, ezek mérhetetlenül aggasztó idők. Ma éjszaka első alkalommal voltam ébren a sötétben, égő szemekkel, az emberi szenvedés képei sorjáztak előttem. [...] És szinte minden szívverésemre nő bennem a bizonyosság: [...] nekünk kell segítenünk téged, az utolsó lehetőségig védelmezni otthonodat bennünk. Vannak emberek, akik az utolsó percben is azzal vannak elfoglalva, hogy mentsék a porszívót, az ezüstvillákat és ezüstkanalakat, ahelyett, hogy téged mentenének, Istenem. [...] Oly gazdaggá tettél engem, Istenem, engeddd, hogy teli kézzel osztogassam magam másoknak! Életem szakadatlan párbeszédé vált veled, egyetlen hatalmas párbeszédé.”¹⁵

Amikor a lélek felfogja, látja és ízleli azt a gazdagságot, ami maga Isten, azt mint megmentést és örömet szétszórja a világban. Igazolódik Izajás ígérete: *Maga az Úr vezérel szüntelen, s még a kietlen helyeken is*

---

¹⁵ ETTY HILLESUM: *Diario 1941-1943 [Napló 1941–1943]*, Adelphi, Milano, 1996, 20. kiadás, 169–170; 682.

felüdt. Erővel tölti el tagjaidat, olyan leszel, mint az öntözött kert, és mint a vízforrás, melynek vize nem apad el soha (Iz 58,11).

72. A küldetés teljesítésében hűséges, koherens szemlélődés az extázis végső állomásáig hívta a megszentelt férfiakat és nőket: „Vérüket ontották [...], egészen hasonlóvá válva a megfeszített Úrhoz.”¹⁶ Ezt az extázist látta előre Christian de Chergé atya, a tibirine-i monostor előljárója, akit hat rendtársával együtt lefejeztek az Atlasz-hegység algériai vonulatai között 1996 májusában. Hét szerzetes, akik azt választották, hogy csendben és magányban, az emberekkel való mindennapi érintkezésben az élet Istenéről tesznek tanúságot.

„Halálom látszólag igazat ad majd azoknak, akik könnyen naivnak vagy idealistának tekintettek engem: »Most mondja meg, mit gondol róluk!« De nekik tudniuk kell, hogy eleven kíváncsiságom végre szabaddá vált. Akkor, ha úgy tetszik Istennek, tekintetemmel az Atya tekintetébe mélyedhetek, hogy vele együtt szemléljem az ő [muszlim] gyermekeit, úgy, amint ő látja Krisztus dicsőségével beragyogva, mint szenvedésének gyümölcseit, a Szentlélek

¹⁶ II. JÁNOS PÁL PÁPA *Vita consecrata [Megszentelt élet] kezdetű, szinódus utáni apostoli buzdítása* (1996. március 25.), 86. pont, in DIÓS ISTVÁN (szerk.): *II. János Pál megnyilatkozásai. Pápai dokumentumok 1978–2005*, II. kötet, Szent István Társulat, Budapest, 2005, 395.

ajándékaival felruházva, akinek titokzatos öröme mindörökké az, hogy közösséget hozzon létre, és helyreállítsa a hasonlatosságot, a különbözőségek játéka által. Hálát adok Istennek, hogy ezt az elveszített életet, amely egészen az enyém, és egészen az övék, teljes egészében erre az *örömmre* szánta, mindennek ellenére.”¹⁷

Az élet dicsérő énekké válik, míg a szemlélődő imádság mint áldás folyik, gyógyít, helyreállít, megnyit a faji, vallási, kulturális különbségeken felül-emelkedő egységre, elvezet a jövőbeli beteljesedésbe.

„Testem a földé,
de kérem, ne legyen korlát közte és köztem.

Szívem az életé,
de kérem, ne legyen mesterkélttség közte és köztem.

Karjaim a munkáé,
nagyon egyszerűen keresztbe lesznek téve.

---

¹⁷ CHRISTIAN DE CHERGÉ: *Végrendelet*, in CHRISTIAN SALENSON (szerk.): *Imádság 15 napon át Christian de Chergével, a tibhirine-i szerzetesek perjelével*, Új Ember, Budapest, 2008, 9.

Arcom:
maradjon fedetlen, hogy ne legyen akadálya a csóknak,
és szemem, hagyjátok, hogy lásson!”¹⁸

Az *eszkaton* már jelen van a történelemben, beteljesedéshez segítő magként a reményt szemlélő és igazoló élet énekében.

---

¹⁸ CHRISTIAN DE CHERGÉ: *Testamento spirituale [Spiritualis végrendelet]*, in CHRISTIAN DE CHERGÉ E GLI ALTRI MONACI DI TIBHIRINE: *[Erősebbek a gyűlöletnél]*, Edizioni Qiqajon, Comunità di Bose, 2006, 148.

SZEMPONTOK A REFLEXIÓHOZ

73. FERENC PÁPA PROVOKATÍV GONDOLATAI

- „Mi is gondolhatunk arra: milyen szemmel néz ma rám Jézus? Mit üzen a tekintete? Hívást? Megbocsátást? Küldetést? [...] Az úton, amelyen jár, tekintete ránk is esik: ő mindig szeretettel néz ránk, kér valamit tőlünk, megbocsát valamit nekünk, és küldetést ad nekünk.”¹

- „Rengeteg problémával küzdötök nap mint nap. Ezek arra készítetnek, hogy szenvedélyesen elmerüljétek a nagylelkű apostoli munkában. Ugyanakkor mi tudjuk, hogy egymagunkban semmit sem tehetünk. [...] A szemlélődő dimenzió nélkülözhetetlennek bizonyul a legsürgetőbb és legnehezebb feladatok között. Minél hangosabban szólítgat küldetésünk az egzisztenciális perifériák felé, szívünk annál erősebben érzi annak belső igényét, hogy egy legyen Jézus szívével, tele irgalommal és szeretettel.”²

- „Vigyétek tovább a megkezdett és ebben az ötven évben nagyrészt végbe is vitt megújulás útját: rostáljatok meg minden újdonságot Isten szavának

---

¹ FERENC PÁPA: *Reggeli elmélkedés a Szent Márta-ház kápolnájában*, Vatikánváros (2015. május 22.).

² FERENC PÁPA: *Beszéd a papokkal, szerzetesnőkkel, szerzetesekkel, papnövendékekkel és világi mozgalmakkal tartott vespérasón*, Tirana (2014. szeptember 21.).

világosságánál, meghallva, mire van szüksége az Egyháznak és a mai világnak; vegyetek igénybe minden eszközt, amelyet az Egyház bölcsessége rendelkezésekre bocsát, hogy előrehaladatok személyes és közösségi életszentségetek útján. Eme eszközök között a legfontosabb az imádság, az ingyenes imádság is: a dicsérő és dicsőítő ima. Mi, megszentelt személyek ugye arra vagyunk szentelve, hogy szolgáljuk az Urat és a többi embert az Úr szavával? Mondjátok meg az új tagoknak, kérlek, mondjátok meg nekik, hogy az imádság nem az idő vesztegetése, Isten imádása nem az idő vesztegetése, Isten dicsérete nem az idő vesztegetése!”³

• „Az élet Jézus Krisztus második eljövetelének teljessége felé vezető út. Jézus felé vezető út, aki dicsőségesen tér majd vissza, ahogyan azt az angyalok megmondták az apostoloknak a mennybemenetel napján. [...] Én ragaszkodom-e saját dolgaimhoz, elgondolásaimhoz, be vagyok-e zárkózva? Vagy nyitott vagyok a meglepetések Istenére? [...] Egy helyben álló vagy úton lévő ember vagyok? [...] Hiszek-e Jézus Krisztusban, hiszek-e abban, amit tett, hogy tudniillik meghalt, feltámadt... Hiszem-e, hogy az út vezet tovább a beteljesedés, az Úr dicsőségének

---

³ FERENC PÁPA: *Beszéd a Megszentelt Élet Intézményeinek és Apostoli Élet Társaságainak Kongregációja közgyűlésének résztvevőihöz*, Vatikánváros (2014. november 27.).

kinyilvánulása felé? Meg tudom-e érteni az idők jeleit, és hűséges vagyok-e az Úr azokban elhangzó szavához?”⁴

• „Sokszor hibázunk, mert mindnyájan bűnösök vagyunk, de elismerjük, hogy hibáztunk, bocsánatot kérünk és megbocsátunk. És ez jót tesz az Egyháznak: keringeti az Egyház testében a testvériség életnedvét. És jót tesz az egész társadalomnak is. Ám ez a testvériség feltételezi Isten atyaságát és az Egyház anyaságát, és az anyának, Szűz Máriának az anyaságát. Napról napra bele kell helyezkednünk ebbe a kapcsolatrendszerbe, és ezt az imával, a szentmisével, a szentségimádással, a rózsafüzérrel tehetjük meg. Így mindennap megújítjuk Krisztussal létünket és Krisztusban létünket, igazi kapcsolatba kerülünk a mennyei Atyával, az Anyaegyházzal, a mi hierarchikus Anyaszentegyházunkkal és anyánkkal, Máriával. Ha életünket mindig újból belehelyezzük ezekbe a kapcsolatokba, akkor képesek vagyunk hiteles testvériséget is alkotni, tanúságtévő, vonzó testvériséget.”⁵

---

⁴ FERENC PÁPA: *Reggeli elmélkedés a Szent Márta-ház kápolnájában*, Vatikánváros (2014. október 13.).

⁵ FERENC PÁPA: *Beszéd a Nagyobb Elöljárók Olaszországi Konferenciája (CISM) országos közgyűlésének résztvevőihöz*, Vatikánváros (2014. november 7.).

• „Isten dolgozik, folytonosan dolgozik, mi pedig feltehetjük a kérdést: hogyan válaszoljunk Istennek erre a teremtő tevékenységére, amely szeretetből született, mert Isten szeretetből dolgozik. [...] Az »első teremtésre« azzal a felelősséggel válaszoljunk, amelyet az Úr ad nekünk: »A föld a tiétek, vigyéktek előre, bontakoztassátok ki!« [...] Ránk is hárul a felelősség, hogy kibontakoztassuk a földet, segítjük fejlődni a teremtett világot, hogy megvédjük és segítsük növekedni önnön törvényei szerint: mi a teremtett világnak urai, de nem birtokosai vagyunk.”⁶

• „Nap mint nap azoknak az embereknek az életét élni, akik a világban élnek, és közben megőrizni a szemlélődést, a szemlélődő dimenziót az Úr felé, és a világ felé is, szemlélni a valóságot, szemlélni a világ szépségeit, de a társadalom súlyos bűneit is, az eltévelyedéseket, mindezeket a dolgokat, és mindig spirituális feszültségben... Hivatásotok ezért lenyűgöző, mert olyan hivatás, amely oda szólít, ahol eldől az üdvössége nemcsak az embereknek, hanem az intézményeknek is.”⁷

---

⁶ FERENC PÁPA: *Reggeli elmélkedés a Szent Márta-ház kápolnájában*, Vatikánváros (2015. február 9.).

⁷ FERENC PÁPA: *Kihallgatás a világi intézmények olaszországi konferenciája által szervezett találkozó résztvevői számára*, Vatikánváros (2014. május 10.).

- „Hogyan válaszolunk arra a munkára, amelyet a Szentlélek bennünk végez azáltal, hogy emlékeztet minket Jézus szavaira, hogy elmagyarázza, megérteti velünk azt, amit Jézus mondott? [...] Isten személy: az Atya személye, a Fiú személye és a Szentlélek személye... Mindhármuknak válaszolunk: védelmezzük és segítjük kibontakozni a teremtett világot, engedjük magunkat kiengesztelni Jézussal, Istennel Jézusban, Krisztusban mindennap, és nem szomorítjuk el, nem űzzük el a Szentlelket: ő szívünk vendége, aki elkísér minket, és segít fejlődni.”⁸

---

⁸ FERENC PÁPA: *Reggeli elmélkedés a Szent Márta-ház kápolnájában*, Vatikánváros (2015. február 9.).

Üdvöz légy, napba öltözött asszony!

74. Máriára, az Úr frigyládájára gondolunk. Gyermek mellett, ki hús az ő húsából, és a Magasból érkező eredet, Mária egységben van a Misztériummal. Kimondhatatlan boldogság és megoldhatatlan rejtély. A csend templomává válik, mely nélkül nem hajt ki Isten szavának magva, és nem virágozik ki ámulata Istenen és az ő csodás művein; olyan helyé válik, ahol hallhatók az Ige vibrálásai és a Szentlélek hangja mint enyhe fuvallat. Mária a megigézett menyasszonnyá válik, aki imád. A benne csodás módon végbevitt isteni eseményt befogadja asszonyi életének hálószobájába:

*Adorna thalamum tuum, Sion,
Virgo post partum, quem genuit adoravit.*
„Díszítsd fel nászházadat, Sion,
a szülés után is Szűz imádja, akit szült.”¹

Mária a Gyermekre vonatkozó emlékek tárházává válik, a próféták jövendöléseivel egybevetett eseményké és szavaké, melyekről alaposan elgondolkodik az Írások fényében, szíve mélyén: megőriz gondosan mindent, amit nem tud megérteni, várva, hogy

---

¹ *Az imaórák liturgiája.* Urunk bemutatása (Gyertyaszentelő Boldogasszony), Olvasmányos imaóra, első válaszos ének; III. kötet, Budapest, 1992, 1186.

a Misztérium feltáruljon. A lukácsi elbeszélés Jézus gyermekkoráról egy *liber cordis*, az anya szívében íródott, mielőtt pergamenre vetették volna. Lelke mélyén Mária minden – örömről, reményről, fájdalomról tanúskodó – szava Isten emlékezetévé vált azáltal, hogy kitartóan, szemlélődve meghányta-vetette magában.

A századok folyamán az Egyház fokozatosan értette meg Mária szemlélődésének példaértékét. Máriának a szemlélődés ikonjaként történő meglátása századok műve volt. Karthauzi Szent Dénes *summa contemplatrixnak* [a legnagyobb szemlélődő asszonynak] nevezi, mert ahogyan „megadatott, hogy általa egyedülálló módon megvalósuljanak az emberi üdvösség misztériumai, úgy kiváló és mélységes módon megadatott neki, hogy szemlélje azokat”.² Az angyali üdvözlettel a feltámadásig, a *stabat iuxta crucem* keresztül [ott állt a keresztnél], ahol a *mater dolorosa et lacrimosa* [a bánkódó és könnyező anya] elnyeri a fájdalom és a könnyek bölcsességét, Mária a benne lakozó Misztérium szemlélésében élt.

---

² STEFANO DE FIORES: *Elogio della contemplazione* [A szemlélődés dicsérete], in STEFANO MARIA PASINI (ed.): *Maria modello di contemplazione del mistero di Cristo* [Mária, Krisztus misztériuma szemlélésének modellje], Ed. Monfortane, Roma, 2000, 21–22.

Máriában megláthatjuk az alázatos bölcsességben megszilárdult megszentelt személy misztikus útját, aki a végső beteljesedés misztériumát ízleli. Egy napba öltözött asszony jelenik meg tündöklő jelként az égen: *Nagy jel tűnt fel az égen: egy napba öltözött asszony, lába alatt a holddal, a fején pedig tizenkét csillagból font koszorú* (Jel 12,1). Ő, a kereszt alatt eljegyzett új Éva, az *Énekek énekének* új asszonya, kilép a pusztából kedvesére támaszkodva (Én 8,5), és megszüli a töredékesség s esendőség világában és korában a Fiút, az egyetemes üdvösség gyümölcsét, a megmentő evangélium örömét:

Elmész majd, így kérünk...
Repülsz majd a toronycsúcsok
és toronycsúcsok között,
a kupolák körül,
belépsz majd a templomok ablakaiból
és a felhőkarcolók sűrűje mögött
a királyi palota szívébe
és a puszták közepébe:
zarándokként kivándorolsz,

és azonnal és akárhol
megszülöd a te Fiadat,
az örömet és a dolgok egységét,
ó, örök Anya.³

Vatikánváros, 2015. október 15.

Avilai Szent Teréz szűz és egyháztanító emléknapja

João Braz de Aviz bíboros
prefektus

✠ José Rodríguez Carballo OFM érsek
titkár

---

³ DAVIDE MARIA TUROLDO: *O sensi miei... Poesie 1948–1988*
[*Ó, érzéseim... Költemények 1948–1988*], Rizzoli, Milano,
1990, 256.

TARTALOM

Kedves testvérek és nővérek! 7

ELŐSZÓ

Nyitott szívvel hallgatva 13

A megszentelt élet statio orante
a történelem szívében 16

KERESÉS

Nyitott szívvel hallgatva 35

A keresés mindennapi tanulása 37

A mélység zarándokai 41

Quaerere Deum [Isten keresése] 42

Keresés az éjszakában 45

A vágy 46

A remény 49

ELIDŐZÉS

Nyitott szívvel hallgatva 55

A Szépség alakjában 58

Megsebző Szépség 65

Újjáteremtő Szépség 71

Az igaz gyakorlásában	74
<i>Befogadó életszentség</i>	75
<i>Látó hallgatás</i>	77
<i>Quies, requies, otium [Pihenés, nyugalom, tétlenség]</i>	81
<i>Kimondhatatlan emlékezet</i>	83

KÉPZÉS

Nyitott szívvel hallgatva	91
A szépség stílusában	93
<i>Misztagogikus pedagógia</i>	95
<i>Húsvéti pedagógia</i>	98
<i>A szépség pedagógiája</i>	102
<i>A gondolkodás pedagógiája</i>	107
Irgalmasságból fakadó közelségben	113
A teremtet világ táncában	118
<i>Új filokália</i>	121

UTÓSZÓ

Nyitott szívvel hallgatva	127
A hegyen, a beteljesedés jelében	128
Az utakon, őrizve Istent	137

SZEMPONTOK A REFLEXIÓHOZ

Ferenc pápa provokatív gondolatai	147
<i>Üdvöz légy, napba öltözött asszony!</i>	153

ISBN 978-963-9981-77-5

Magyar Kurír, Budapest, 2018
Felelős kiadó: Kuzmányi István
A kiadványt gondozta: Baranyai Béla
Tördelés: Fábíán Attila
Korrektor: Kállay Sarolta

Nyomdai munkák: Séd Kft., Szekszárd
Felelős vezető: Dránovits István